2

ТОТАЛЬНИЙ ОПІР

майор Ганс фон Дах

майор Ганс фон Дах

ТОТАЛЬНИЙ ОПІР

ІНСТРУКЦІЯ
З ВЕДЕННЯ МАЛОЇ ВІЙНИ ДЛЯ КОЖНОГО

Частина 2

**ВІЛЬНИМ ГРОМАДЯНАМ
ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ**

НАШ НЕЙТРАЛІТЕТ ВАРТУЄ РІВНО СТІЛЬКИ Ж, СКІЛЬКИ ВАРТУЄ НАША АРМІЯ

генерал Анрі Ґізан

майор Ганс фон Дах

ТОТАЛЬНИЙ ОПІР

ІНСТРУКЦІЯ

З ВЕДЕННЯ МАЛОЇ ВІЙНИ ДЛЯ КОЖНОГО

Частина 2

Переклала з німецької
Христина Назаркевич
Науковий редактор
українського видання
Олег Фешовець

Ця книга містить дієві збройні, бойові і захисні техніки, які, вочевидь, є небезпечними, а їх неправомірне застосування може мати серйозні наслідки і призвести до кримінального переслідування. Видання не слід передавати в руки особам, які ще не досягли 18-літнього віку.

УДК 355.425.4:355.244.1
ББК Ц2,8(4/8)9-2
Д-21

Дах, Ганс фон. Тотальний опір: Інструкція з ведення малої війни для кожного. Частина 2 / Переклала з німецької Христина Назаркевич; науковий редактор українського видання Олег Фешовець. 4-те опрацьоване вид. — Львів: Видавництво «Астролябія», 2016. — 224 с.

Легендарна книга швейцарського воєнного експерта майора Ганса фон Даха є чудовим посібником, метою якого є навчити, як перемагати навіть тоді, коли супротивником є, здавалося б, непереможна і суттєво переважаюча військова потуга. Автор розкриває моральні засади, стратегічні цілі, тактику і бойові техніки т. зв. малої війни. Вихідним принципом слугує переконання, що боротьба за свободу не завершується навіть після нищівної поразки у регулярній війні, навіть після цілковитого розгрому армії. Із надзвичайною ясністю розкриваються принципи організації руху опору, створення формацій малої війни, забезпечення їх зброєю, боєприпасами, харчами, здійснення диверсій, засідок, методи протидії каральним заходам ворога тощо. Книга проілюстрована численними рисунками автора, які, зображаючи зразки бойових акцій та технік опору, значно полегшують засвоєння матеріалу.

Видавництво висловлює подяку HVD Buchverlag S.F.Trade GmbH (Швейцарія, Цюріх) за люб'язно надану ліцензію на видання цієї книги українською мовою.

ISBN 978-617-664-049-3 (Заг.)
ISBN 978-617-664-098-1 (Ч. 2)

ЗМІСТ

Передмова до українського видання

Іноді вистачає зміни одного покоління, щоби «забути» про виклики минулого і ціну миру. Так, уже наприкінці 1960-х років у Швейцарії, яка в 40-х пережила цілком реальну загрозу окупації, виявилося достатньо політиків у царині пам'яті та культури — різного роду «bourgeois bohemian»[1], — щоб їм вважали за потрібне догоджати комедіанти.

Коли уряд конфедерації розіслав кожній швейцарській родині «Книгу цивільної оборони», актор Альфред Рассер устами свого персонажа — бійця цивільної оборони Лєпплі (такого собі швейцарського відповідника солдата Швейка) — підсміювався: «Книжечку вже видано і розіслано, отож тепер — за стрілянину!»[2]. А 2013 року Марк Трібельгорн , історик за дипломом і журналіст за місцем заробітку (так і хочеться, наслідуючи Фрідріха Ніцше, вигукнути: «Одні лиш реактивні чесноти!», однак сам швейцарський газетяр чомусь вирішив наслідувати нацистів, що колись погрожували: «Швейцарію, цього маленького дикобраза, захопимо на зворотній дорозі!»), кваліфікував творіння Ганса фон Даха як плід «національного незатишку і колективної параної» та іронізу-

---

[1] Буржуазна богема, скороч. «бобо» — термін із книги Девіда Брукса «Bobos in Paradise: The New Upper Class and How They Got There», що означує нову суспільну верству, яка сформувалася в умовах капіталістичного буму і економічної стабільності: попри свою декларативну чи поведінкову громадянську активність і проголошувані креативізм і відданість новим естетичним, інтелектуальним чи політичним цінностям, залишається у своїй суті глибоко гедоністичною, споживацькою і конформістською.

[2] Zum hundertsten Geburtstag von Alfred Rasser // Tages Anzeiger. — 24. Mai 2007.

вав, що в ролі геральдичної тварини швейцарцям підійшов би «їжак»[3].

Видаючи наступну, 2-гу частину книги (до цього вона вже вийшла більш ніж 50-ма мовами у ліцензійних та нелегальних перекладах), видавництво радо може засвідчити загальну підтримку своєї піонерської роботи з боку значної маси українських читачів. Хоча не виключено, що і в нас знайдеться чимало «інтелектуалів і діячів культури», у яких, за словами того ж таки Марка Трібельгорна, сама вже назва спричинятиме «дрож» і які словосполучення «героїчна серйозність» здатні вимовляти лише іронічно. Такому типу людей — із властивою їм перспективно-ретроспективною короткозорістю — важко розпізнати прості істини, що свобода і громадянські права пов'язані з необхідністю послідовної боротьби, із зусиллям і насиллям, із неуникненними крайнощами та дисбалансом життя, із розумінням, що цивілізаційні досягнення уможливлюються радше на полі бою, ніж за столом переговорів.

Однак насправді важливою є не думка цих «бобо» — вони й так висовуються зі своїми мілкуватими рекомендаціями лише в моменти спокою чи оманливої стабілізації фронту. Для адекватної реації на сучасні виклики важливим є точне розуміння того, щó власне з нами відбувається. І цьому розумінню не допоможе жонглювання випадково підхопленою новітньою термінологією, як-от «гібридна війна», чи ідіотичне проголошення «тотальної мілітаризації», чи ще якогось там «плану Б», або й узагалі — «третього шляху». Наша проблема є глибинною, і для неї властиві не лише військовий і політичний виміри, але й екзистенційний. І ця книга має потенціал для такого «розширення» нашої свідомості.

Олег Фешовець
головний редактор Львівського
мілітарного альманаху «Цитаделя»
Львів, 2014 рік

---

[3] Terror-Rezepte für jedermann // Neuer Züricher Zeitung. — 27. Juli 2013.

СТРУКТУРА ЦИВІЛЬНОГО РУХУ ОПОРУ І БОЙОВІ ДІЇ

Основи й організація

Загальні зауваги

- Під час війни світоглядів неможливо ні вберегти, ні виключити із неї населення. Тож, уже хоча б із огляду на це, населення слід організувати.
- Боротьба цивільного руху опору доповнює військову малу війну.

Завдання цивільного руху опору

- Збереження віри в кінцеву перемогу.
- Просвіта населення щодо доцільної поведінки супроти окупаційної влади.
- Боротьба з колабораціонізмом (співпрацею з ворогом).
- Облікування всіх жахіть та злочинів супротивника — до настання Дня відплати[4].
- Створення організації для переховування переслідуваних співвітчизників.
- Створення організації для догляду за втікачами — для екіпажів збитих літаків чи військовополонених, яким вдалося втекти з полону.
- Випуск власних газет («Підпільна газета»).
- Власні радіостанції («Вільне радіо»).
- Виготовлення фальшивих грошових одиниць і документів[5].

---

[4] Слід подбати, щоби супротивник знав про цю роботу — на підставі оголошень, листівок та усних переказів. Така поінформованість спонукає багатьох функціонерів до поміркованості.

[5] Як-от виготовлення фальшивих харчових карток для забезпечення осіб, яких супротивник відкидає як «ворогів держави», прирікаючи їх, у такий спосіб, на голодну смерть.

- Створення інформаційно-розвідувальної служби на користь:
  а) власної організації (рух опору);
  б) власних формацій малої війни;
  в) залишків армії, які ще можуть утримуватися у гірському укріпрайоні;
  г) швейцарського уряду за кордоном;
  д) вільного світу, що продовжує боротьбу.
- Збір і приховування зброї та боєприпасів на момент, коли настане слушний час для переходу до відкритого протистояння[6].
- Організація пасивного опору і саботажу.
- Організація замахів на зрадників та високопоставлених ворожих діячів.
- Утворення бойових груп для відкритого протистояння (див. вин. 6).

Проблема колабораціонізму

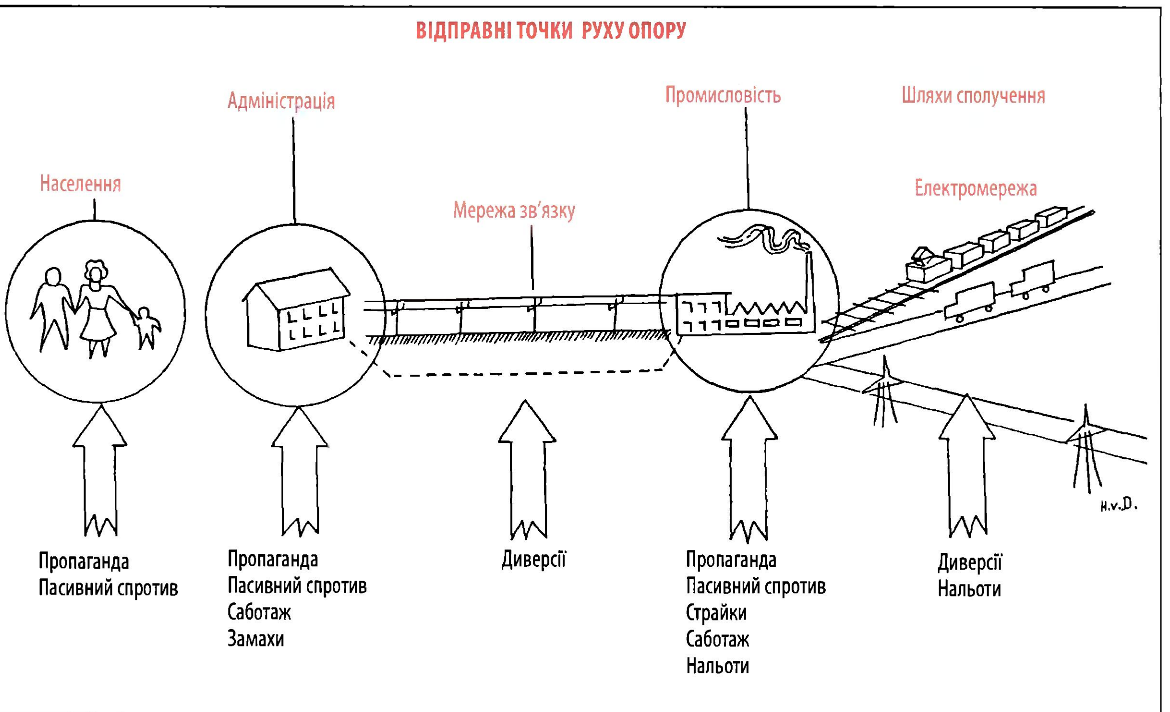
Відразу після окупації:

- Поразка армії призведе до загального паралічу та збайдужіння населення.
  Приклад з історії: Норвезьке «літо переговорів» 1940 року[7].
- Паралельно із кроками супротивника, спрямованими на консолідацію влади, серед населення пробігає хвиля колабораціонізму. Якась, нехай і невелика, частина народу робить спільну зі супротивником справу. З досвіду відомо, що випробування колабораціонізмом не завжди витримують люди, яким є щó втрачати у **матеріальному** сенсі.
- Супротивник свідомо дає шанс таким «перебіжчикам». Можливість зберегти життя під чужим стягом, а, крім того,

---

[6] Такий момент настає тоді, коли супротивник перебуває на межі падіння.

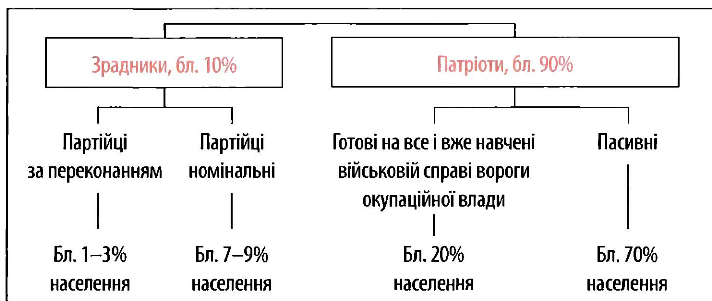
[7] Йдеться про супроводжуваний спробами вести переговори кількамісячний період розгубленості та невизначеності в історії Норвегії після того, як країна була окупована німецькими військами внаслідок вдало проведеної операції Weserübung (квітень–червень 1940 року); однією з причин доволі легкого захоплення країни стала попередня політика нейтралітету, яку проводив норвезький уряд у 1920–1930-х роках (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

ВІДПРАВНІ ТОЧКИ РУХУ ОПОРУ
Населення
Адміністрація
Мережа зв'язку
Промисловість
Шляхи сполучення
Електромережа
Пропаганда
Пасивний спротив
Пропаганда
Пасивний спротив
Саботаж
Замахи
Диверсії
Пропаганда
Пасивний спротив
Страйки
Саботаж
Нальоти
Диверсії
Нальоти
H.v.D.

ще й свої позиції та майно, багато кого спонукає до зміни умонастроїв. Тільки-от перебіжчик не враховує того, що, попри такий поворот подій, їх усе ж назавжди позначить клеймо ненадійних і що в будь-якому разі, раніше чи пізніше, їх відсторонять або ж ліквідують.

«Внутрішня ситуація» через якийсь час після окупації:

- Тоталітарний супротивник і встановлений ним уряд зрадників **під час війни також** роблять вирішальну ставку на політичні питання. Через це вони постійно пропагуватимуть свій світогляд. Особливої ваги вони надають **вступові в урядову партію** або ж у котрусь із численних **дотичних до неї організацій**.
- Протягом якогось часу окупації населення поділиться так:

- До групи «пасивних» належать усі відтінки: від принагідних «махінаторів» аж до затятої «мовчазної опозиції».

Крок від «мовчазної опозиції» до «активного спротиву»

- Зберігай терпіння. Нехай спочатку населення переведе дух і прийде до тями. Час працює на тебе.
- Не намагайся змобілізувати тих, хто ще не визначився остаточно, з допомогою контртерору. Мине трохи часу, і супротивник сам підштовхне їх на твій бік.
- Прихильники, які перейшли на твій бік внаслідок тиску, нічого не варті. Таких людей ти можеш задіювати хіба що в регулярній армії, де поруч із ними багато інших людей

і де за ними постійно наглядають. У русі ж опору, де все залежить від конспіративності та стійкості кожного зокрема, вони не годяться, ба навіть становлять загрозу.

Населення дозріває до співпраці з рухом опору внаслідок:

- Адміністративних помилок окупаційної влади і зрадницького уряду, який вона підтримує.
- Примусового висилання робітників на роботи за кордоном.
- Примусових конфіскацій, демонтажів.
- Непомірно завищених норм виробітку на підприємствах.
- Зверхності переможця, його «ментальності володаря».
- Посилення терору.
- Недотримання обіцянок, тиску, взяття заручників, депортацій, катувань, страт.

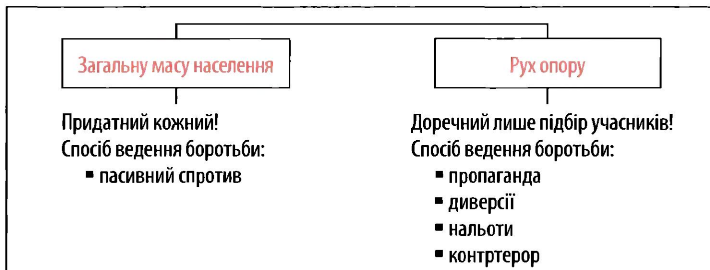
- У боротьбі ідеологій індивідуальна небезпека не вимірюється самим лише фактом: належиш ти до руху опору, чи ні.
- Не брати участі в боротьбі руху опору сьогодні вже не допоможе, оскільки система заручників, ув'язнення родин і масове висилання цілить без розбору в кожного — чи борця, чи людину, яка стоїть осторонь. Але у момент випробувань ніхто не прийде на допомогу «сторонньому». Коли ж ти член руху опору, то тебе охороняє організація, яка всебічно зацікавлена в тому, щоби врятувати своїх членів чи то завдяки попередженню, чи то забезпечивши їм можливість для втечі з пазурів ворога.
- Всі ті, хто через своє походження, професію чи світогляд, вважається потенційним ворогом, а отже, ризикує потрапити під депортацію або ж бути страченим, мусить негайно піти «в підпілля» чи «в ліси», тобто приєднатися до формації малої війни.

- **Шукай контактів та підтримки у середовищі однодумців.** Самотні та ізольовані люди втрачають віру у свої сили і в перемогу праведного діла. Ізольований боєць опору може втратити віру в свої сили так само, як і одинокий боєць регулярної війни в **одноосібному** окопі. Його,

хоча він і не боягуз, за якийсь час усе ж охоплюють страх і відчай.

Рекрутування до руху опору

Потрібно чітко розрізняти:

- Для активних дій у русі опору надаються не всі, навіть якщо вони палко бажають допомагати. Від уважного відбору значною мірою залежить успіх або ж невдача руху опору.
- Не можна набирати людей, які в мирний час були публічними особами. Від самого початку слід враховувати те, що їх можуть заарештувати чи піддати «спеціальній обробці». Їм не можна довіряти жодної інформації, щоби нічого не можна було вибити із них силою.
- Озвуч це правило, щоби воно запам'яталося й ворогові. У такий спосіб ти хоча б якось зможеш захистити цих важливих людей, інтерес до яких у супротивника почасти мине згодом сам собою.
- Для руху опору не надаються:
  - визначні політики (активні й такі, що вже давно перестали брати активну участь у житті суспільства);
  - керівники важливих підприємств;
  - профспілкові діячі;
  - високопосадовці адміністрації;
  - церковні достойники;
  - редактори;
  - професори;
  - керівники молодіжних рухів.

- Усі ці люди — надто відомі, щоби задіюватися до боротьби в підпіллі. За ними, очевидно, ведеться нагляд, і, раніше чи пізніше, їх таки заарештують та знищать. Для них найкращим шляхом буде негайно піти «у ліси» і приєднатися до якоїсь формації малої війни.
- Крім усього іншого, визначні особистості піддаються особливому виду небезпеки: на якомусь етапі окупації вони, внаслідок катувань і «особливого ставлення» (як-от «промивання мізків»), можуть перетворитися на безвольні рупори ворога, а вже тоді їх використовуватимуть як прикриття для супротивника та його режиму.
- Усі, хто бажає брати участь у русі опору, мають бути якомога непомітними і публічно не проявлятися з активного боку.

Утворення ланок

Загальні зауваги:

- З маси невдоволених, що чинять пасивний опір індивідуально та неорганізовано, виокремлюються найенергійніші, утворюючи ядро («основну ланку») пізнішого активного опору.
- Після якогось відрізку часу, що піде на вичікування та випробовування, однодумці розпочинають об'єднуватися в групи і свідомо чинити організований опір.
- Зімкнення лав і підтримка бойових товаришів додають хоробрості та впевненості. З блискавичною швидкістю бойові методи стають щораз рафінованішими й поширюються на всі сфери життя. Починається період, коли люди беруться за завдання, які раніше видавалися нерозв'язуваними.

Організація ланок:

- Утворюй ланки, об'єднуючи кількох осіб, які добре знайомі між собою.
- Одна ланка складається з 3–10 осіб.
- Розрізняють:
  а) керівника ланки;
  б) членів ланки.

- Нав'язуй контакти з іншими ланками.
- Розбудовуй окремі ланки. Щойно вони надто розростуться (якщо в них опиниться понад 10 осіб), діли їх і утворюй нову ланку.
- Поєднай окремі ланки під командою одного керівника. Тоді кілька таких ланок творитимуть окру́гу.
- Як утвориться кілька окру́г і підпільна організація набере певного розміру, починай створювати спеціальні секції.

Убезпечення:

- У межах ланки кожен знає кожного.
- Керівник ланки знає керівників кількох сусідніх ланок. Проте членів цих ланок він не знає.
- Члени однієї ланки не знають нікого з сусідніх ланок.
- Таке глибоке розділення ланок необхідне (безпека, захист від зради)! Однак якісь мінімальні контакти мусять бути, інакше неможливою буде будь-яка співпраця. А без співпраці не вдасться провести жодної значної операції.
- Надмірні заходи безпеки ведуть до втрати організацією дієвості. А легковажність веде до неминучого і швидкого знищення. Основним завданням є створення добре збалансованого зв'язку між безпекою і практичною можливістю праці.
(Див. рис. на с. 18)

Організація та діяльність різних секцій

Загальні зауваги:

- Рух опору поділяється на різні секції.
- Одна секція охоплює, як правило, 2–4 підгрупи.
- Ми розрізняємо:
  - секцію просвіти і пропаганди;
  - інформаційно-розвідувальну секцію;
  - секцію зв'язку;
  - секцію допомоги утікачам;
  - фінансову секцію;
  - поліційну секцію;

  - освітню секцію;
  - секцію рекрутування;
  - секцію фальшування;
  - диверсійно-саботажну секцію;
  - бойові відділення.
- Централізація не потрібна. Свідоме дроблення на велику кількість секцій та підгруп.
- Кожний учасник володіє лише необхідним мінімумом знань про організацію. Отже, зрада чи слабкість деяких осіб не стане причиною згортання чи розгрому всієї організації.

Секція просвіти і пропаганди:
- Завдання: підтримувати дух опору, поширюючи новини про дійсну воєнну ситуацію; інструктувати населення щодо доцільної поведінки при контакті з окупаційною владою.
- Організація:
  а) підпільної радіостанції «Вільне радіо» для передачі новин і ведення контрпропаганди;
  б) підпільної друкарні для видання нелегальних газет, плакатів, листівок тощо;
  в) групи графітників, що пишуть лозунги на стінах, групи розклеювачів плакатів, групи розповсюджувачів листівок тощо;
  г) команди просвітницької роботи з населенням.

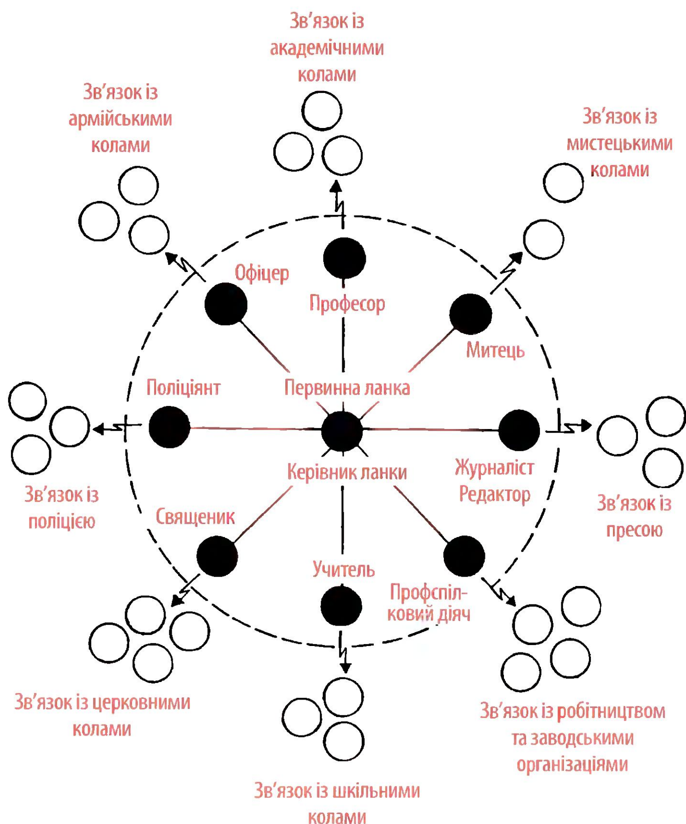
Інформаційно-розвідувальна секція:
- Здобуття важливої у політичному й мілітарному сенсах інформації. Засіб: прослуховування телефонних розмов, перлюстрація пошти, проникнення своїх людей на командні, адміністративні й урядові посади.

Секція зв'язку:

За допомогою радіозв'язку, поштових голубів та кур'єрів підтримує контакт із:

а) формаціями малої війни;

ЗАГАЛЬНИЙ ЗРАЗОК ОРГАНІЗАЦІЇ «ЛАНКИ» (ідеальний варіант)

Керівник ланки: найсильніша особистість, душа опору.
Первинна ланка: 3–10 осіб, які добре знаються між собою, поважають одне одного, творять одну ланку. Окремі члени первинної ланки творять ядро і місце збору нових ланок.

б) власним армійським командуванням в альпійському укріпрайоні;

в) швейцарським еміграційним урядом за кордоном.

Секція допомоги утікачам:

- Допомагає пілотам, що змушені були приземлитися чи катапультуватися, військовополоненим, яким вдалося вибратися з полону, та цивільним особам, що зазнають переслідувань.
- Організація:
  а) транспортного відділення — 20–30 осіб, які переміщають утікачів; до нього входять кілька водіїв із міжнародних транспортних ліній та працівники залізниці;
  б) транзитних станцій; потрібна достатня кількість надійних мешканців, у яких утікачі можуть на якийсь час зупинитися і отримати все необхідне.

Фінансова секція:

- Завдання: роздобування грошей для руху опору і ведення бухгалтерії.

Витрачання грошей:

- Підкуп функціонерів окупаційної влади.
- Придбання матеріалів, як-от зброї, боєприпасів, паперу для підпільної друкарні тощо.
- Опіка — особи, що змушені йти у підпілля, яких депортують, кидають до в'язниці чи страчують, повинні бути впевнені, що їхні родини не зазнають злигоднів більших, аніж інші. Рух опору підтримує такі родини, приховано передаючи їм гроші або ж натуральну продукцію.

Джерела коштів:

- Фальшиві гроші, виготовлені у вільному світі і скинені з літаків над зайнятою територією.
- Фальшиві гроші, виготовлені на окупованих територіях.
- Перетягування на свій бік працівників банку та пошти, які, при нагоді, зникають, прихопивши значні суми для руху опору.
- Напад і пограбування залізничних кас, поштових відділень, банків та державних крамниць.

Нехай тебе при цих учинках не мучать докори сумління, адже ти шкодиш не співгромадянам, а «псевдодержаві», тобто окупаційній владі.

Секція фальшування:

- До секції фальшування входить 8–10 фахівців.
- Ці люди підробляють посвідчення особи або ж змінюють посвідчення, що вже існують. Фальшуються ідентифікаційні картки, закордонні і внутрішні паспорти, гроші, продовольчі картки, купони на пальне, залізничні квитки тощо. (Загалом див. рис. на с. 23)

Поліційна секція:

- Поліційна секція поділяється на кілька команд.
- Команда обробки даних: вона збирає дані та обробляє їх. Ведуться бесіди з особами, яких супротивник утримував під арештом, допитував чи ув'язнював. Ця команда постійно працює над виробленням нових правил поведінки, допасованих до методів супротивника.
- Архівна команда: веде архів злочинів ворожих можновладців, очікуючи на День відплати.
- Пошукова команда: виявляє замаскованих колаборантів. Викриває шпигунів та донощиків.
- Екзекутивна команда: знищує важливих чи жорстоких представників окупаційної влади або ж зрадників.

Медична секція:

- До неї входять лікар і аптекар.
- Завдання:
  а) таємне лікування поранених або хворих у криївках;
  б) постачання особам, які перебувають у підпіллі, перев'язувального матеріалу і медикаментів;
  в) виписування фальшивих довідок про стан здоров'я тощо;
  г) таємне доправлення поранених бійців руху опору до лікарень (поранення класифікується як виробнича травма або ж як наслідок дорожньо-транспортної пригоди);

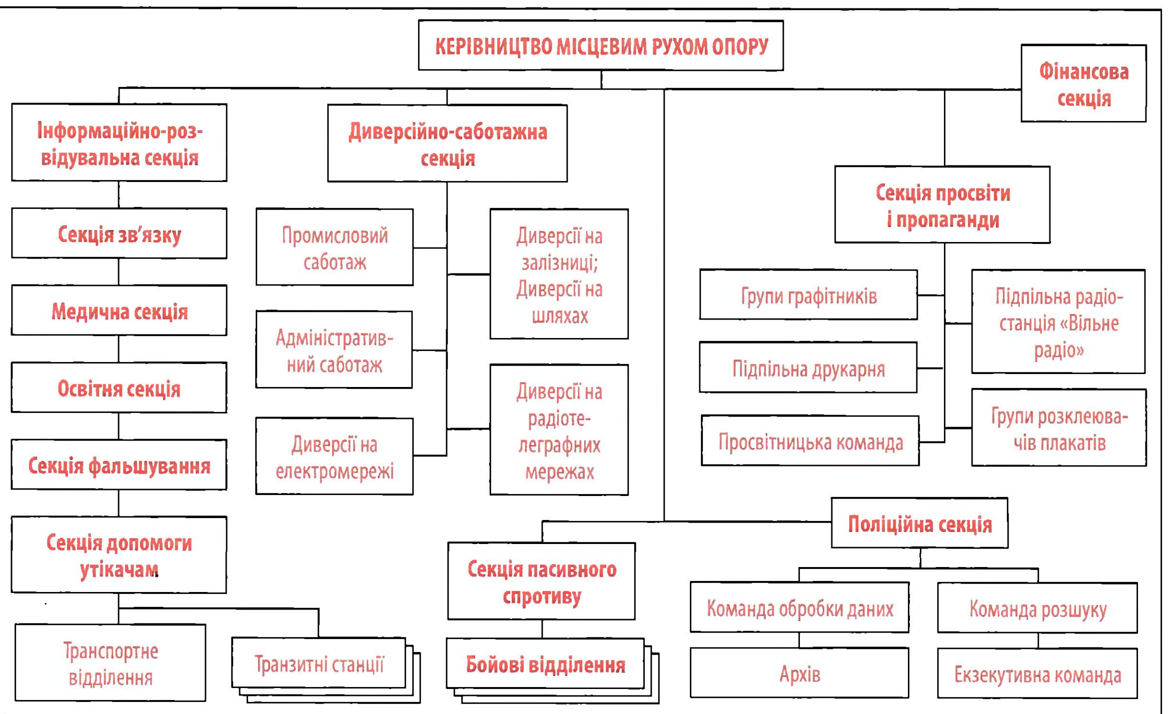
д) виготовлення капсул із отрутою для самогубств; постачання капсул бійцям руху опору (див. с. 24).

Освітня секція:
- Навчання командирів та фахівців правил управління організацією, заходів безпеки, бойових тактики й технік, військового права тощо.
- Розшук фахівців. Поповнення втрат. Розширення руху опору.

Секція пасивного спротиву:
- Організація пасивного спротиву (докл. про це див. на с. 98).

Диверсійно-саботажна секція:
- Є інструментом боротьби руху опору.
- Підтримує зв'язок із формаціями малої війни, що постачають секції боєприпаси та вибухівку, а також визначають першочергові об'єкти, на які слід здійснити напад.
- Організовує:
  - диверсії на залізниці;
  - диверсії на шляхах;
  - саботаж в адміністрації;
  - диверсії та соботаж на підприємствах;
  - диверсії на радіотелеграфному зв'язку;
  - диверсії на електромережах.

Бойові відділення:
- є бойовим інструментом руху опору;
- створюються на відносно пізній стадії формування руху опору;
- не заявляють про себе голосно і вичікують на слушний для відкритого виступу момент;
- організовують підготовку до повстання;
- здійснюють нальоти.

КЕРІВНИЦТВО МІСЦЕВИМ РУХОМ ОПОРУ
Фінансова секція
Інформаційно-розвідувальна секція
Секція зв'язку
Медична секція
Освітня секція
Секція фальшування
Секція допомоги утікачам
Транспортне відділення
Транзитні станції
Диверсійно-саботажна секція
Промисловий саботаж
Адміністративний саботаж
Диверсії на електромережі
Диверсії на залізниці; Диверсії на шляхах
Диверсії на радіотелеграфних мережах
Секція пасивного спротиву
Бойові відділення
Секція просвіти і пропаганди
Групи графітників
Підпільна друкарня
Просвітницька команда
Підпільна радіостанція «Вільне радіо»
Групи розклеювачів плакатів
Поліційна секція
Команда обробки даних
Архів
Команда розшуку
Екзекутивна команда

СЕКЦІЯ ФАЛЬШУВАННЯ

Вирізувач штампів

Графік

Вони знайомі лише із керівником команди

Гальванопластик, травник

Репродукційний фотограф, ретушер

Вони знайомі лише із керівником команди

Гравер (керівник команди)
Він знайомий лише з власником майстерні
Не знайомий із командою друкарських форм!

Друкар (керівник команди)
Він знайомий лише з власником майстерні друкарських форм
Не знайомий із фальшувальником штампів!

Команда фальшувальників штампів

Команда друкарських форм

Начальник
Власник майстерні друкарських форм
Знає: а) обох керівників робочих команд
б) «посередника»

«Посередник»
Розподіляє замовлення
Приймає продукцію
Знає: а) власника майстерні друкарських форм
б) керівника секції фальшування

РУХ ОПОРУ
Керівник секції фальшування
Розподіляє замовлення
Знає тільки посередника

Виготовлення і розподіл капсул із отрутою

Загальні зауваги:

- Навряд чи схопленому бійцеві руху опору дадуть можливість померти швидко. Його вмирання буде, найімовірніше, повільним і сповненим мук.
- Страх бути полоненим і катованим ще й як впливає на бійця руху опору. Цей страх можна пом'якшити, якщо боєць матиме при собі засіб для скоєння самогубства.
- Упевненість у тому, що можна в будь-який час **швидко, впевнено і відносно безболісно** здійснити самогубство, посилює волю до боротьби і впевненість у своїх силах. Можна навіть сказати, що завдяки цьому боєць руху опору стає спокійнішим.
- Потрапивши у полон, ми ризикуємо зрадити. Жодна людина не знає, наскільки стійкою вона є насправді. Тому для бійця руху опору має бути забезпечена можливість учинення самогубства у безвихідному становищі.
- Постріл із пістолета не є надійним методом. Нерідко — це означає всього лише каліцтво для самогубця. Окрім того, є чимало ситуацій, коли особа не матиме при собі зброї.
- Підірвання себе з допомогою ручної гранати хоч і є надійним методом, проте ручна граната також не завжди буде під рукою.
- Досвід війни переконує, що таки найкращим методом є капсула з отрутою.
- Капсули з отрутою виготовляє і розподіляє медична секція.

Технічні вимоги до капсул із отрутою:

- Вони повинні бути **стовідсотково дієвими**.
- Смерть повинна настати **блискавично**, найпізніше через 30 секунд. Супротивникові не можна залишати часу для відповідних контрзаходів (перевезення до лікарні, прочищення шлунка тощо).
- Смерть не має бути надто болісною.
- Капсули повинні бути невеликого розміру (аби їх можна було сховати в медальйоні, персні тощо).

- Структура і матеріал капсули мають бути такими, щоби капсулу тривалий час можна було носити на тілі (дія тепла, холоду, тертя, поту, мокрого одягу тощо).

Роль місцевої поліції

- Супротивник і надалі намагатиметься якомога повнішим складом використовувати місцеву поліцію для своїх цілей.
- Першочерговими завданнями поліції є:
  а) регулювати дорожній рух;
  б) забезпечувати загальний порядок;
  в) боротися зі злочинністю (кримінальною, а не політичною!);
  г) забезпечувати функціонування карних установ для злочинців.
- Окрім поліційних сил, окупаційна влада притягне у політичну сферу свій власний поліційний апарат і таким чином:
  а) заснує політичну поліцію;
  б) розбудує шпигунську мережу;
  в) влаштує власні в'язниці та концентраційні табори для політичних в'язнів.
- Однак завжди — відповідно до того, як високо вороже поліційне керівництво оцінюватиме надійність місцевої поліції — воно застосовуватиме місцеву поліцію для допомоги у певних завданнях.
- Під час такої вимушеної співпраці виникає чимало можливостей для здійснення саботажу (див. с. 102).

* * *

- Перед офіцерами, вищими унтер-офіцерськими чинами, а також важливими фахівцями поліції (як-от функціонери інформаційно-розвідувальної служби) супротивник ставить вибір: «співпраця» або «смерть».
- Аби уникнути тавра зрадника чи страти, ці поліційні чиновники змушені будуть піти в підпілля. Їх добре знає багато людей, тож вони не надаються для роботи в русі опору. Саме тому їм слід негайно іти «в ліси», тобто приєднатися до формації малої війни.

- Тож вони зникають і забирають зі собою:
  - зброю і боєприпаси;
  - службовий однострій і посвідчення (для маскування);
  - штампи, формуляри (для підробки документів);
  - службові автомашини і резерв пального;
  - переносні радіостанції;
  - ключі від в'язниць, службових приміщень, складів, сейфів тощо (для пізніших вламувань, нальотів тощо).

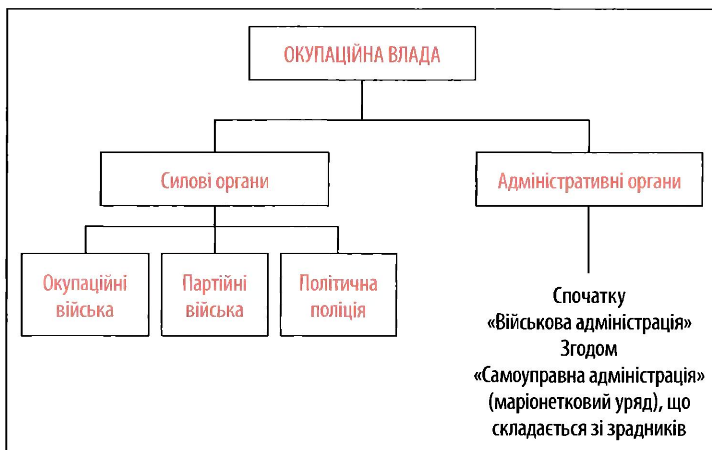
Тактика окупаційної влади

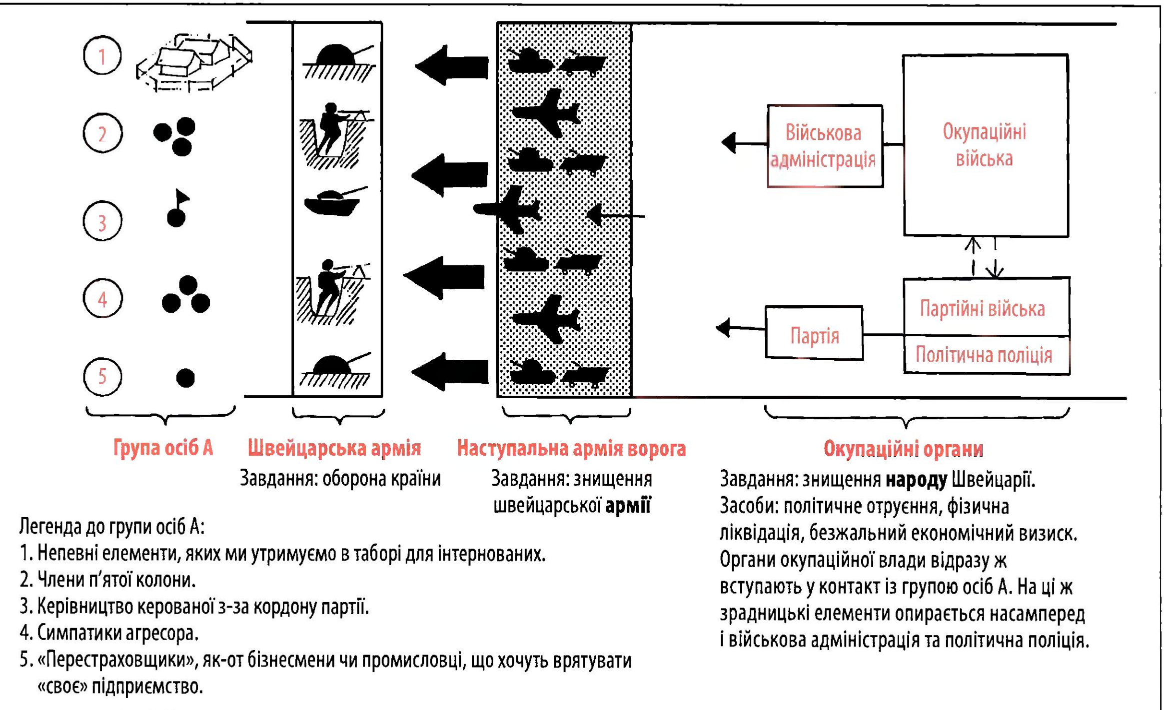
Загальні зауваги

В ідеологічній війні сама лише воєнна перемога не задовольняє супротивника. Вслід за військами наступають політичні й економічні органи влади ворога, маючи за мету приєднати завойовану територію до сфери своєї влади не лише у військовому, але й у політичному та економічному вимірах.

Організація окупаційної влади

Засадничо розрізняють:

1
2
3
4
5
Військова адміністрація
Окупаційні війська
Партія
Партійні війська
Політична поліція
Група осіб А
Швейцарська армія
Завдання: оборона країни
Наступальна армія ворога
Завдання: знищення швейцарської армії
Окупаційні органи
Завдання: знищення народу Швейцарії.
Засоби: політичне отруєння, фізична ліквідація, безжальний економічний визиск.
Органи окупаційної влади відразу ж вступають у контакт із групою осіб А. На ці ж зрадницькі елементи опирається насамперед і військова адміністрація та політична поліція.
Легенда до групи осіб А:
1. Непевні елементи, яких ми утримуємо в таборі для інтернованих.
2. Члени п'ятої колони.
3. Керівництво керованої з-за кордону партії.
4. Симпатики агресора.
5. «Перестраховщики», як-от бізнесмени чи промисловці, що хочуть врятувати «своє» підприємство.

Окупаційні війська:

- Війська регулярної армії. Здебільшого, це військові частини розміром із дивізію. Політично радше індиферентні.
- Іноді другорядні війська, як-от:
  - допоміжні підрозділи, союзники;
  - підрозділи новобранців;
  - призвані старші за віком резервісти, підрозділи, що з якихось причин уже не цілком годяться до боїв на фронті;
  - підрозділи із застарілим спорядженням;
  - війська, що повернулися з фронту і тепер ідуть у тил, аби набратися сил.

Партійні військові підрозділи:

- Їх можна порівняти, скажімо, із німецьким СС або російським НКВД раннього періоду.
- Характеристика: щось середнє між поліцією та армією. По суті, це таки, власне, поліційні війська. Політично вони надійніші за регулярну армію. Це преторіанська гвардія режиму.
- Оснащення: подібне до армійського.
- Озброєння: легка й важка піхотна зброя. Танків мало, зате достатньо бронетранспортерів та моторизованих транспортних засобів. Найсучасніше радіотехнічне обладнання.
- Освіта: загальна військова базова освіта. А окрім цього — спеціальна освіта, що знадобиться при таких видах задіювання, як:
  а) утримування в шорах вороже налаштованого населення (як у своїй країні, так і на зайнятих землях);
  б) охорона та адміністрування таборів, у яких перебувають політичні в'язні (концентраційні табори, табори примусової праці);
  в) придушення бунтів та повстань;
  г) операції відплати й зачистки.
- Завдання на окупованій території. Партійні війська повинні:

а) спільно з окупаційними військами утримувати у послуху населення;
б) постійно забезпечувати підтримку для окупаційних військ (а водночас контролювати самі окупаційні війська, тримаючи їх у постійній напрузі);
в) творити залізний кістяк у бою; надихати своїм прикладом окупаційні війська, які не завжди хочуть воювати і не є надто надійним елементом; не давати їм у кризових ситуаціях відступати.

Політична поліція:

- Її можна порівняти з німецьким Ґестапо або ж російським ҐПУ раннього періоду.
- Характеристика: див. с. 34.
- Завдання на окупованій території: забезпечує нагляд за:
  а) населенням;
  б) окупаційними військами;
  в) партійними військами;
  г) військовою адміністрацією, а згодом, після встановлення «адміністративного самоврядування», — за маріонетковим урядом та його органами.

Інше:

- Опорні пункти й пости у містах та сільській місцевості, винищувальні команди, контрольні патрулі та охоронці — всіх їх постачають підрозділи окупаційних військ.
- Основний «резерв втручання» для придушення безладу на місцях або ж повстань комплектується з підрозділів партійних та окупаційних військ.

Військова адміністрація

- Перші дні окупації: індивідуальний терор бойових військ та етапованої солдатні, що вийшла з-під контролю; плюндрування, ґвалтування, убивства.
- Перші тижні й місяці окупації: систематичне тероризування населення спеціально навченими органами супротив-

ника (військові управлінські установи, партійні війська, політична поліція).

Самоврядування

Грошова реформа:

- Після кількох місяців окупації започатковується грошова реформа. Місцеві гроші цілком витісняються грішми супротивника. На додачу до всього обміняти дозволяється лише невеликі суми. Так населення позбавляється готівки, швидко й остаточно зубожіючи.
- Продукти й товари зникають із крамниць, тож їх тепер можна купити лише на чорному ринку і то — за великі гроші. Це змушує населення до продажу власного майна (килимів, картин, книг, меблів тощо). Тепер люди втрачають навіть те, що вдалося зберегти під час війни.
- Грошова реформа і зникання з продажу товарів сприяють поширенню злигоднів серед населення. Так його готують до сприйняття нової ідеології.

Експропріації:

- За якийсь час після початку окупації нова влада починає ліквідовувати приватний капітал. Більші фірми закривають примусово, а малі підприємства не витримують самі, зникаючи під тягарем непомірно завищених податків.
- Ліквідація малих підприємств і крамниць призводить до значних ускладнень у постачанні населення. Життя людей, особливо простих робітників, погіршується надзвичайно швидко. Від цих нових відносин найбільше потерпає міське населення.
- Зникають продукти харчування та промислові товари. Натомість з'являються «закриті крамниці», в яких можуть забезпечувати себе всім необхідним окупаційна армія, адміністративні й поліційні органи та місцеві запроданці.

Знищення фермерської верстви[8]:

- Сільське господарство колективізується. За допомогою добре продуманої руйнівної тактики селян змушують долучитися до колективних господарств.
- Спочатку заарештовують основних сільських активістів, які організовують чи очолюють протести проти колективізації. А тоді починається робота з окремими селянами: до них з'являються уповноважені державної партії і переконують, облаюють і погрожують доти, доки вони, врешті, погоджуються.
- У колективній системі окремий селянин нічого доброго не отримає. Ним візьмуться керувати люди, які нічого не тямлять у сільському господарстві. Так гаснутиме його зацікавлення роботою і невдовзі сільськогосподарське виробництво цілком занепаде.

Знищення ремесел:

- Вільних ремісників об'єднають у виробничі товариства. Як правило, керівники цього товариства небагато тямлять у ремісництві, зате є членами нової державної партії.
- Непокірних ремісників, які не вступатимуть до товариства, знищують професійно, блокуючи їм доступ до необхідної для їх професії сировини. Отже, їхньою альтернативою є або послух, або ж цілковитий економічний занепад, та ще й покарання за «виробничий саботаж» і ворожий державному устроєві настрій.

Тероризування робітників:

- З «представництва інтересів робітників» профспілку перетворять на державну організацію погоничів.

---

[8] Тут (як і в інших місцях) не слід вдаватися до блаженного самообману і фантазувати про «інші часи»: так чи інак, але ворог завжди намагатиметься взяти під свій контроль усі джерела забезпечення населення, а будь-яка форма «колективізації» чи «усуспільнення» завжди є зручним способом визискування підкореного населення (приклад з історії: збереження колективних господарств на окупованих нацистами територіях УРСР). Отож, навряд чи і це місце у книзі можна вважати «неактуальним» (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

- Буде скасовано право на зібрання і страйк. Припинення роботи вважатиметься саботажем і підлягатиме якнайтяжчому покаранню. Адже не дозволено страйкувати проти «народу»!
- Скасовується будь-яке право вирішального голосу на підприємстві.
- Втрачено соціальні здобутки на кшталт 8-годинного робочого дня чи 5-денного робочого тижня. Адже не можна не підтримувати продовження робочого часу «в інтересах народу».
- Не можна змінювати місце праці.
- Більше не існує спеціальних компенсацій за понаднормову працю, нічну зміну чи роботу в неділю. За більший обсяг роботи від «народу» не можна вимагати вищої оплати!
- До праці «по-новому» належать і т. зв. «години, присвячені побудові нового суспільства». Це — неоплачувані понаднормові години, які слід відпрацьовувати добровільно і з широкою посмішкою для «загального блага» (що треба розуміти — для нового керівництва).
- Кожен повинен постійно «виховувати» всіх навколо, і сам зазнаватиме такого ж виховання з боку інших. Стеження за колегами на підприємстві є необговорюваною очевидністю.
- Кожний стає членом неуникненної «бригади» і зобов'язаний віддати своїх дітей у молодіжну організацію державної партії, де дітей виховуватимуть відчужено від батьків для стеження за членами власної ж родини.
- Робітників не лише безоглядно експлуатують: над ними брехлива пропаганда ще й насміхається.

Загальний політичний тиск:

- Усі партії, що існували досі, розпускаються і забороняються. На їхнє місце приходить єдина партія, т. зв. «державна партія».
- Політичний тиск, який відчувають на собі чоловіки, жінки і діти, — жахлива річ. Кожний борсається у в'язкій мережі зобов'язань, і немає від цього жодного порятунку. Про якесь приватне життя вже не йдеться.

- Щоразу потрібно відвідувати якісь «курси підвищення кваліфікації» та ходити на лекції. Жінки, хочуть вони цього чи ні, також мусять це робити.
- Коли в кіно чи у театрі показують пропагандистський фільм або ж спектакль, то їх мають переглянути усі. По завершенню перегляду, фільм чи виставу належить обговорити і похвалити в колі глядачів.
- Руйнування сім'ї є засобом досягнення мети: запроваджуючи жіночу працю, обов'язкові молодіжні організації, курси підвищення кваліфікації, людей вириваують зі звичного для них життєвого трибу. Вони стають жертвами відчуття самотності, яке штовхає їх шукати прихистку в державі та її організаціях.
- Самостійного мислення не тільки ніхто не цінує, воно навіть карається.
- Поступово життя стає нестерпним. А політична поліція тим часом діє безупинно. Щоночі зникають спочатку десятки, а згодом сотні й тисячі наших громадян.

Нові вибори:

- Доволі пізно, та все ж на тому таки першому році окупації проводяться «загальні вибори» маріонеткового уряду. Вибори тривають не один тиждень, і їх супроводжує хвиля потужної пропаганди. По усіх фабриках, офісах і житлових будинках проводять нібито добровільні й спонтанні, а насправді ж регламентовані й контрольовані збори та дискусії.
- Місцеві пропагандистські посадовці відповідальні перед окупаційними органами влади за постачання для партії 100% голосів на виборах. Тому-то матеріалом для голосування служить «єдиний список». Аби отримати високу участь у виборах (99,9%), виборців приводять на виборчі дільниці закритими групами від підприємств чи житлових кварталів. А дорогою вони ще й змушені співати патріотичних пісень та нести знамена, транспаранти і портрети політичних лідерів.

Політична поліція

Нашому устроєві і духові політична поліція чужа. Водночас, першою передумовою успішної боротьби без зайвих втрат є знання супротивника.

Загальні зауваги:

- У правовій державі поліція служить лише для відвернення небезпеки. У тоталітарній державі вона представляє собою абсолютне знаряддя влади.
- Діяльність політичної поліції починається ще задовго до вибуху війни збором матеріалів про емігрантів, важливих осіб та потенційних неприхильників у країнах, які з часом будуть окуповані.
- Політична поліція означає не стільки власне поліційні загони, скільки радше терористичну організацію.
- Власне поліційно-технічні знання і вміння у неї невеликі: вони ніколи не дорівнюють знанням і вмінням звичайної кримінальної поліції.
- Звідти й грубі методи політичної поліції, в яких небагато побачимо криміналістичних тонкощів. Однак відсутність технічних умінь політична поліція компенсує більшою брутальністю і жорстокістю.
- Таємничий ореол навколо неї посилює дієвість терору. Політична поліція значною мірою тримається на своїй репутації, від якої кров у жилах холоне: значно менше впливають на ці чутки про політичну поліцію ефективність і результативність її дій.
- Зазвичай часто навіть сам супротивник не знає, де починаються, а де закінчуються межі компетенції політичної поліції. Тож природний потяг політичної поліції до створення держави в державі є доволі значним і переважно увінчується успіхом. Політична поліція тероризує навіть власну армію і функціонерів адміністрації. Тому між цими установами не існує якоїсь серйознішої співпраці, ба навіть навпаки — у їхніх стосунках панує латентна напруга і конкуренція, а це значно знижує їхню взаємну дієвість.
- Члени політичної поліції працюють зазвичай у цивільному одязі. Вони одягають однострої лише з особливої нагоди.

- Політичній поліції немає потреби дотримуватися законів чи правил. На відміну від звичайної, політична поліція не ставить собі за мету забезпечувати превентивну дію вже самою присутністю і лише при потребі ловити зловмисників. Вона діє за принципом: «Запобігти захворюванню краще, ніж лікувати». Якщо перекласти цей вислів згідно з її практикою, то отримаємо: «Кожного, хто може стати нашим ворогом, слід випереджувально і негайно ліквідувати». Переважно про це йдеться ще до того, як той здійснить якийсь «злочин». Тому знищуються не тільки конкретні особи, а й цілі верстви населення та професійні групи.
- Постійна недовіра навіть щодо власних функціонерів стає системною. Задіянням до розв'язання навіть найпростіших завдань багатьох чиновників забезпечується той ефект, що жодний функціонер не може відхилитися від офіційного курсу. Кожний автоматично намагатиметься перевершити своїх втягнутих у роботу колег у «твердості», «вірності системі» та «ненависті до ворога».

Звіти політичної поліції:

- Політична поліція надає загалом три види звіту:
  а) «щоденні звіти» про важливі моменти;
  б) «сумарні звіти» про загальну ситуацію; це періодичні, переважно щомісячні звіти перед зацікавленими посадовцями;
  в) принагідні звіти, якщо в таких є потреба.
- Найцікавішими і найінформативнішими є «сумарні звіти». Вони включають такі пункти:
  1. Загальна картина настроїв населення.
  2. Діяльність розформованих колишніх партій, об'єднань тощо:
     а) колишньої соціал-демократичної партії;
     б) колишніх профспілок;
     в) інших колишніх громадянських партій.

     } саме їх найбільше ненавидить і боїться супротивник

3. Церковна політика:

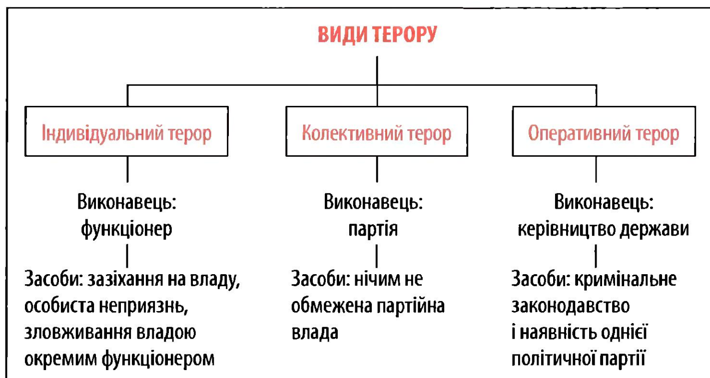
а) Католицька Церква (яку супротивник ненавидить і боїться понад усе);
б) Протестантська Церква;
в) вільні релігійні громади.

4. Молодіжні організації:
   а) розформовані колишні молодіжні організації;
   б) актуальні державні молодіжні організації.
5. Державна партія та її дочірні організації:
   а) поведінка функціонерів (чи доречні їхні дії, а чи, навпаки, дилетантські; яка їхня активність та готовність до дій);
   б) недоліки (тактичні помилки, негативні тенденції розвитку серед власного цивільного населення);
   в) пропозиції.
6. Окупаційна армія, партійні війська, військова адміністрація, цивільний уряд.
7. Культурно-політична ситуація:
   а) преса й література;
   б) кіномистецтво, театр, різноманітні заходи;
   в) радіо і телебачення.
8. Економічна ситуація населення (дуже важливий пункт, адже економічна ситуація має визначальний вплив на настрої):
   а) постачання продуктів харчування, постачання товарів першої необхідності;
   б) постачання опалювального матеріалу;
   в) зайнятість населення;
   г) заробітна платня, рівень цін.

Основи терору

Загальні зауваги:

- Коли ти не піддаєшся політичному тиску і супротивник змушений визнати безплідність своїх спроб вплинути на твоє «навернення», змінивши твою ідеологію, то він намагатиметься змусити тебе слухатися, застосовуючи терор.
- Існує чітко визначена техніка терору. Низка заходів уже продемонструвала особливу дієвість. Тож слід обов'язково враховувати імовірність їх застосування. Легше боротися буде тóму, хто знатиме, яких заходів можна очікувати.

- Завданням «індивідуального терору» є прикриття колективного й оперативного терорів.
- Коли розпочинається реакція у відповідь, тоді беруться шукати й карати офірних цапів. Ними стають функціонери, які проводили індивідуальний терор. Тоді режим подає все як «зловживання окремих підпорядкованих функціонерів», злочинам яких нарешті покладено край. Не довіряй цьому блефові. Колективний і оперативний види терору нікуди не зникли.
- З тактичних причин факт індивідуального терору можна визнати, а от колективний чи оперативний — ніколи.

Заходи терору:
- Розбудова мережі агентів і донощиків.
- Контроль за телефонними розмовами й поштою (цензура).
- Самовільні арешти.
- Утримування заручників, судова відповідальність членів родини один за одного.
- Брутальні дії під час арешту і допиту.
- Оминання правових методів.
- Невиправдане затягування карних справ.
- Більше не відбуваються відкриті громадські судові процеси — окрім показових.

- Свавільне призначення кари.
- Важкість покарання не має розумного співвідношення зі злочином.

Прослуховування телефону й поштова цензура:

- У великому місті, як-от Берні, де щодня ведуть телефонні розмови понад 200 тис. абонентів і здійснюється стільки ж поштових відправлень, шанси на успішне прослуховування телефонних розмов і поштової цензури радше невеликі.

Свавільні арешти:

- Супротивник візьметься навмання арештовувати невинних людей, щоби викликати враження густої та дієвої мережі контролю, до якої він належить.

Утримування заручників:

- Після диверсійних актів хапають заручників, погрожуючи їм розстрілом, якщо протягом зазначеного часу диверсантів не буде заарештовано або вони самі не з'являться з повинною.
- Отже, супротивник має на меті:
  а) чинити на диверсантів моральний тиск;
  б) спонукати населення внутрішньо дистанціюватися від елементів руху опору, не надавати їм підтримки або ж навіть зрадити їх.
- Вибір кандидатів на заручників:
  а) колишні видатні особи, як-от парламентарі, високопосадовці, президенти громадських об'єднань, члени партійних президій, товариств та організацій, редактори, журналісти тощо;
  б) окрім видатних осіб, **завжди** обирається й певна кількість невинних, політично цілком пасивних та незацікавлених осіб; так розгортається дія терору.

Відповідальність усіх членів родини за злочини, скоєні одним із її членів:

- Ті, хто йде в підпілля, уникає арешту або ж здійснює втечу з в'язниці, мають знати, що замість них постраждають їхні сім'ї (дружина, діти), батьки, брати чи сестри, інші родичі.
- Запроваджуючи судову відповідальність усієї родини за дії одного з її членів, окупаційна влада чинить на борців руху опору моральний тиск, аби вони підкорилися їй.

Відхід від юридичних процедур:
- У судочинстві тоталітарного режиму не йдеться про пошук правди та відновлення справедливості, а — про вибивання зізнань.
- Для того, щоб отримати вирок, тобі не конче здійснити якийсь протиправний учинок. Достатньо того, що ти належиш до категорії людей, яких режим розглядає, з політичних мотивів, як потенційних супротивників.

Невмотивоване затягання карних процесів:
- У правовій державі після розкриття злочину виноситься вирок і зловмисника затримують. У тоталітарній державі «правопорушників» запроторюють до в'язниці чи закривають у таборі без суду і слідства на невизначений термін.
- Справжні або ж вигадані карні справи часто відкладаються в резерв для того, щоби їх, за політично відповідної нагоди, у великій кількості роздути на показових судових процесах, перетворюючи їх на знаряддя пропаганди.

Свавільне призначення покарань:
- Супротивник карає не згідно з правом, а відповідно до актуальних політичних запитів. Саме тому дуже рідко чи навіть ніколи той самий злочин не карається так само.
- Ти завжди мусиш бути готовий до найгіршого. За найменшу провину тебе можуть вислати до табору примусової праці на невизначений час — якщо тобі не пощастить і тебе впіймають у політично несприятливий для тебе час.
- Для супротивника важить лише доречна на конкретний момент доцільність.

Брутальні методи під час арешту і допиту:

- Арешт відбувається посеред ночі — щоби витягнути людей із постелі і ніколи більше не дати їм спокійно спати, підсилюючи в такий спосіб дію терору.
- Брутальні дії під час допиту та у в'язниці — щоб огорнути політичну поліцію та її приміщення (підвали для допитів, тюремні камери тощо) покровом жаху.

Надто важкі покарання:

- Депортація загрожує як радистові, що працює на засекреченій станції, так і людині, провина якої полягає в написанні гасла на вуличному мурі.
- Розстріляти можуть і того, хто підірве трансформаторну станцію, і того, хто всього лише вкине жменю піску в буксу ходової частини залізничного вагона.

* * *

Прикінцева заувага: поширення «жаху» є двосічним мечем. Якщо вправно його застосувати, то він зможе послужити й нашій справі. Ненависть і розпач змобілізують тих, хто досі був пасивним, і підіймуть їх на боротьбу!

Боротьба з Церквою

Загальні зауваги:

- Тоталітарний супротивник розглядатиме як свого потенційного ворога також Церкву і боротиметься з нею відповідним чином[9]. При цьому він візьметься до справи із справжньою підступністю, проводячи дехристиянізацію життя кількома етапами. Він не руйнуватиме Церкву одним ударом, а піддасть її повільному, розтягненому на роки процесові вихолощення, щоби поступово і «холодно» її перемогти. Адже якщо він продемонструє бажану для нього кінцеву мету надто відкрито, то наслідком

[9] У нашому випадку, очевидно, репресій зазнають усі Церкви в Україні, окрім Російської Православної Церкви, яка нині є одним із важливих елементів російської колонізаторської політики (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

може стати загальний рух спротиву.

Поняттям «Церква» тут охоплюється:

а) Католицька Церква;
б) Реформатська Церква;
в) вільні релігійні громади (методисти, саєнтологи, свідки Єгови тощо).

- Боротьба проти Церкви здійснюватиметься через:
  1. Наклепи на Церкву.
  2. Провокування зневаги щодо Церкви.
  3. Приховане перешкоджання церковному життю.
  4. Неприкрите, безпосереднє переслідування.

- Намагаючись подати супротивників злочинцями, а не створити óбрази мучеників, проти духовенства розгортають, зокрема, процеси щодо їх негідної, з морального погляду, поведінки або ж приписують їм усілякі злочини (приховування чи присвоєння коштів тощо).
- Першими розбивають вільні релігійні громади. Оскільки йдеться про меншини, то у цьому разі спротив населення буде найменшим. І католики, і протестанти спостерігатимуть за нищенням цих громад бездіяльно, ба навіть зловтішно, адже йдеться про елімінацію «конкурентів».
- Боротьбу з Католицькою Церквою розпочнуть ще перед Реформатською, адже Католицька Церква має стрункішу організацію і становить, таким чином, більшу небезпеку.

Заходи супротивника у боротьбі з Церквою:

- Найрізноманітніші утиски, як-от припинення постачання вугілля чи скорочення домовленого обсягу електропостачання, так що церковні приміщення не можна буде ні опалювати, ні освітлювати.
- Ускладнення задіяння в літургіях дорослих вірян. Її поєднуватимуть із певними небезпеками та економічними утисками («чорні списки», «підвищення податків» тощо).
- Усунення християнських символів, таких як хрести чи ікони, з громадських місць (як-от зі шкіл, лікарень тощо).
- Скасування уроку релігії в державних школах.

- Боротьба з католицькими школами та іншими інституціями.
- Закриття богословських факультетів, духовних семінарій.
- Припинення спеціальних релігійних навчань, як-от «недільна школа», «дитяча катехизація», «приготування до першого причастя», «заняття перед конфірмацією» тощо.

За якийсь час ці заняття буде припинено цілком, з обґрунтуванням їхньої зайвості, адже їх відвідуватиме тільки «відстала непрогресивна меншість».

- Заміна конфірмації та першого причастя державною «посвятою в юність».
- Знімання державою високої оплати за всі церковні таїнства (хрещення, вінчання, чин похорону).
- Розпуск релігійних товариств.
- Заборона релігійних часописів та книжок.
- Ускладнення і, врешті, заборона будь-яких зібрань вірян із метою спільної молитви.

* * *

Після чергової хвилі переслідувань із Церквою неодноразово укладається своєрідний «громадянський мир». Особливо тоді, коли підпорядковані інстанції заходитимуть у своїй ворожості щодо Церкви надто далеко, спричиняючи своїми діями обурення. Період зупинки, який триватиме якийсь час після таких ексцесів, втихомирюватиме хвилі обурення і заспокоюватиме розбурхану громадськість. Церква, як засвідчила практика, докладно дотримуватиметься цих домовленостей, щоби не давати приводів для нових переслідувань. Так їй щораз більше перекриватиметься можливість діяльності.

Дії Церкви в умовах боротьби з нею:

- Боротьба з Церквою має свої позитивні моменти. Так відбудеться чітке розрізнення між простими симпатиками і справжніми вірянами.
- Оскільки Церква залишиться єдиним прихистком для осіб у потребі, то зросте її значення для всіх тих, хто не прийматиме державної системи примусу.

- Жертви, принесені задля Церкви, викликатимуть більше довіри до неї з боку всіх верств населення. Така її постава справлятиме враження навіть на тих, хто досі був налаштований радше скептично, а то й вороже.
- Саме в умовах переслідування Церква зможе виконувати справжню місіонерську працю. Адже найбільші труднощі та можливості найвищого успіху лежать зовсім поруч.
- Практичні заходи:
  а) Церква мусить побороти нетерпимість і культ особи;
  б) Церква повинна якомога частіше звертати увагу на те, що кожне свідоме зневаження Божих Заповідей рано чи пізно зазнає відплати;
  в) Церква має плекати поняття «ближнього», називаючи «ближніми» всіх дискримінованих і переслідуваних;
  г) Церква мусить нагадувати про загальні обов'язки християн, як-от:
    - чинити опір насиллю;
    - не виконувати безбожних наказів;
  д) Церква повинна нагадувати, що діти насамперед мають бути зі своїми батьками і що батьки мають право першості у вихованні.

Боротьба за молодь

- Не без того, що окупація триватиме багато років поспіль. Прагнучи консолідувати і до певної міри легалізувати свою владу, супротивник, а особливо поставлений ним уряд зрадників, боротиметься за душі молодих. Супротивник має намір використати для своїх планів не лише економічний та військовий потенціали окупованої території, але й приєднати цю територію до свого ідеологічного ареалу влади. Для цього потрібно не просто перемогти нас, але й за будь-яких умов «навернути»!
- Старше покоління, принаймні значну його частину, супротивник відразу ж виключає зі своїх планів. Він приймає як даність той факт, що існує значний відсоток людей, яких уже не перевчити і не навернути. Він задовольняється тим, що тримає цих людей методами терору в послуху або

ж, у разі необхідності, просто знищує, депортуючи або страчуючи. Тож із тим більшим завзяттям він береться до молоді, намагаючись завоювати її для своїх намірів усіма можливими засобами — від привабливих пропозицій до неприхованих погроз.

- Боротьба за молодь відбувається в два етапи:
  а) знищення традиційних молодіжних організацій і заміна їх ідеологічно спрямованою «одержавленою молоддю»;
  б) виключення впливу батьківського дому, школи і Церкви, заміна його впливом партії.
- Супротивник боїться сил, які творять ядро громади, а саме такі сили й живуть у вільному молодіжному русі. Він претендує на всю душу, без залишку. А тому не може толерувати жодних інших молодіжних організацій, окрім своєї «одержавленої молоді». Послідовно переслідується будь-яке зовнішнє чи внутрішнє дотримування традицій, колишніх форм. Традиційним молодіжним рухам насамперед забороняється: носити однострої або одяг, близький за своїм кроєм до однострою, користуватися значками, вимпелами, прапорцями тощо, організовувати марші, мандрівки, таборування в наметах, займатися будь-яким видом спорту.

Одночасно відбувається потужний тиск щодо вступу до організації «одержавленої молоді». Так, наприклад, оголошується, що пізніше на керівну посаду може претендувати лише той, хто підтвердить своє членство у лавах «одержавленої молоді». Те ж стосується і навчання у вищій школі чи університеті.

- Спроби перетворити молодь на слухняне знаряддя здійснюватимуться внаслідок безсоромного використання молодечого запалу до дії, бажання пригод, здатності захоплюватися ідеями, легкої навіюваності, ще не цілком розвиненої здатності критично бачити світ, конфлікту між поколіннями та запевнень «золотого» майбутнього.
- В «одержавленої молоді» ідеологічне отруєння проходить у дві фази:
  Фаза 1: привабленння, захоплення, засліплення.

Насамперед молодь приваблюють заняття, старанно допасовані до її зацікавлень (як-от автомашини, автошкола, дельтапланеризм тощо). Цю фазу довершують відповідні фільми, поїздки та зустрічі, декоровані життєрадісними кольорами. У першій фазі використовується вся молодіжна риторика: від «автошалу» до «спраги за красою».

Фаза 2: підключення політичних занять.

Спочатку пропонуються лише поодинокі лекції, яких за іншими видами діяльності майже не помітно. Поступово надходить час на все більшу кількість «політгодин», допоки, врешті, це заняття не перетворюється на основний предмет. Паралельно з цим відбувається повільне, практично непомітне переключення спортивної частини навчання на цілеспрямовану військову підготовку.

Оскільки окупація може тривати довго, то небезпека політичного впливу на молодь становить реальну загрозу. Тим більше, що **навіть під час війни** супротивник надає вирішального значення політичним питанням.

Розкол населення

У прагненні консолідувати свою владу супротивник зіштовхуватиме окремі верстви населення та природні групи зацікавлених осіб одну супроти одної.

Приклади:

- Надаючи тимчасові обіцянки тій чи іншій верстві населення чи об'єднаній за інтересами групі, окупаційна влада намагається домогтися з їхнього боку симпатії та лояльної співпраці.
- Не ведися на цей добре прорахований маневр (тактика розколу). Супротивник буде приязним із вами лише доти, доки ви йому потрібні. Як тільки мету буде досягнено, він без найменшого сумніву кине вас на поталу.
- Ті, що дають себе втягнути у цю гру, короткозоро переслідуючи якісь свої інтереси на шкоду своїм землякам, тільки грають на руку супротивникові.
- Усі внутрішні суперечки та незгоди слід відкласти до часу після визволення. Наші суперечки зараз вигідні лише ворогові. Зараз може існувати лише єдиний фронт проти ворога та його поплічників.

Тактика супротивника під час руйнування організацій, політичних партій, професійних та економічних спілок

- Супротивник не відразу заборонить непідпорядковані йому товариства.
- Увівши заборону надто швидко, супротивник ризикує, що буде знищено списки членів організації і в його сіті потраплять лише керівники і значні функціонери, а основна маса членів безслідно зникне. Так лише буде полегшено пізніше нелегальне відтворення розгромленої раніше організації.
- Тому окупаційна влада надзвичайно обережно вестиме себе, спочатку тільки провадячи спостереження і фіксуючи результати спостережень. Вона уникатиме також передчасного розгрому підгруп, аби не здійняти тривогу в середовищі основного об'єкта. Коли ж усіх членів буде внесено до списку, завершальним кроком стане розгром і заборона цілої організації. Тепер політична поліція матиме змогу контролювати за колишніми членами організації, щоб у зародку придушувати нелегальне повторне її відтворення.
- Окупаційна влада ніколи не придушує всіх організацій водночас. Для цього, хоч яка вона потужна, їй ніколи не вистачить сил. Тому порядок розгрому такий:
  1. Політичні партії:
     а) соціал-демократична партія (її ненавидять і бояться найбільше);
     б) інші громадянські партії.
  2. Профспілки.
  3. Молодіжні організації.
  4. Церква.

Дії супротивника при винищенні окремих верств населення

Загальні зауваги:

- Конкретні, неугодні їй верстви населення окупаційна влада таки знищить.

- Процес знищення охоплюватиме тривалий період часу.
- Переслідування переважно є відкритим, але фізична ліквідація здійснюється таємно.

Хронологія і тактичні/технічні дії під час винищувальних акцій:
- Спочатку звільняють осіб, які обіймають ключові посади.
- Колективне витіснення з певних професійних категорій.
- Накладання непомірно високих контрибуцій.
- Професійна елімінація, а отже — позбавлення продуктових карток через зарахування до категорії «безробітних».
- Дискримінація шляхом:
  - «Вхід для... заборонено».
  - Клеймування знаками (приклад з історії: зірка Давида).
  - Заборона мати автомобіль, радіо чи телефон.
  - Заборона купувати книжки і пресу.
- І як останній захід — депортація та масові страти.

Тактика руху опору

Укриття зброї та боєприпасів

Загальні зауваги:
- У кожному швейцарському домі є зброя і боєприпаси. Якщо настане момент поразки, ти мусиш не дати ворогові забрати їх. Збери про запас також полишені під час боїв неподалік від твого дому своїми або ж ворожими військами зброю та боєприпаси (від невеликої зброї, як-от пістолет, аж до мінометa).
- За нелегальне володіння зброєю тобі загрожує смертна кара. Заховай зброю та боєприпаси так, аби:
  а) ворог їх не знайшов;
  б) волога їм не зашкодила.
- Найнадійнішим способом є закопування. Тоді ворог може хоч і весь дім перевернути, та все ж нічого не знайти. Хіба що переоре усю околицю.

- Найкраще закопувати зброю в підвалах, стодолах, повітках, теплицях тощо. Природний ґрунт можна легко розкопати, а потім знову замаскувати. А дах над розкопаним місцем утримуватиме ґрунт сухим.

Техніка зберігання зброї:

- Повністю і щедро змастити зброю змазкою (застосовуй тільки спеціальну змазку для зброї!).
- Закрити дульний зріз промащеною або провоскованою затичкою.
- Короб затвору обмотати просякнутою в змазці шматиною.
- Зброю повністю загорнути у велике рядно і обв'язати шнурами.
- Тепер її можна помістити в дерев'яний ящик.
- Ущільнити стики ящика. Засоби для цього: парафін, бджолиний віск, замазка тощо.
- Обгорнути дерев'яний ящик рубероїдом і опісля закопати в сухому місці.
- Викопувати ящик раз на три місяці, ретельно чистити зброю і знову змащувати.

Техніка зберігання боєприпасів (окремих набоїв, упаковок із набоями тощо):

- Упаковки набоїв пообгортати приблизно десятьма шарами газетного паперу.
- Вистелити дерев'яний ящик промащеним папером.
- Посипати дно приблизно на 5 см **сухою, старою** тирсою.
- Ущільнити стики ящика. Засоби для цього: парафін, бджолиний віск, замазка тощо.
- Обгорнути ящик рубероїдом і тоді закопати в сухому місці.
- Боєприпаси надчутливі до вологи! Тому газетний папір і тирсу потрібно буде змінювати що два місяці. Під час заміни паперу і тирси ретельно провітрити боєприпаси.

Техніка зберігання вибухових і запалювальних засобів:

- Вибухові засоби (патроновану і брикетовану вибухівки) складувати так само, як і боєприпаси.

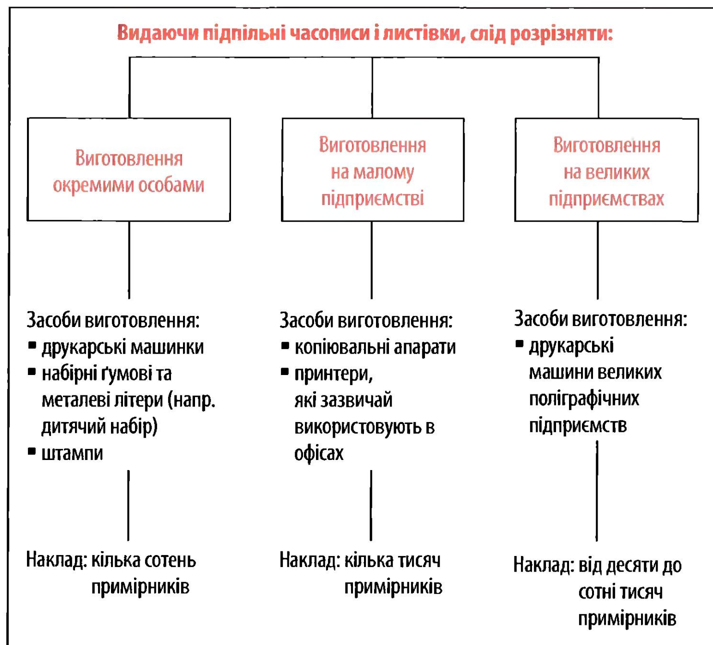
- Запалювальні засоби (капсуль-детонатори, запалювальний шнур, підривачі тощо) закопувати не можна. Їх слід якось заховати в сухому місці.

Укриття радіоприймачів

- Заховай свій радіоприймач. Супротивник конфіскує всі радіоприймачі, щоби перервати будь-який контакт крізь «залізну завісу». Так він намагатиметься завадити тобі отримувати моральну підтримку з вільного світу, що продовжує боротися.
- Гарні великі дорогі апарати так просто не заховаєш. Тому кожна швейцарська родина мусить ще в мирний час придбати невеликий дорожній приймач.

Виготовлення нелегальної літератури

Загальні зауваги:

Виготовлення окремими особами:

- Матеріал для виготовлення непримітний, тож його можна легко заховати.
- Папір і фарбу роздобути легко.
- Під час виготовлення відсутній шум машини.
- Одна особа може працювати самостійно, тож гарантовано максимальну конспірацію.
- Кількість примірників і можливості зображення обмежені. Але наклад можна збільшити, додатково залучивши інших осіб.
- Якщо ж якогось окремого виробника буде заарештовано, то це загалом не зупинить випуск продукції.

Виготовлення на малих підприємствах:

- Відповідне обладнання доступне всюди у великій кількості.
- Це обладнання доволі громіздке, і його не так просто приховати. Якщо під час домашнього обшуку в людини знайдуть розмножувальну техніку і запаси паперу, то ця людина приречена. Переважно за виготовлення нелегальної літератури присуджується смертна кара. Тому, якщо таке можливо, слід використовувати розмножувальну техніку, що служить легальним, кожному відомим справам. При підтримці відповідної особи, нелегальну продукцію можна виготовляти в проміжках між виготовленням продукції легальної.
- Роздобувати папір, фарбу, матриці тощо не є складним завданням.

Виготовлення на великих підприємствах:

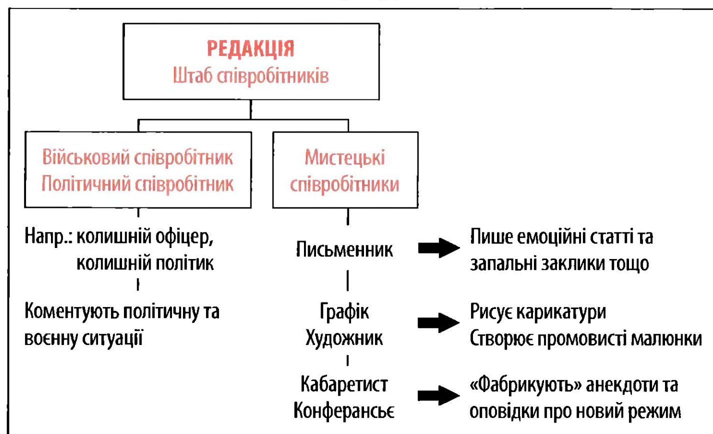
- Дуже великі наклади можна виготовляти в мінімальний термін.
- Можливим є будь-який формат — від малої листівки до плакату.
- Той факт, що в роботу буде посвячено цілу робочу команду, ускладнює конспірацію.
- Під час роботи машин виникає значний шум.

- Якщо наклад великий, то роздобути сировину (папір, фарбу) вже не так просто. Фабрики паперу та гуртівні перебувають під наглядом політичної поліції, адже папір не менш важливий за боєприпаси!

Загальні засоби безпеки під час виготовлення нелегальної літератури:

- Завершивши друкувати на друкарській машинці, використану кальку слід не просто викинути, а спалити.
- Спалити макулатуру (браковані копії).
- Використавши друкарські форми (матриці, шаблони тощо), їх необхідно знищити.
- Спалити непотрібні рукописи.
- Спаливши папір, розбити попіл палицею. Адже цілі звуглілі аркуші ще можна прочитати з допомогою певних технічних засобів.
- Машинний набір розплавити. Ручний — розібрати.
- Приховування шуму під час використання великих друкарських верстатів: оббити робоче приміщення важкими матеріалами. Запустити перед будівлею двигун автомобіля чи газонокосарку. Всередині будівлі гучно ввімкнути радіо.

Видання нелегальної літератури:

Поширення нелегальної літератури:

- Не роздавай на вулиці листівки та підпільні газети незнайомим особам. Серед них можуть трапитися шпигуни.
- Вкидай нелегальну літературу в поштові скриньки біля входу в будинок. Переодягни своїх людей в украдену уніформу поштарів.
- Таємно перевозити значну кількість нелегальної літератури можна, наприклад, у дитячому візочку під немовлям.
- Той, хто отримає листівку чи підпільну газету, передасть їх своїм знайомим. Так збільшиться ареал розповсюдження нелегальної літератури і буде краще використано скромні можливості підпільного руху.
- Наприкінці кожної листівки закликáй читачів передруковувати, за принципом «ланцюгової пошти», зміст на своїй друкарській машинці і далі поширювати копії.

Прикінцеві зауваги:

Заборона слухати закордонні радіостанції, а також цензурована партійна преса підживлюють потребу отримувати об'єктивні новини. Тож функція листівок і підпільних газет надзвичайно важлива.

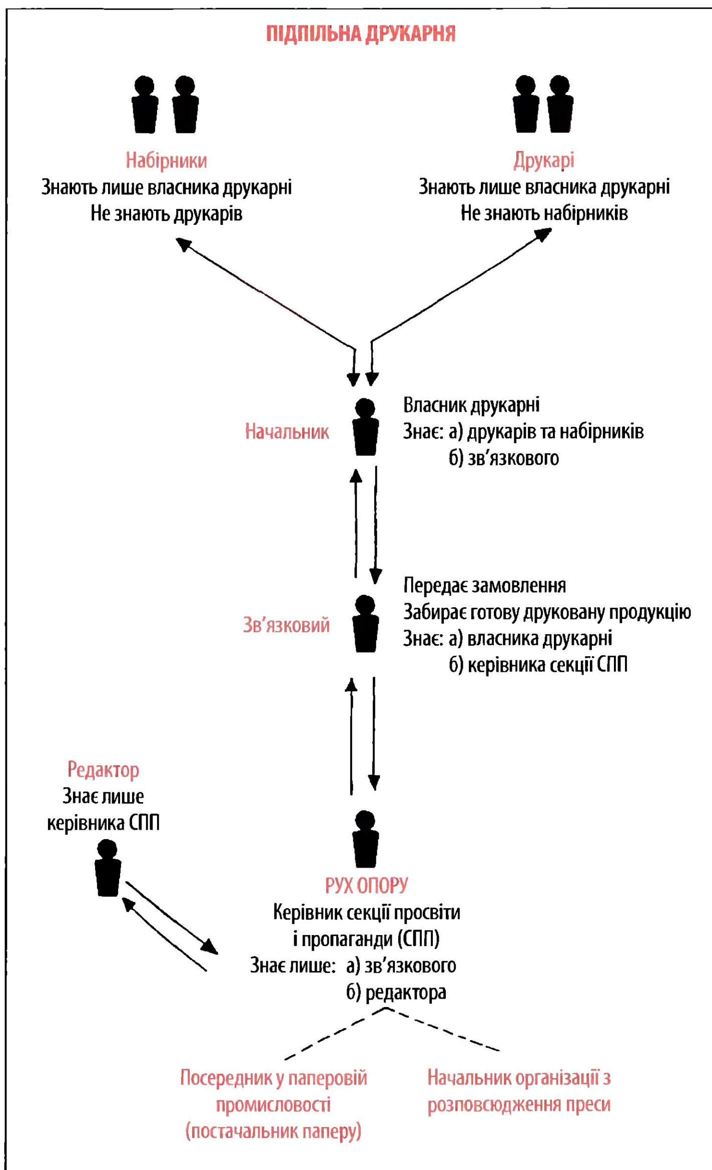
Політична поліція боїться нелегальної літератури чи не більше, ніж вогнепальної зброї та вибухівки.

Нерідко друкарська машинка є важливішою за пістолет, а розмножувальний апарат вартує легкого кулемета!

Вулична пропаганда

Задіяння груп, що писатимуть гасла на мурах:

- Написи на стінах є добрим засобом для підтримування населення в притомному стані.
- Написи на стіні мають бути максимально прості. Найліпше надаються гасла, окремі літери або візуальні символи.
  Приклад із історії: під час Другої світової війни західноєвропейські рухи опору використовували символічну літеру V як у слові Victory (перемога).
- Вуличні гасла найліпше писати олійною фарбою широким пензлем на тротуарах, дорогах, стінах будинків і плакатах.

ПІДПІЛЬНА ДРУКАРНЯ
Набірники
Знають лише власника друкарні
Не знають друкарів
Друкарі
Знають лише власника друкарні
Не знають набірників
Начальник
Власник друкарні
Знає: а) друкарів та набірників
б) зв'язкового
Зв'язковий
Передає замовлення
Забирає готову друковану продукцію
Знає: а) власника друкарні
б) керівника секції СПП
Редактор
Знає лише
керівника СПП
РУХ ОПОРУ
Керівник секції просвіти
і пропаганди (СПП)
Знає лише: а) зв'язкового
б) редактора
Посередник у паперовій
промисловості
(постачальник паперу)
Начальник організації з
розповсюдження преси

Також можна використовувати і крейду, яку слід тримати боком, аби виходили товстіші лінії. Крейду, як відомо, легко змити, — це її недолік. А от олійна фарба надзвичайно добре тримається, зробити її нечитабельною можна, лише замалювавши її зверху новою фарбою.

- Гасла на стінах, якщо їх писати щоночі і у великій кількості, роздратовують супротивника, а також підіймають рівень упевненості в собі населення. Вони є документом таємної влади руху опору.

Задіяння груп, що зриватимуть чи заклеюватимуть плакати:

- Проти урядових оголошень окупаційної влади та пропагандистських плакатів, що вихваляють ворожу ідеологію, необхідно боротися, інакше недовго й захлинутися в потоках цієї пропаганди.
- Признач для цього спеціальні групи, які зриватимуть, здиратимуть, замальовуватимуть чи заклеюватимуть плакати своїми.
- Якщо охорона вулиць супротивником організована не найкраще (недостатньо поліції, недостатньо військових патрулів), то застосовують дешевий метод часткового віддирання плакатів або ж їх замальовування, який, однак, потребує часу.
- Якщо ж супротивник пильно контролює вулиці і протидіє, то можна задовольнитися тим, що впоперек офіційного плакату клеїться відносно невелика клейка стрічка активного кольору з одним словом: «Брехня!». Це не забере багато часу і не створить шуму.
- Оснащення спеціальної групи: банка з фарбою і пензель для замальовування, шпатель для відшкрібання, клейка стрічка для наклеювання, легке спортивне взуття для безшумного пересування вулицями, велосипеди.

Убезпечення підпільних зборів

- Підпільні збори готують так само ретельно, як і нальоти на об'єкти. Адже такі збори — це також своєрідний вид боротьби.

- Вибір об'єкта: для місця зборів обирай **густозаселені житлові квартали**. Їх не так просто оточити і обшукати, а крім того, це потребує чимало часу. Поодинокі будівлі **на відкритому просторі** (вілли) легко повністю оточити і швидко зачистити. Тому таких будівель слід уникати.
- Охорона місця проведення зборів:
  Розрізняй між «охоронним колом» та «ближньою охороною». Охоронне коло оточує місце зборів у широкому діапазоні та складається зі спостерігачів. Ближня охорона перебуває у будівлі, в якій відбуваються збори.
  Спостерігачі охоронного кола стежать за:
  а) будівлею поліції, казармами й гаражами з метою встановлення, чи не виїжджає з цих територій більше ніж зазвичай автомашин;
  б) під'їздами до місця зборів;
  в) появою типових поліційних автомашин (поліція використовує автомобілі, які швидко можна розпізнати);
  г) наближенням автомашин облави; поява поліції чи військових указує на початок операції оточення.

  Про результати спостереження повідомляється телефоном простими ключовими словами.
  До ближньої охорони місця зборів належить пост у партері (пістолет, пістолет-кулемет) та спостерігач на верхньому поверсі, який контролюватиме з вікон, що виходять на різні боки, навколишню територію.
- Приготування на випадок втручання супротивника:
  Ще до початку зборів обумовлюються такі пункти:
  1. Як поводитися, якщо попередження надійде вчасно і організація для свого зникнення матиме час. Куди йти, де є зручні проходи. Почерговість зникання. Щó робити з матеріалами (забирати зі собою чи ховати).
  2. Як поводитися у разі несподіваної появи супротивника. Вдавати зі себе звичайне товариство (щó тоді казати, куди заховати матеріал) чи розпочати бій (хто тоді буде в ар'єргарді і, якщо треба, пожертвує собою; кому необхідно уникнути боротьби і, натомість, утекти, забравши матеріали; шляхи втечі).

Охорона зборів керівників цивільного руху опору

1. Місце зборів в одному з будинків на густозаселеній вулиці. Саму охорону складають автоматник та спостерігач усередині будинку.

Охоронне коло:

2. Пост охорони. Замаскований під вуличного продавця. Контакт: телефон.
3. Пост охорони. Замаскований під звичайного читача газети. Контакт: велосипед.
4. Пост охорони. Замаскований під відвідувача ресторану. Контакт: телефон.
5. Пост охорони. Замаскований під людину, яка відпочиває на лавочці в парку. Контакт: телефон.
6. Пост охорони. Замаскований під пару закоханих у парку. Контакт: телефон.
7. Пост охорони. Замаскований під двірника. Контакт: велосипед.

Казарми і гаражі поліції під контролем. Повідомляється про будь-яку появу автомобілів поліції та наближення облавних груп.

Передавання повідомлень

- Для руху опору життєво важливим є добре налагоджене передавання інформації.

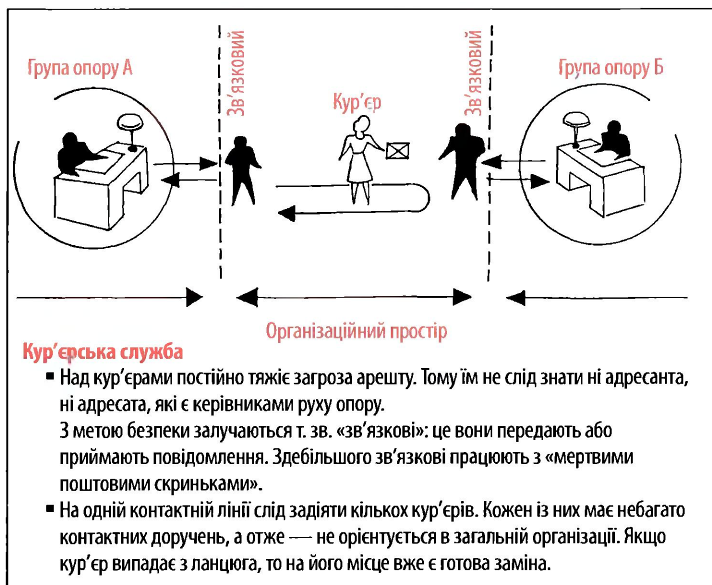
- Ми розрізняємо:
  1. Внутрішні контакти:
     а) зв'язок у межах руху опору;
     б) зв'язок між рухом опору та формаціями малої війни.
  2. Зовнішні контакти. Це контакти руху опору з командуванням армії в гірському укріпрайоні або зі швейцарським урядом за кордоном.
- Йдеться про те, щоби приймати або передавати повідомлення, приймати або віддавати накази.
- Як правило, час передачі інформації не відіграє особливої ролі. Вирішальною є безпека.

  Проте певну категорію повідомлень необхідно передавати **дуже швидко**. Приклад: попередження про арешт, що готується.
- Засобами передачі повідомлень можуть бути: кур'єри, телефон, пошта, поштові голуби, радіозв'язок.
- Для внутрішніх контактів використовують: кур'єрів, телефон, пошту, поштових голубів.
- Для зовнішніх контактів використовують: кур'єрів, поштових голубів, радіозв'язок.

Кур'єрська служба

- Кур'єри мають бути непомітними, а це означає, що їхні переходи чи поїздки мають виглядати невимушено.
- Розрізняють:
  а) кур'єрів для внутрішніх контактів;
  б) кур'єрів для зовнішніх контактів.
- Кур'єри для внутрішніх контактів працюють на певній місцевості або в якомусь невеликому регіоні.
- Кур'єри для зовнішніх контактів курсують із однієї частини країни в іншу або ж зі Швейцарії за кордон.
- Добре надаються як кур'єри для внутрішніх контактів у міських умовах листоноші, торгові агенти, інкасатори з громадських установ тощо. Саме ці особи можуть легко пересуватися, не викликаючи підозр.
- Добрими кур'єрами для внутрішніх контактів у сільській місцевості є ветеринари, торговці худобою, надомники тощо.

- Відповідних для кур'єрської служби в зовнішніх контактах осіб можна підібрати серед працівників залізниці і пошти, а також працівників авіакомпаній.
- Усі ці люди можуть часто з професійних причин пересуватися на далекі відстані.

Кур'єрська служба

- Над кур'єрами постійно тяжіє загроза арешту. Тому їм не слід знати ні адресанта, ні адресата, які є керівниками руху опору.
  З метою безпеки залучаються т. зв. «зв'язкові»: це вони передають або приймають повідомлення. Здебільшого зв'язкові працюють з «мертвими поштовими скриньками».
- На одній контактній лінії слід задіяти кількох кур'єрів. Кожен із них має небагато контактних доручень, а отже — не орієнтується в загальній організації. Якщо кур'єр випадає з ланцюга, то на його місце вже є готова заміна.

Письмові повідомлення

- Писати якомога менше.
- Не залагоджувати письмово того, що можна зробити усно.
- Не використовувати паперу, який може викрити особу адресанта (бланк із реквізитами, водяні знаки тощо).
- Почерк можна ідентифікувати. Тому писати слід технічними друкованими літерами. Якщо є можливість, то використовувати трафарети.
- Користуватися друкарськими машинками небезпечно. Особливо легко ідентифікувати машинки старого типу. Якщо є така можливість, то слід використовувати чужу машинку. Варто підкладати під час писання щось під аркуш

паперу (напр., ще один аркуш): це допоможе уникнути відбитків на валку машинки.

- Таємний текст вбудовувати у відкритий. Такий прихований текст мусить мати для непосвяченого читача якийсь очевидний зміст. Він не повинен складати враження якогось замаскованого повідомлення.
- Ніколи не зазначати відкрито місця і часу зустрічі, операції тощо.
- Цивільною поштою користуватися лише приховано.

Передавання повідомлень

Загальні зауваги:

- Письмові повідомлення можна передавати двома способами:
  1. Особисто, з рук в руки.
  2. Безособово, через тайник (т. зв. «мертву поштову скриньку» (див. с. 62).

  Нижче розглянемо тільки перший метод.
- Для передачі повідомлення нам потрібний «носій повідомлення».
- Найпростіші носії повідомлень:
  а) написи олівцем на чорних літерах у газетному тексті (як-от на широких літерах заголовків, обрамленнях тощо); якщо адресат триматиме газету повернено під певним кутом до світла, то він зможе відчитати літери;
  б) вирізати газетне оголошення і наклеїти його на таке саме оголошення у такій самій газеті; проклеювати його лише трьома сторонами, аби четверта залишалася відкритою; у такий спосіб утвориться непомітна паперова кишеня, в яку можна буде вкласти повідомлення;
  в) покласти складене повідомлення в сірникову коробку і прикрити його сірниками (можна також замаскувати подвійним дном).

Передавання повідомлення:

- Кур'єр «А» має завдання передати повідомлення кур'єрові «Б». Носій повідомлення: сірникова коробка. Місце зустрічі:

ресторан «X». Обоє сидять за одним столиком і розмовляють як давні приятелі. «А» курить. «Б» бере сигарету і кладе пачку сигарет перед собою на стіл. Шукає сірники. Не знаходить. «А» подає йому коробку сірників. «Б» припалює сигарету і «неуважно» кладе сірникову коробку поруч із пачкою сигарет. За якийсь час вони прощаються. «Б» нібито неуважно кладе сірники разом із сигаретами собі в кишеню.

- Кур'єр «А» повинен передати кур'єрові «Б» повідомлення. Носій повідомлення: газета. Місце зустрічі: ресторан «X». «А» п'є каву і читає газету. «Б» заходить у ресторан і підсідає за столик до «А». За якийсь час «А» складає газету і кличе офіціантку. Оплачує рахунок, залишає газету, нібито неуважно, на столі і йде собі геть. «Б» бере газету і читає. Допиває каву. Розраховується, виходить із ресторану, прихопивши зі собою газету.

«Мертва поштова скринька»

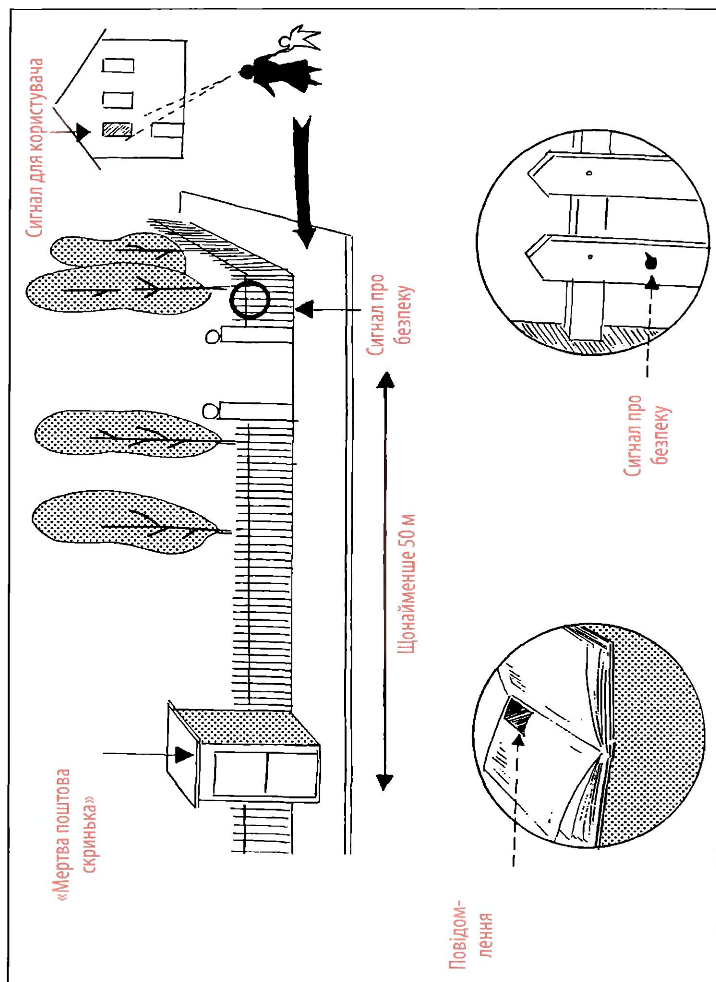
- Т. зв. «мертві поштові скриньки» потрібні для передавання повідомлень без особистої зустрічі двох осіб.
- Мертва поштова скринька складається з:
  1. Власне скриньки.
  2. Позначки для користувача.
  3. Сигналу про безпеку.
- Як мертві поштові скриньки, зокрема, можна використовувати:
  - тріщини в мурі, в які можна вкласти повідомлення;
  - неширокі підвіконня, на які можна покласти повідомлення[10];
  - телефонні довідники у громадських телефонних будках[11];
  - бачок у громадському туалеті[12];
  - батарея центрального опалення на сходовій клітці[13].

[10] Так, наприклад, повідомлення вкладають у порожню пачку з-під цигарок, а зверху її притискають каменем.

[11] Повідомлення кладуть поміж визначених сторінок.

[12] Повідомлення можна вкласти в сірникову коробку, а її покласти за бачком.

[13] Повідомлення вкладають, наприклад, у конверт, який поміщають за батареєю.

- Мертві поштові скриньки мають розміщатися так, аби повідомлення можна було легко туди покласти і так само легко взяти — без нахиляння, дотягання, підповзання, тривалих маніпуляцій біля об'єкта, що впадали б у вічі.

- Ці тайники мають розміщуватися подалі від відкритого простору, що добре проглядається здалеку, а тому для цього є придатними сходові клітки, туалети, внутрішні двори, телефонні будки тощо.
- За певних обставин повідомлення залишаються там годинами, а то й днями. Тому мертва поштова скринька має бути захищена від несприятливих погодних умов.
- Не можна допустити, щоби повідомлення віднесло вітром.
- Повідомлення слід запаковувати відповідно до типу тайника. Придатним пакувальним матеріалом є бляшані або ж скляні баночки з-під ліків, невеликі бляшані коробки з-під ліків тощо.
- Кожне забирання будь-чого з мертвої поштової скриньки є зрадницьким для отримувача. Що менше крутитиметеся поруч із цим тайником, то довше й безпечніше він служитиме. Саме тому слід подбати про позначку для користувача цією скринькою. Ця позначка непомітно вказуватиме, чи є щось у тайнику. Це допоможе уникнути зайвого зазирання до скриньки.
- Позначка для користувача має бути:
  а) легко і без привертання зайвої уваги прикріплюваною;
  б) без тривалих пошуків помітною для посвячених осіб;
  в) стійкою до несприятливих погодних умов;
  г) достатньо міцно закріпленою, щоб її не могли збити діти, які граються на вулиці, чи двірники; добре надаються для цього шпанівки з кольоровою шапочкою, але не надто — порожні пачки з-під сигарет тощо.
- Супротивник може дізнатися про мертву поштову скриньку. Тому варто мати можливість попередити партнера. Для цього існує т. зв. «сигнал про безпеку».
- Сигнал про безпеку має мати ті самі властивості, що й позначка для користувача.
- Сигнал про безпеку має розташовуватися достатньо далеко від скриньки, щоби, не зауваживши його, особа, яка прийде за повідомленням, могла вчасно відреагувати і, не викликаючи підозр, просто пройти повз тайник.

Користування телефоном

- Супротивник може прослуховувати телефонні розмови.
- Існує технічна можливість усього за кілька хвилин встановити, хто веде телефонну розмову, тобто з якого апарата чи телефонного номера ведеться розмова.
- Існує технічна можливість встановити, з ким саме або ж із яким телефонним номером ти розмовляєш. Це вимагає незначного відрізку часу. Якщо супротивник готовий до прослуховування, то знаходження номера абонента вимагатиме від нього лише кількох хвилин. Якщо ж він не готовий, то потребуватиме для цього щонайменше півгодини часу.
- Прослуховуючи, необхідно розрізняти:
  а) планове, цілеспрямоване прослуховування **підозрілих** осіб;
  б) вибіркове-випадкове включення в будь-які розмови, сподіваючись натрапити на щось важливе; у цьому разі однозначно йдеться про засіб терору (див. с. 38).
- Плановий цілеспрямований контроль за підозрілими особами відбувається механічно. До відповідного телефонного з'єднання приєднується записувальний пристрій, що автоматично записуватиме всі вхідні й вихідні розмови.
- Нецілеспрямоване випадкове прослуховування будь-яких розмов здійснює персонал («пост прослуховування»).

Заходи самозахисту. Випадок А: ти ще не вважаєш себе підозрілою особою.

- Веди тривалі телефонні розмови. Саме такі розмови особливо докучають прослуховувачам, тому що в цьому разі їм або доводиться прослуховувати невелику кількість розмов, або ж вони ризикують пропустити щось важливе, якщо надто рано відключаться.
- Усе важливе повідомляй лише наприкінці розмови.
- Застосовуй невинні «описи» та прості «умовні слова».

Заходи самозахисту. Випадок Б: ти підозрюєш, що політична поліція наглядає за тобою.

- Користуйся телефоном якомога рідше.
- Узагалі не користуйся приватним телефоном або ж своїм службовим телефоном. Телефонуй із громадських телефонних апаратів.
- Якомога частіше змінюй місце, звідки здійснюється дзвінок.
- Розмовляй якомога коротше. Тривалість розмови не повинна перевищувати двох хвилин[14].
- Розділяй довші розмови на кілька коротких відрізків, здійснюваних із різних телефонних апаратів. Нехай між дзвінками будуть нерегулярні паузи.

Використання радіозв'язку

Загальні зауваги:

- Користуйся радіозв'язком тільки оперативно, тобто — для зв'язку з вищим керівництвом руху опору чи з вищим армійським командуванням в гірському укріпрайоні або з урядом за кордоном.
- У тактичному зв'язку в межах руху опору радіо не використовується. Адже тут потрібно щоденно передавати безліч повідомлень, що зробить маскування радіо проблематичним, а затрачені на безпеку зусилля, порівняно з цінністю окремої передачі, не виплачуватимуться.
- Пам'ятай: прослуховувати радіозвернення і пеленгувати радіопередачу для супротивника є легшим завданням, аніж виловлювати кур'єрів, які розчиняються в масі людей. Для контролю за радіозв'язком супротивникові знадобиться всього лиш кілька добре обладнаних фахівців. А для вилову кур'єрів він потребуватиме цілої армії поліціянтів!

---

[14] Супротивник не здатний якось протидіяти:
а) він не може визначити номер, на який ти телефонуєш;
б) він, хоч і може визначити місце, з якого ти телефонуєш, проте часу буде недостатньо для твого арешту, бо поліційна автомашина з'явиться на місце розмови запізно.

Організація радіослужби:

- Ми розрізняємо:
  а) начальника секції інформування;
  б) керівника радіослужби;
  в) зв'язкового;
  г) радиста;
  д) місця радіозв'язку.
- Начальник секції інформування:
  - передає вихідні повідомлення і приймає вхідні; знає лише керівника радіослужби.
- Керівник радіослужби має у своєму розпорядженні зв'язкового, кількох радистів та низку місць радіозв'язку.
- Зв'язковий:
  - знає керівника радіослужби, радистів та окремі місця радіозв'язку;
  - передає радистам доручення та радіообладнання;
  - допомагає радистам під час передачі повідомлень (здійснюючи, зокрема, ближню охорону).
- Радисти:
  - задля маскування продовжують працювати на своєму звичному місці праці;
  - мають помешкання і підпільну криївку;
  - у криївці, якщо є потреба, можна «залягти на дно», якщо провалиться якась справа; про місце криївки не знає ніхто;
  - у помешканні радіоповідомлення можна приймати, але не можна їх надсилати;
  - радисти знають лише зв'язкового.
- Місця радіозв'язку:
  - про них знає тільки керівник радіослужби;
  - місцями радіозв'язку можуть бути помешкання, автомобілі, лісиста місцевість або ж якась інша безлюдна місцина;
  - між окремими місцями радіозв'язку має бути не менше 6 км.

Укривання радіопристрою:

- Схованки потрібно добре продумати. Їх безпечне використання означає збереження життя людей!

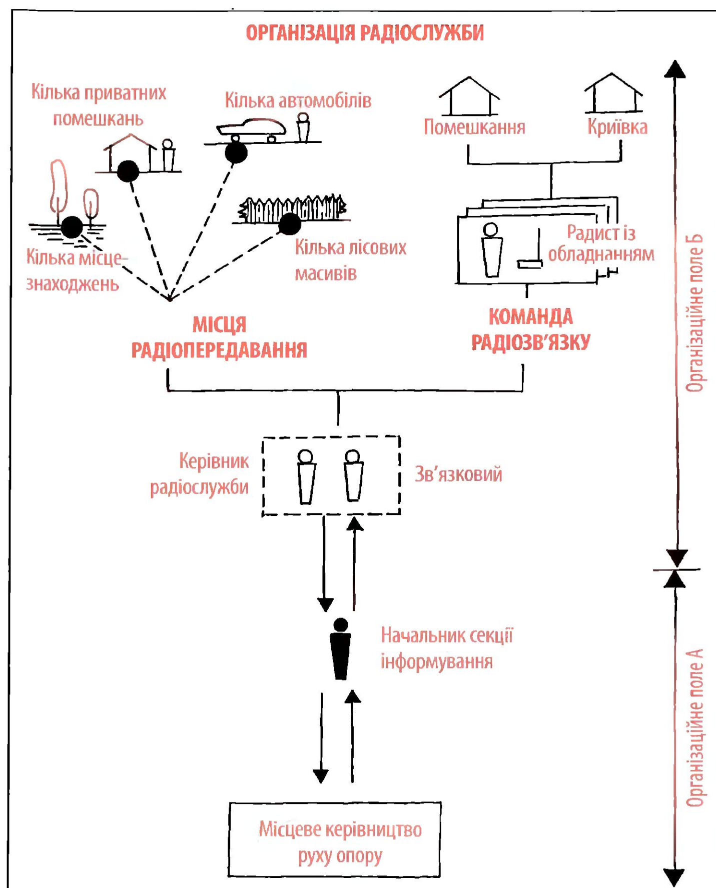
- Про поширені схованки, як-от склад вугілля чи картоплі в підвалі, надто добре відомо, тож їх напевно обшукають.
- Нерідко найдієвішою є нахабна зухвалість. Можна, скажімо, обгорнути прилад папером і відкрито поставити на кухонний стіл.
- Якщо перерва в радіомовленні тривала (тижні, а то й місяці), то прилад найкраще буде добре запакувати, захистивши від впливу вологи, і заховати десь поза межами будинку (ліс, город тощо).

Перебіг передачі повідомлення:

- Місцеве керівництво руху опору передає повідомлення начальникові секції інформування.
- Начальник секції інформування вирішує, котрий із засобів передачі інформації підійде для цього повідомлення найкраще (кур'єри, поштові голуби, радіозв'язок). Якщо він вирішує скористатися радіозв'язком, то передає повідомлення керівникові радіослужби.
- Керівник радіослужби:
  - призначає радиста;
  - обирає місце для сеансу радіозв'язку;
  - проводить підготовчі роботи з маскування передачі інформації, визначаючи:
    а) позивні;
    б) частоти;
    в) коди або шифри;
  - після цього він дає вказівки зв'язковому, який, своєю чергою, передає радистові такі документи:
    а) повністю готове повідомлення;
    б) радіошифрувальну таблицю[15];
    в) список кодових імен.
- Зв'язковий зустрічається з радистом, відводить його до місця радіозв'язку і допомагає йому при передачі інформації (здійснюючи, наприклад, ближню охорону).

---

[15] Йдеться про систему шифрування Вернама; в пострадянських країнах застосовується термін «сторінка шифроблокнота» (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

- Спорядження радиста: радіопристрій, інше радіоприладдя, запальничка для знищення таємних документів, капсула з отрутою, можливо — пістолет.
- Спорядження зв'язкового: капсула з отрутою, принагідно пістолет чи пістолет-кулемет, 1–2 ручні гранати.
- Провівши сеанс радіозв'язку, всі письмові матеріали **негайно**, тобто протягом наступної ж хвилини, спалити, а попіл розбити. Опісля радіопристрій заховати.

Безпека радіостанції:

Випадок А: радіостанція перебуває у помешканні.

- Зв'язковий відпроваджує радиста до місця радіозв'язку.
- Радистові не слід знати справжнє ім'я та адресу власника помешкання. Тому він свідомо не звертає увагу на табличку з назвою вулиці, номер будинку і прізвище на дверях помешкання.
- Власникові помешкання не слід знати імені та адреси радиста.
- Зв'язковий та власник помешкання беруть на себе забезпечення ближньої охорони радиста.
- Власник помешкання повинен[16]:
  а) подбати про відсутність гостей на час сеансу радіозв'язку;
  б) не посвячувати у справу домашніх;
  в) під природним та вірогідним приводом вислати домашніх на час сеансу радіозв'язку з помешкання;
  г) завчасно подбати про алібі щодо присутності чужих людей у помешканні;
  д) підготувати, на випадок раптової облави, місце схованки для радіопристрою;
  е) усунути сліди візиту, щоби не викликати зайвих підозр у членів родини, коли ті повернуться додому (недопалки, склянки тощо).

Випадок Б: радіостанція розміщена в автомобілі:

- Зв'язковий супроводжує радиста до автомашини.
- Радистові не варто знати номер автомобіля. Тому він свідомо не дивиться на знаки.

---

[16] Додаткові заходи обережності, що не стосуються самої радіотрансляції:
- Стежити за появою в найближчій околиці підозрілих осіб (це ознака можливого встановлення мобільної радіолокаційної станції).
- Стерегтися незнайомих робітників, які зайдуть, наприклад, у будинок, аби зчитати покази лічильника, перевірити телефон чи відремонтувати розподільний щит. Адже це можуть бути замасковані вороги, завданням яких буде монтування сигнальних приймачів. Сигнальні приймачі — це мікроскопічні, до сантиметра за розміром апарати, що автоматично сигналізують наглядовому центрові через кабель (телефон) або радіозв'язок про появу в окрузі діючого передавача.

- Радистові також не потрібно знати ім'я та адресу водія.
- Водієві не слід знати ім'я та адресу радиста.
- Зв'язковий бере на себе ближню охорону радиста.
- Водій повинен:
  а) якнайуважніше дотримуватися правил дорожнього руху, щоби не привернути до себе уваги інших водіїв транспортних засобів чи поліції;
  б) завчасно подбати про алібі для пояснення присутності обох чоловіків в автомашині;
  в) після поїздки усунути всі сліди перебування в автомашині пасажирів.

Випадок В: радіостанція розміщена на відкритій місцевості:

- Зв'язковий відпроваджує радиста до місця радіозв'язку.
- Зв'язковий бере на себе ближню охорону радиста.
- Зв'язковий має напоготові алібі щодо перебування у цьому місці.

Ближня охорона:

- Ближня охорона складається з 1–2 озброєних чи неозброєних осіб.
- Завдання:
  1. Захист радіостанції від захоплення зненацька.
  2. Візуальне спостереження за довкіллям.
  3. Розпізнавання появи портативних пеленгаторів.
- Захист від несподіваного захоплення: пильнує, щоби супротивник не зміг зненацька захопити радіостанцію. Стежить за поліційними автомашинами, відслідковує ознаки розгортання операції по оточенню тощо. Його обов'язком є вчасно подати сигнал тривоги радистові, щоби той мав кілька хвилин для знищення тексту радіограми, приховування радіоприладів та усування слідів.
- Візуальне спостереження охоплює сходову клітку, сад, під'їзди до будинку, сусідні будівлі. А на відкритому просторі — найближчий об'єкт на місцевості.
- Портативний пеленгатор. Потенційні розпізнавальні ознаки: чоловіки, які повільно пересуваються чи стоять, три-

маючи в руках валізи, папки з документами чи скриньки з інструментами, а також:

а) часто поглядають на годинник на руці (під годинник зазвичай маскують прилад із показниками);

б) мають піднятий комір пальта (приховують акустичний інструмент показників, мініатюрні навушники, замасковані, наприклад, під слуховий апарат для глухих).

Техніка супротивника при пеленгуванні таємних радіопередавачів:

- Розрізняємо:
  а) стаціонарні пеленгаторні станції;
  б) мобільні пеленгаторні станції;
  в) портативні пеленгаторні станції.
- Стаціонарні пеленгаторні станції розміщені у будівлях.
- Пересувні пеленгаторні станції монтують у транспортні засоби. Це можуть бути громіздкі, закриті вантажівки, невеликі пікапи чи просто приватні автомобілі. Транспортні засоби замасковані під, скажімо, автомашини цивільних постачальників і не мають жодних зовнішніх ознак (як-от антени тощо).
- Портативні пеленгаторні станції дуже малі. Їх ховають у поясі під пальтом або ж носять у ручних саквояжах, портфелях тощо. Вони не мають жодних зовнішніх ознак (антени тощо). Інструмент, що показує результати пеленгування, часто замаскований під «наручний годинник».

* * *

- На окупованій території встановлюється ціла мережа стаціонарних пеленгаторних станцій. На територію, розміром із Швейцарію, вистачить близько 4–6 станцій. Зона локації таких станцій має ширину близько 10 км.
- Стаціонарні станції визначають саму появу нелегальних радіопередавачів (орієнтовне пеленгування території). Після цього сумнівну територію обставляють мобільними пеленгаторними станціями. А вони визначають присутність нелегального передавача в радіусі близько

100 метрів, тобто локалізують групу будівель, лісосмугу, господарську будівлю тощо.

- Насамкінець у хід ідуть портативні пеленгаторні станції. За допомогою портативного пеленгатора можна визначити місцезнаходження нелегального передавача з похибкою до 5-ти метрів. Портативний пеленгатор локалізує помешкання, горище тощо.

* * *

- Технічні можливості сучасних пеленгаторів дивовижні. Проте у практичному застосуванні ці можливості значно менші! Тобі не варто ані перебільшувати, ані применшувати можливостей супротивника. Основними проблемами супротивника є такі:
  1. Сучасні радіостанції на транзисторах дуже малі. Їх без труднощів можна переміщати з місця на місце чи переховувати. Параметри радіоприладу з потужністю сигналу «Швейцарія–США» становлять близько 10×10×30 см. Вага такого приладу сягає 5–10 кг.
  2. Запеленгувати нелегальні передавачі можна тільки під час сеансу радіопередачі. У період між такими сеансами, що може тривати тижні, ба навіть місяці, система пеленгування змушена простоювати.
  3. Для здійснення успішного пеленгування і вилучення нелегального передавача потрібен час, а це рідко відбувається швидше, ніж за 30 хв.
  4. Розшукові засоби (персонал, пеленгатори) кількісно обмежені.
- Супротивникові легко встановити стаціонарні пеленгаторні станції. І ти не зможеш не потрапити в ареал їхньої дії.
- Однак важче застосовувати пересувні та портативні пеленгаторні станції. З практичних мотивів їх не можна застосовувати необмежений час (бути постійно в очікуванні сигналу). Тому успішне застосування пересувних пеленгаторних станцій можливе лише за умови здійснення нелегальною радіостанцією грубих помилок, як-от:

а) непомірно тривалий час трансляції;
б) трансляція через короткі перерви (переривання радіопередачі лише на кілька годин чи днів);
в) трансляція протягом певного часу з того самого місця;
г) навіть якщо вона змінює своє місцезнаходження, то пересувається на надто незначну віддаль.

Можливості ускладнення ворогові процесу радіопеленгації:

- Здійснювати радіотрансляцію якомога рідше.
- Передавати нерегулярно (у різні години, дні тижня).
- Намагатися змінювати частоти для кожного сеансу радіопередачі.
- Обирати для кожного сеансу трансляції інше місце.
- Місце мусить бути зовсім інше: транслюючи зі самого центру міста і з якомога віддаленішої відкритої ділянки за містом.
- Змінювати місцезнаходження відразу ж після кожного сеансу передачі, а саме протягом наступних п'яти хвилин.
- Змінюючи місцезнаходження, віддалятися від попередньої точки на достатньо велику відстань (хоча 6 на 6 км).
- Час радіопередавання має бути мінімальним. Коротких радіотрансляцій можна досягти у такий спосіб:
  а) передавати тільки справді важливу інформацію;
  б) важливу інформацію також просіяти (в сенсі змісту) на найбільш необхідну;
  в) уникати під час передавання повільної ручної роботи, застосовуючи механізовані допоміжні засоби (як-от передача повідомлення зі стрічки тощо)[17].
- Уникати будь-яких прикметних ознак, ускладнюючи розпізнавання в такий спосіб:
  а) використовуючи різні передавачі;
  б) постійно змінюючи позивні;

---

[17] Час трансляції для однієї сторінки друкованого тексту формату А4:
- при звичайній ручній передачі: 25 хвилин;
- швидкісним трансляційним способом: 25 секунд.

Належить взяти до уваги, що для протидії коротким сеансам трансляції ворог застосовує електронне зчитування результатів пеленгування.

в) під час кожної трансляції значно варіюючи швидкість сигналу (мовлення).

- Передавати водночас із кількох станцій, щоби розпорошити зусилля ворога щодо пеленгування.

Підсумки:

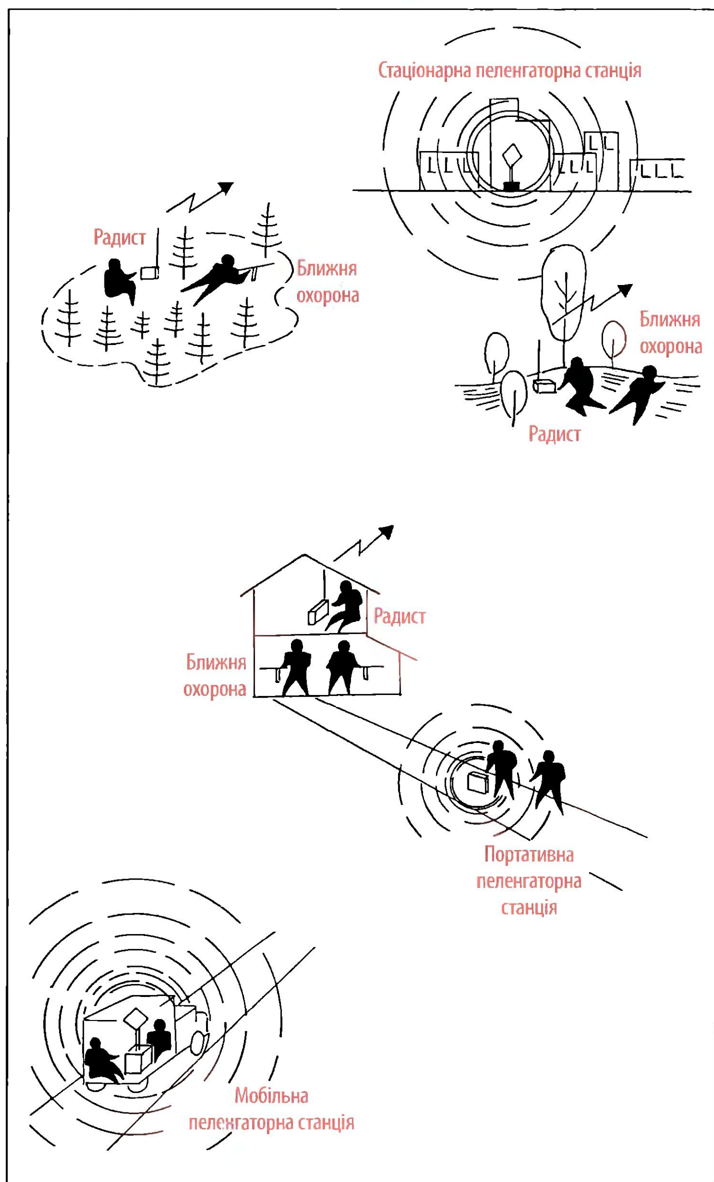
- Підпільні радіопередавачі необхідно використовувати так, аби у них був реальний шанс на діяльність. Їх виживання залежить від:
  1. Захисту від зради.
  2. Якомога більшої кількості місць радіозв'язку.
  3. Малої тривалості радіопередачі.
  4. Нечастих сеансів трансляції.
- Основні проблеми містяться зовсім не в радіотехнічній царині. Ефективність ворожого радіопеленгування можна зменшити. Проблема полягає в тому, щоби використовувати місцезнаходження непомітно, не привертаючи уваги і не викликаючи підозри з боку оточення[18].

Убезпечення місцевості

- Місця, в які доводиться щоразу заходити, мають бути помічені простими, непримітними знаками.
  Приклади з практики:
  Жалюзі на вікнах піднято = «Все в порядку!»
  Жалюзі напівопущено = «Увага! Небезпека! Сюди не йти!»
  Інші сигнали:
  Квіти в горщиках на підвіконні, випрана білизна на шнурку тощо.
- Такі знаки має бути видно здалеку, щоби ті, для кого вони слугують попередженням, мали достатньо часу, щоби зібратися та пройти повз будівлю без жодних емоцій.

---

[18] Див. також на с. 77 «Загальні правила поведінки для борців руху опору» та на с. 81 «Алібі».

Стаціонарна пеленгаторна станція
Радист
Ближня охорона
Ближня охорона
Радист
Радист
Ближня охорона
Портативна пеленгаторна станція
Мобільна пеленгаторна станція

Убезпечення від прослуховування із сусідніх приміщень

- Сучасний спосіб забудови із визначеною мінімальною товщиною стін підвищує небезпеку прослуховування.
- Перед початком розмови позачиняй усі вікна й двері.
- Не розмовляй у суміжних із сусідніми помешканнями чи зі сходовою кліткою приміщеннях. Так ти зможеш запобігти мимовільному чи свідомому підслуховуванню з боку сусідів.

Практичний приклад у двобої «нелегальний радіопередавач–радіопеленгування»[19]	
Акція швейцарської нелегальної радіопередачі	Реакція супротивника
▪ Радист А передає сигнал у понеділок 15 лютого о 9 год. 35 хв. з помешкання у Берні на Елізабетенштрасе, 75, 4-й поверх ліворуч. ▪ Тривалість передачі: 20 хвилин. ▪ Завершивши сеанс, радист повертається у своє приватне помешкання в Берні на Айхвеґ, 185. Ховає радіопередавач і не відновлює радіозв'язок протягом чотирьох тижнів.	▪ Стаціонарна пеленгаторна станція Y визначає, що на території Берна діє нелегальна радіостанція. ▪ До Берна підвозять мобільні пеленгаторні станції. ▪ Оскільки нелегальний радіопередавач швидко замовкає, то 15 лютого пересувні пеленгаторні станції так і не використовуються.
▪ Радист А передає сигнал у середу 11 березня о 15 год. 10 хв. з помешкання у Берні на Елізабетенштрасе, 75, 4-й поверх ліворуч. ▪ Тривалість передачі: 15 хвилин. ▪ Завершивши сеанс, радист повертається у своє приватне помешкання в Берні на Айхвеґ, 185. Ховає радіопередавач і не відновлює радіозв'язок протягом п'ятьох тижнів.	▪ Пересувні пеленгаторні станції визначають місцезнаходження нелегального радіопередавача з точністю до 100 метрів. Площа, що підпадає під підозру, охоплює п'ять будинкових блоків, у яких є близько 120 помешкань. ▪ Портативний пеленгатор підвозять до Елізабетенштрасе, проте пристрій доправляють запізно, адже радіопередавач уже завершив сеанс.

[19] Ворог отримує (від нас) значно більше шансів, аніж варто було б, адже радист передає сигнали двічі підряд із одного й того самого місця зв'язку.

	Можливості ворога[20]: а) приховане виведення на позиції портативного радіопеленгатора і дні чи й тижні напруженого вичікування на імовірний новий радіосигнал; б) прихований монтаж автоматичного сигналізаційного пристрою; в) цілковите обставлення підозрілої території та систематичне прочісування всіх помешкань.
▪ Радист А передає сигнал у четвер 9 квітня об 11 год. 15 хв. з помешкання у Бельпі на Парквеґ, 34, партер ліворуч. ▪ Тривалість передачі — 18 хвилин. ▪ Завершивши сеанс, він повертається у своє помешкання в Берні на Айхвеґ, 185. Ховає радіопередавач та не використовує радіозв'язок протягом якогось невизначеного часу.	▪ Знову розпочинається гра в «котамишки», яка триває доти, доки радист здійснить якусь грубу помилку і його схоплять.

- Якщо у тебе є квартиранти або якщо в тебе тільки одне житлове приміщення, то ввімкни радіо. Музика заглушить розмову і перешкоджатиме прослуховуванню помешкання.
- Якщо побоюєшся, що за тобою, з допомогою таємно встановлених прослуховувальних мікрофонів, стежить політична поліція, то увімкни радіо ще до початку розмови.

Загальні правила поведінки для борців руху опору

Якщо ти борець руху опору, то вдень і вночі перебуваєш у протиборстві з політичною поліцією. Ти повинен бути обережнішим навіть за солдата розвідувальної групи. Тим паче, що той вид боротьби, який застосовуєш ти, значно більше вимотує нерви, значно протяжніший у часі та страшніший від усіх боїв на фронтах «великої війни»!

[20] Заходи а) і в) не будуть успішні, адже радист уже покинув місце радіопередачі. Захід б) має шанси на успіх, якщо місце радіопередачі за якийсь час знову використовуватимуть.

- Основна заповідь така: «Діяти непомітно!»
- Підбирай одяг відповідно до обставин. Відразу впадають у вічі люди, які взимку не носять пальто. Або ж ті, хто має влітку на руках рукавиці. Важко не зауважити людину, яка підходить до віконечка банку в робочому комбінезоні. Неприродною є також робота в саду у святковому одязі. А жінкам варто добирати відповідний головний убір.
- Поводь себе так, як прийнято у відповідному соціальному колі. Коли ви їсте з ножа в дорогому ресторані, то це викликає здивування. Як і людина, яка вимагатиме серветку в неохайній кнайпі. Підозрілою також є людина в комбінезоні, яка бере таксі: їй краще їхати велосипедом чи трамваєм.

* * *

- Перед тим як вийти з помешкання, поспостерігай за вулицею, щоби виявити, чи немає за тобою стеження.

На вулиці поводься невимушено. Не роби нічого екстраординарного.

- Завжди ходи внутрішнім боком тротуару. Так із автомашини, що проїжджатиме повз тебе, буде важче упізнати тебе.
- Ніколи не озирайся без відповідної причини. Це відразу ж привертає увагу і справляє враження людини з нечистим сумлінням. Непомітно роззирнутися ти можеш у таких ситуаціях:
  1. Поглянувши вслід гарній жінці чи розкішній автомашині.
  2. Перед тим як перейти дорогу. Проте й тут потрібно бути розважливим! Не берися переходити з одного боку вулиці на інший кілька разів поспіль.
  3. Дивися у вітрину з дзеркалом (нерідко вже й саме скло вітрини достатньо багато відбиває!). Див. рис. на с. 79.
  4. Зайди у крамницю, а вже потім озирнися, виходячи з неї.
- Звертай увагу на осіб, які трапляються тобі на шляху повторно (шпигун, член політичної поліції?). Обличчя запам’ятати важко, тому звертай увагу на одяг.

Поглянь у вітрину, щоби «розглянути її». У віддзеркаленні шиби ти зможеш добре простежити те, що відбувається позаду тебе!

Зайди у крамницю, щоби «щось придбати». Чекаючи на продавця або ж виходячи з крамниці, оглянь через шибу вулицю!

- Не вештайся під час негоди. Це неприродно і підозріло. А от у теплий літній вечір така прогулянка виглядає цілком доречною.
- Якщо потрібно рухатися повільніше: зберігай темп ходи, зате роби коротші кроки.
- Якщо ітимеш до пункту призначення обхідними шляхами, це легко помітять. Для цього тобі потрібно мати алібі: наприклад, мусиш ще раз повернутися в приміщення вокзалу, щоби глянути в розклад руху потягів, придбати в кіоску газету тощо.

* * *

- Користуйся громадським транспортом (трамваєм, автобусом, залізницею) у години пік. Що більше людей у транспорті, то в більшій безпеці ти перебуваєш.
- Ніколи не заговорюй з бойовим товаришем, якщо той перебуває в товаристві невідомої тобі особи.
- Будь пунктуальним. Ніколи не змушуй свого партнера чекати. Якщо він не з'явиться протягом двох хвилин, іди геть із домовленого місця! Можливо, його заарештували і він під тиском тортур дав свідчення проти тебе.
- Коли двоє людей зустрічаються в ресторані, то першою завжди покидає ресторан особа, котра є важливішою.
- Перед тим як розійтися, треба узгодити місце можливої зустрічі, наприклад: «... ти зможеш щочетверга зустріти мене в читальній залі обласної бібліотеки у проміжку між 10.00 і 11.00».
- Якщо пізно ввечері в якомусь помешканні зустрічається більша група борців руху опору, то потрібно знімати взуття, щоби не викликати настороженості мешканців будинку стукотом по підлозі.

* * *

- Вирішальні справи передавати лише усно.
- Ніколи не орієнтувати підлеглих тобі людей надто завчасно, ніж це насправді потрібно.
- Повідомляти підлеглим тобі людям тільки те, що їм **обов'язково** потрібно знати для виконання завдання.

Алібі

- Виконуючи заборонену діяльність, необхідно мати алібі.
- Алібі потрібно виробити ще **перед початком** діяльності, продумавши все **до дрібниць.**
- Алібі мусить бути простим[21] і достовірним, а також могти пройти тест на можливу перевірку.

Практичний приклад:

Боєць руху опору X має намір скористатися на вокзалі у Бурґдорфі мертвою поштовою скринькою. Цей тайник розміщений у телефонній будці. X готує таке алібі:

а) аби піти на вокзал, я повинен мати на це причину; ідея: в неділю я збираюся кудись поїхати; оскільки вдома в мене розкладу руху потягів немає, то я змушений взнати про годину від'їзду потяга з доступного для громадськості розкладу руху потягів, що висить на вокзалі[22];

б) аби зайти в телефонну будку, я повинен мати на це причину; ідея: я готую подорож телефоном.

Поліція хапає бійця руху опору X і влаштовує йому допит.

Питання: Чому Ви телефонували з вокзалу?

Відповідь: Найближчої неділі я планую провідати брата в Берні. Тому я телефонував.

Питання: Чому Ви не скористалися телефоном удома, Ви ж маєте приватний апарат?

Відповідь: Мій домашній телефонний апарат несправний[23].

Питання: Але чому Ви телефонували саме з віддаленого вокзалу, а не з телефонної будки у Вас під будинком?

---

[21] Щоби не заплутатися у суперечностях, якщо доведеться викласти алібі за якийсь час.

[22] Власний розклад руху потягів, який ти маєш удома, слід добре заховати, щоби під час **перевірки інформації** його не змогли знайти.

[23] **Якщо перевірятимуть** домашній телефон, то він дійсно мусить бути несправний. Це неважко зробити, розкрутивши злегка слухавку чи послабивши телефонний кабель біля гнізда з допомогою викрутки.

Відповідь: У мене вдома немає розкладу руху потягів, тож мені потрібно було поглянути на громадський розклад руху[24].

Питання: Де саме живе Ваш брат у Берні?

Відповідь: Папірмюлєштрасе, 158[25].

Як поводитися під час перевірки в трамваї

- Під час перевірки у трамваях враз блокують усі вагони, і пасажирів перевіряють на наявність нелегального матеріалу (див. с. 181).
- Хто має при собі пістолет, вибухівку чи листівки, мусить діяти блискавично. У перші секунди після блокування виникає загальне замішання, яке, власне, й потрібно використати на свою користь. За якихось 5 хв. супротивник візьметься шикувати затриманих пасажирів (поодинці, по чотири тощо).
- Потрапивши в групу, ти практично вже не матимеш можливості позбутися матеріалу, за яким шукають. Тим паче, що в заблокованому просторі перебувають шпигун і поліцейський — обоє в цивільному, — контролюючи натовп.
- Ті, хто має матеріал, за яким шукає поліція, — в портфелі, валізі чи скриньці для інструментів, — ставлять їх на долівку. Постоявши якусь мить поруч із поставленим багажем, треба постаратися непомітно зникнути.
- Невеликі предмети, як-от пістолети, ручні гранати, листівки тощо, можна вкинути у каналізаційний люк. Товариші, які разом із тобою є на цьому маршруті, повинні стати перед тобою, щоби приховати від поглядів і відволікти увагу.
- Дуже добре, якщо поруч є загорожа. Ти можеш на неї «знуджено» обіпертися. Вийми із кишені пачку сигарет і при-

---

[24] Це буде **підтверджено** при неуникненному в цьому разі особистому обшуку, коли в кишені куртки знайдеться виписка з розкладу з записаними годинами від'їзду потягів, що вирушають у напрямку Бурґдорф–Берн.

[25] Ім'я та адреса повинні бути **справжніми**. Телефонний контакт має **існувати насправді.** Розмова, про яку йдеться, мусила **відбутися насправді**, щоби, коли візьмуться перевіряти алібі, брат зі щирим переконанням у голосі міг дати ствердну відповідь.

пали одну. Запальничку тримай у тій самій кишені, в якій у тебе лежить заборонений матеріал. Виймаючи руку з кишені, візьми цей матеріал і викинь його за огорожу в сад.

- Згодом постарайся забрати цей викинений матеріал. Але не відразу, адже супротивник може влаштувати пастку. Тому нехай мине кілька днів, а ти тим часом спостерігай.
- Якщо хтось непричетний до справи зауважить, що люди намагаються приховати якийсь матеріал, то його очевидним обов'язком є допомогти їм у цьому.

Якщо потрібно зникнути. Вибір і використання конспіративних квартир

- Важливі члени руху опору повинні мати у своєму розпорядженні кілька конспіративних квартир у тому самому місті чи місцевості, адже, якщо є потреба, їм необхідно мати можливість на якийсь час зникнути.
- Конспіративним житлом можуть бути:
  а) подобові квартири;
  б) помешкання бойових товаришів;
  в) склади, дачні будиночки, теплиці тощо.
- Про конспіративні квартири може знати тільки вузьке коло осіб.
- Ніхто не має права знати про всі конспіративні квартири. А особливо важливі особи повинні мати таке конспіративне помешкання, про яке не знатимуть навіть їхні сім'ї.
- У конспіративних квартирах заборонено зберігати будь-який письмовий матеріал.
- У таких помешканнях має бути запас харчів і напоїв, аби там можна було залишитися на кілька днів. Однак ці продукти не повинні зрадити справжнє призначення приміщення.

Користування залізницею

- Найімовірніше, окупаційна влада контролюватиме центральні залізничні станції та швидкі потяги.
- Тому, якщо є можливість, подорожуй периферійними лініями.
- Завжди подорожуй місцевими потягами.

- Заходь на невеликих станціях або на приміських вокзалах і так само виходь на другорядних станціях.
  Практичний приклад: ти маєш намір поїхати «кур'єром» з Берна до Люцерна; сідай на автобус і їдь до станції Остермундіґен; там сядь у приміський поїзд до Лянґнау; тоді вже пересядь на потяг, що спинятиметься на кожній найменшій станції, і вирушай ним до Люцерна; але з потяга зійди раніше, на невеликій станції «Літтау» за 4 км перед Люцерном, і решту шляху пройди пішки.

Спеціальний вишкіл важливих членів руху опору

- Спеціальний вишкіл охоплює:
  а) поведінку під час домашнього обшуку;
  б) поведінку на допиті.
- Поведінка під час домашнього обшуку: інструкторами є колишні поліціянти, що добре знають техніку домашнього обшуку. Такі тренувальні домашні обшуки повинні вказати на помилки, що трапляються в особистій поведінці, а також при приховуванні недозволеного матеріалу. Окрім того, ці тренінги дають змогу зміцнити нервову систему, призвичаївши людину до процедури обшуку.
- Поведінка на допиті: інструкторами є колишні поліціянти та працівники юридичних установ, яким добре відома техніка допиту. Цінні вказівки можна отримати також від бойових товаришів, яких політична поліція вже встигла допитати. Ті, хто побував на допиті, є переконливим доказом того, що з допиту можна повернутися живим!

Боротьба зі шпигунами

Загальні зауваги:

- Ворогів режиму не усунути забороною їхніх газет та організацій. Вони всього лише відходять у тінь нелегальної діяльності.
- Стеженням за «ворогами держави» та їх подоланням займається політична поліція. Та самої лише політичної поліції замало. Щоби добре функціонувати, їй потрібна мережа шпигунів.

- За допомогою цих шпигунів супротивник збирає інформацію, а водночас сіє недовіру. Ніхто вже не може вірити іншій людині!
- Розрізняють такі категорії шпигунів:
  а) **довірені особи:** вони належать до державної партії або котрогось із її відгалужень; їхня робота не оплачується; головне їхнє завдання полягає в тому, щоби постачати кожного тижня неприкрашені рапорти про настрої населення та події в усіх життєвих сферах;
  б) **агенти:** вони не обов'язково мають бути членами партії, однак вважаються надійними, і принагідно отримують за свою роботу гроші; вони забезпечують планомірний контроль за службами і підприємствами, на яких вони працюють.
  в) **донощики:** донощики — це люди з постійною оплатою; окрім фіксованої суми, вони отримують ще й додаткові премії («винагороду за голову»).
  г) **підпомічники:** це принагідні донощики, які нерідко в такий спосіб виливають на конкретних особах свою особисту неприязнь.

Техніка задіювання шпигунів:

Завдання шпигунів:

- Контроль за потенційними ворогами, до яких належать, зокрема, колишні політики, профспілкові діячі, редактори, священики, офіцери тощо.
- Контроль за особами, на яких збирається матеріал.
- Контроль за особами, щодо яких окупаційна влада добре налаштована і які згодом працюватимуть на неї.
- Контроль за політичною надійністю керівних осіб із власних рядів (діячі партії, адміністрації та поліції, командири окупаційних військ тощо).

Вербування шпигунів:

Політична поліція докладно орієнтується в обставинах попереднього життя та у теперішніх життєвих умовах осіб, які видаються їм придатними для ролі шпигунів. Ідеться насамперед про збір матеріалу, яким у будь-який момент можна було б шантажувати жертву. Тут цікавими є і приватні подробиці, і політична орієнтація.

Політичну поліцію цікавлять насамперед такі питання:

- Чи має ця особа борги? Її можна приманити тим, що борги покриються.
- Чи все в порядку в подружньому житті цієї людини? А може, не все так гладко?
- Чи є у цього чоловіка коханка? Погрожування скандалом!
- Чи не скоїв він раніше дурниці, яку було старанно замовчано від світу? Погрожування оприлюдненням!
- Чи не є ця особа хворобливо честолюбною? Її можна приманити обіцянками кар'єрного зростання.
- А може, ця людина ображена на своє оточення, незадоволена ним і з усіма розсварена? Тоді можна використати її невдоволення суспільством!

Урешті, для ролі шпигунів вербують:

1. «Добровольців», їх близько 20%. Це:
   - Це ментальні покидьки, які за гроші зроблять будь-що.
   - Ідеалісти, які стали жертвою системи і, засліплені ідеологією, готові на найбруднішу роботу.

2. «Більш чи менш добровольців», таких близько 60%. Це:
   - Злочинці, яким пообіцяли звільнення від покарання.
   - Люди з нечистим сумлінням.
   - Сексуальні збоченці.
   - Алкоголіки, наркомани тощо.
3. «Змушених силоміць», їх близько 20%. Це:
   - Люди з політичним бекґраундом, яких ставлять перед вибором: або працювати на окупаційну владу, або ж бути раніше чи пізніше ліквідованими.
   - Члени родин політичних в'язнів. Згода на співпрацю означає полегшення умов ув'язнення або навіть звільнення для в'язнів. Відмова від співпраці — це катування або страта.

Боротьба зі шпигунами:

- Обговорюй довірливі речі тільки в закритих приміщеннях. Ніколи — у трамваї, ресторані чи в потязі.
- Розмовляй тільки з тими особами, яких добре і давно знаєш. Коли до розмови приєднуються інші особи, змінюй тему.
- Для шпигунів легше підхопити уривки розмов серед анонімної публіки, аніж втертися в довіру в якомусь інтимнішому колі знайомих між собою людей. При наполегливій мовчанці в публічних місцях висихає джерело інформації для шпигунів.
- Вияви місце, де шпигун передає рапорти про почуте. Таке місце зазвичай є не у загальновідомому офісі політичної партії, а в якомусь непримітному закутку. Шпигуни повинні мати змогу непоміченими заходити туди й виходити звідти. Добре надаються для таких місць бюро подорожей, страхові агентства, філії банків тощо.
- Ідентифікуй шпигунів. Потурбуйся про те, щоби через настінні плакати, листівки та чутки поширилася інформація про особи шпигунів.
- За кожної відповідної нагоди вбивай осіб, яких було ідентифіковано як шпигунів. Це не вбивство, а самооборона! У боротьбі руху опору чинним є гасло: «Ти або я!». Мета: вони повинні зрозуміти, що праця на ворога є не менш небезпечною, як праця проти нього.

Поведінка під час арешту

Рядовий член руху опору:

- Якщо тобі накладатимуть наручники, то подавай руки **злегка перекрученими**. Згодом це може допомогти тобі при нагоді позбутися наручників.
- Ув'язнений повинен мовчати до смерті. Якщо в тебе не вистачає сил на таку поведінку, то помовчи принаймні першу добу. До того часу твої бойові товариші вже отримають попередження, оцінять ситуацію та перебудують певні речі в організації (підуть у підпілля, перенесуть матеріали в інше місце, змінять псевдо тощо).

Важливий діяч руху опору:

- Супротивник так чи так «прикінчить» тебе! Тож дій за принципом: «Завжди можна прихопити зі собою ще хоча б одну особу!».

  Тут існують такі можливості:

  а) на верхньому поверсі вискочити у вікно, потягнувши за собою котрогось зі службовців;

  б) кинутися на котрогось зі службовців, затопивши йому пальці в очі (осліпити); тоді вони уб'ють тебе вже під час арешту і ти уникнеш допиту, катувань і повільної мученицької смерті.

Поведінка у в'язниці

Загальні зауваги:

- Спочатку ти мусиш перебороти шок, якого зазнав через арешт і ув'язнення. Тут великою підтримкою є віра. Саме віра гартує силу боротися з тими, «хто тіло вбиває»[26].
- Ніхто не може позбавити тебе людської гідності. Гідності можеш позбутися лише завдяки власній негідній поведінці.
- Завдана несправедливість народжує силу, про яку ти навіть не підозрював.
- Сила духу тримає тіло навіть за найскладніших обставин (волога, холод, бруд, темрява, голод) випростаним і життєз-

---

[26] Див.: Мт. 10, 28 (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

датним. Тільки коли зламається твій дух і ти втратиш віру, остаточно втратить свої сили твоє тіло.

Щó на тебе чекає:

- Одиночна камера.
- Темрява.
- Приковування за руки і за ноги на тижні чи й місяці.
- Позбавляння сну: тебе постійно будитимуть охоронці.
- Запроторення в карцер, т. зв. «вертикальну труну». Тут неможливо сидіти чи лежати, можна лише стояти схилившись або з зігненими колінами. Розміри карцера: близько 1 м довжини, 1 м ширини, 1,5 м висоти. У карцері немає вікна. Тут або повна пітьма, або ж безперервно світить яскраве електричне світло. Вже за кілька годин ти буквально фізично відчуєш тиск цементних стін. Повністю втрачається лік і відчуття часу.
- Загальні знущання, як-от побиття, вибивання зубів, виривання нігтів на руках і ногах, гашення на твоїй шкірі сигарет, застосування електрошокерів тощо.
- Пригнічення тебе повідомленнями страшних новин, самотністю, холодом, голодом і спрагою.

Поведінка на допиті

- Тебе не повідомлятимуть про причину арешту.
- Тебе герметично ізолюють від зовнішнього світу і триматимуть у повному невіданні і непевності.
- Саме формулювання обвинувачення залишиться для тебе таємницею.
- Часто ти навіть не знатимеш, чи на наступному допиті виступатимеш у ролі звинуваченого чи свідка.
- Нерідко тобі доведеться складати перед допитом письмову біографію та списки осіб.
- Коли тебе доставлять із в'язниці, то годинами триматимуть у передпокої, змушуючи там чекати на допит. Мета: ти повинен ламати собі голову над не поставленими ще запитаннями, а тоді з'явитися на допит уже виснаженим і розбитим.

- Допити тривають не лише годинами й днями, але й тижнями та місяцями. А іноді — навіть упродовж років.

* * *

- Політичну поліцію менше цікавить зізнання у твоїй зрадницькій щодо держави діяльності, а насамперед — отримання імен співучасників. Ти у них уже є. І тобі з їхніх пазурів уже не вирватися. Проте з твоєю допомогою вони заповзялися ознайомитися з колом інших ворогів держави.
- Службовці, які провадитимуть допит, сліпитимуть тебе яскравими лампами, самі ж перебуватимуть у тіні.
- Допит починається зі спроби захопити тебе зненацька. Після невдалої спроби тебе заганятимуть поперемінно то в стан страху, то в стан надії. Приязність змінюватиметься погрозами та брутальністю.
- Цей вид допиту з криміналістичного погляду є радше дилетантським. Владні інтонації, крики, що тривають годинами, лайка. Нехай усе це не надто тебе вражає. Крики, погрози і застосування фізичної сили — це власне і є засоби політичної поліції.
- На допиті завжди присутні принаймні двоє, але здебільшого — троє слідчих. Один кричить і погрожує, інший заспокоює, пропонує закурити, а третій промовляє до «усвідомленої відповідальності» та «почуття обов'язку» громадянина держави.
- Нехай тебе не вводить в оману привітність. Допитувачі дуже скоро покажуть своє справжнє обличчя.
- Тобі ставитимуть багато непов'язаних між собою запитань, які нічого спільного не матимуть з кримінальною справою. Таким чином тебе намагатимуться заплутати.
- Тобі демонструватимуть справжню повноту влади і водночас вдаватимуть, що все знають.
- Пам'ятай, що поліція думок не читає.
- Вони апелюватимуть до твого почуття обов'язку щодо родини і намагатимуться в такий спосіб тиснути на тебе. Не дай посіяти сумнів у твою душу. Ти ж не бездумно ставиш

на карту майбутнє і життя родини. Якщо свобода не переможе, твоя родина так чи інак загине, а ти ж власне за свободу й борешся.

- Службовці, що перед тобою, є не представниками правочинної установи, а злочинцями. У розмові з ними ти маєш право на будь-яку брехню та фальш.
- Усвідом таке: відповідаючи на допиті, ти тримаєш у руках не лише свою власну долю, але й долю багатьох ближніх.
- Основна заповідь на допиті: кажи якомога менше. Завжди відповідай розмито й невизначено.
- Уникай називання імен. Оскільки ти вважаєшся ворогом держави, то й кожного, кого ти знаєш, зачислюватимуть до потенційних ворогів.
- Коли вони називатимуть тобі імена, тобі треба буде або сказати, що не знаєш їх, або ж заперечувати, що знаєш щось про їхню антидержавну діяльність.
- Коли декілька службовців політичної поліції візьмуться бити тебе в підвалі, у якому відбуваються допити, постарайся не потрапити всередину між цих людей. Якщо стоятимеш посередині, то вони зможуть завдавати тобі удари всі одночасно. Постарайся добратися в куток приміщення. Там тебе зможе бити тільки один із них чи двоє. Інші ж просто перешкоджатимуть один одному. Не намагайся стояти прямо за будь-яку ціну. Удай «мертвого» чи «важкопораненого». Падай на підлогу і скручуйся обличчям донизу. Так твої вразливі органи будуть захищені кліткою ребер і кісток. І коли тебе копатимуть ногами чи битимуть кийками, то це завдасть тобі менше шкоди. Крім того, втягни шию та постарайся захистити ділянку нирок, притиснувши до тулуба лікті.

Катування

Попередні зауваги:

- Неморально заклика́ти до опору, не представивши наслідки боротьби у всій їх жорстокості. Не можна ні тримати їх у таємниці, ні применшувати.

- Метою опору є збереження самоповаги та здобуття свободи. Ціною опору є страх, муки і смерть.
- Усі думки та дії борця руху опору, немов червоною ниткою, пронизані страхом арешту й ув'язнення, а з ними — тортур. Страх цей отруює сон, переслідуючи людину навіть уві сні.

Поведінка під час катувань:

- Ті, хто відбув катування, кажуть, що це було гірше, ніж усе, що людина собі уявляла. А водночас стверджують, що, як виявляється, людина здатна витримати значно більше, ніж вона про себе думала. Кажуть, що у простому акті думання закладена дивна й незбагненна сила. Що до певної міри від знівеченого тіла можна відділитися. І що інтенсивне, зосереджене мислення може зменшити біль і зробити тіло частково нечутливим до болю.

Про щó ж думати у такій ситуації:

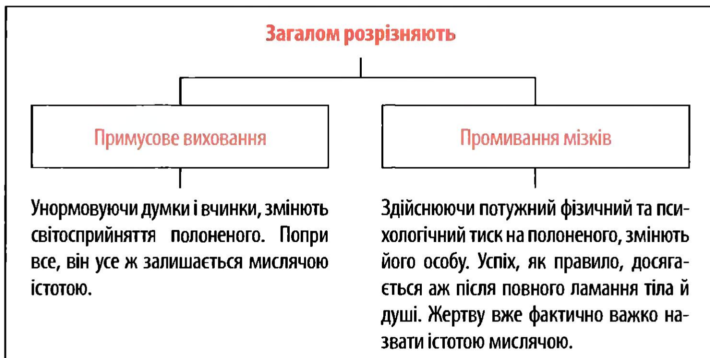
- Про перемогу справи, за яку борешся.
- Про користь, яку ти можеш принести справі.
- Про тих незчисленних, які змушені були пройти через ще гірші випробування.
- Про те, що вбити можна тільки тіло.

Людина релігійна триматиметься за віру в Бога, атеїст — за ненависть до ворога.

Останній шанс: голосно вигукни «Нехай живе..!» і назви ім'я відомого ворога держави, який для всіх асоціюється з рухом опору, є його символом. Можливо, що тобі вдасться у такий спосіб спровокувати нестямну лють твоїх катів і вони, попри свій інтерес залишати живим, уб'ють тебе.

Примусове виховання і промивання мізків

Загальні зауваги:

Примусове виховання:

- Тоталітарний супротивник збирається перевиховати тебе на прибічника та пропагандиста своїх ідей.
- Метод впливу полягає у своєрідній суміші піддатливості й тиску.
- Якщо ти політичний полонений, то, звісно, очікуєш, потрапивши до табору, побоїв і катувань. Тобі ж натомість пропонують сигарету. Будь пильний! Ворог хоче спантеличити тебе. Тому ні на мить не забувай, що насправді маєш справу зі супротивником без совісті й моралі.
- Спочатку тобі треба буде заповнити докладну анкету про себе і своїх рідних. А до анкети додати докладний життєпис. Так супротивник збирає інформацію, яка допоможе йому в визначенні поведінки щодо тебе.
- Ворог хоче схилити тебе до співпраці. Здійснити цей намір йому допомагатимуть добре вишколені фахівці.
- Примусове виховання відбувається двома етапами:
  1. Тобі демонструють повністю спотворену картину історії та економіки.
  2. Тебе завалюють ворожою ідеологією. Ти мусиш читати й конспектувати політичні твори.
- Під час навчання нечасто застосовують тілесні покарання.

Однак і під час індивідуальних занять, і на заняттях цілих груп застосовують такі три «засоби переконання»:

1. **Повторення:** ти мусиш завчати напам'ять ідеологічні тези, після цього здаєш вивчене письмово й усно.
2. **Постійне смикання:** у будь-який час дня і ночі ти повинен з'являтися до свого вчителя, де тебе звинувачуватимуть за дійсні чи вигадані злочини і де тобі погрожуватимуть. У такий спосіб тебе позбавлять необхідного тобі спокою і сну.
3. **Систематичне приниження:** тебе змушуватимуть казати речі неправдиві й безглузді, прямо протилежні твоїм внутрішнім переконанням (що, наприклад, це сама Швейцарія затіяла війну і повністю відповідає за воєнні дії тощо). Якщо ти відмовлятимешся повторювати це, тоді підніматимуть усіх в'язнів, які змушені будуть стояти струнко доти, аж доки вже вони самі запротестують проти тебе і змусять тебе піддатися. Наступного разу тебе заставлять зайнятися самобичуванням і випрошуванням прощення у твоїх співкамерників. Багато днів підряд твоє самобичування повторюватиметься й поглиблюватиметься. До цього додасться тепер критика тебе з боку твоїх сусідів по камері, яких змушуватимуть це робити. Такий метод, якщо його застосовувати тривалий час, зруйнує самоповагу і не дасть зміцніти духові підтримки серед в'язнів.

- Тих, хто особливо довго опирається примусовому вихованню або кого режим призначив перетворити на «рекламу режиму», додатково піддають тривалим виснажливим допитам. Їх залякують:
  - позбавленням пошти;
  - довічним ув'язненням;
  - катуваннями або й смертю.
- Доля тих, хто чинить опір колаборації, є, у віддаленій перспективі, кращою. Не забувай: поступишся один раз, і тоді тебе змушуватимуть до щоразу нових пóступок. Немає колаборантів, яких залишали б у спокої. Якщо заговориш хоча б раз, то надалі тобі вже ніяк не вдасться вислизнути з лап ворога, який витискатиме з тебе щораз нові зізнан-

ня. Що більше ти говоритимеш, то більше зростатиме твоє відчуття провини і твоя залежність від ворога. Тоді, щоб остаточно не перетворитися на зрадника, залишається єдиний вихід — самогубство.

Промивання мізків:
- Люди, які тебе оброблятимуть, це лікарі і спеціалісти політичної поліції.
- Для цього застосовують спеціальну техніку, в якій важливими чинниками є психологія, біологія та хімія.
- Спочатку відбувається знищення особистості, після чого особистість жертви формують заново.
- Перед судом або перед громадськістю постає після цього абсолютно інша, душевно зламана людина, яка думає і чинить саме так, як того від неї вимагають.

Поведінка у таборі примусової праці

Загальні зауваги:
- За наказом табірного начальства визначають керівників бараків та старших у таборі.
- Усі контакти табірного начальства з масою в'язнів відбуваються через посередництво керівників бараків та старших у таборі.
- Цей запущений у дію механізм табірної організації в'язні мусять використати і таємно продовжувати розширювати.
- Метою такої організації є вже не боротьба, а збільшення шансів на виживання.

Підпільна табірна організація:
- Підпільна табірна організація покликана:
  а) покращувати умови життя у таборі;
  б) підтримувати волю до опору;
  в) тримати у певних рамках асоціальні елементи.
- Розрізняють:
  а) «табірну мережу», яка охоплює весь табір;
  б) «баракову мережу», яка охоплює окремі бараки, в яких утримують в'язнів, або один барачний блок.

- У таборах з поміркованим начальством можна розбудувати обидві мережі. У таборах із дуже строгим режимом розвинути вдається тільки баракову мережу.
- Створюй якомога більше посад у підпільній табірній організації. В'язень, який отримує відповідальність за інших, до певної міри забуває про своє власне страшне становище. Що більше осіб є відповідальними за щось, то реальнішою стає тривала підтримка духу спротиву.

Покращення умов життя:

- У бараці мусять панувати порядок і солідарність. Не можна допустити утвердження кулачного права і «права сильнішого».
- Дбай про те, щоби харчі, одяг, покривала і нари розподілялися справедливо.
- Часто трапляється, що хворих або поранених не приймають у медізолятор через брак місця чи через злостивість або що таких ослаблених людей надто швидко відправляють знову працювати. Якщо їх не будуть обстоювати їхні товариші по бараку, то їхня воля до життя згасне і вони швидко помруть.

Ти істотно можеш вплинути на показник смертності в таборі. Організуй у бараці санітарну службу. Звісно, для її роботи завжди бракуватиме ліків, перев'язувального матеріалу тощо. Це хоч є неприємним, та все ж не вирішальним чинником. Усе це не меншою мірою, ніж медична допомога, слугує розв'язанню психологічних проблем. Якщо хворий чи поранений відчувають турботу інших про себе, то у них з'являються незнані раніше сили.

Можливості обходження у наданні допомоги без медико-санітарного матеріалу:

- Улітку надавати хворим найпрохолодніше, а взимку — найтепліше місце в бараці.
- Втамовувати спрагу, робити компреси.
- Віддавати додаткові харчі.
- Якщо хворі чи поранені мусять передчасно йти на роботу, організувати для них найлегше заняття.

У кожному таборі є колишні лікарі, студенти-медики, фармацевти, солдати санчастини або ж самаритяни, які можуть взяти на себе службу опікунів.

Підтримування волі до спротиву:

- Піклуйся про новоприбулих. Зрозуміло, що вони є особливо пригніченими. Якщо залишити їх в такому душевному стані на самоті, то їхня волі до спротиву може зламатися. Проінструктуй їх щодо загальних умов життя в таборі і правил доцільної поведінки тут.
- Зорієнтуй мешканців бараку в загальній політичній та воєнній ситуації. Адже завжди якісь крихти інформації просочуються і через мури. Зміцнюй їхню віру в перемогу добра і праведної справи.
- Кожний в'язень переживає моральне падіння, коли, здається, немає місця вже й для найслабшого промінчика надії. У цьому разі загал зобов'язаний підтримати його. Організуй щось на кшталт душпастирської служби. Найкраще для цього надаються колишні священики, добровільні душпастирі, солдати Армії спасіння тощо.

Виключення асоціальних елементів:

- Режим свідомо утримує разом із політичними в'язнями певний відсоток кримінальних злочинців. Від них вимагається:
  а) зруйнувати табірну солідарність;
  б) виконувати функції шпигунів;
  в) тероризувати політичних в'язнів.
- Завданням підпільної табірної організації є вираховування кримінальних арештантів, ізолювання їх від політичних і утримування в шорах з допомогою відплатного терору.

Зв'язки з табірною охороною:

- Команда охоронців завжди складається з двох груп:
  а) відвертих садистів;
  б) порядних людей, яких змусили до цієї праці, але які не мають права голосу.

- Таку ситуацію слід використати. Вбий ментальний клин між обома групами табірної охорони.
- Виясни, хто з охоронців належить до порядних людей. Поговори з ними під час роботи.
- Команду охоронців переконують, що в'язні — це покидьки суспільства. Ви маєте довести прикладом товариської підтримки один одного, що це не так. Якщо вам це вдасться, то вірі команди охоронців у непогрішність режиму буде завдано серйозного удару.
- Ніколи не розмовляй з охоронцями, якщо вони стоять групою. Групи завжди агресивніші й злостивіші, аніж окремі особи. У закритій групі кожна людина, зокрема, є насамперед «членом організації», а лише потім — «людиною». Коли ж вона перебуває окремо від інших, тоді вона насамперед — людина, а вже потім — член організації. Тому завжди підходь лише до осіб, які перебувають на самоті.

Пасивний спротив

- Пасивний спротив спрямований проти всіх ворожих інституцій — окупаційних військ, військової адміністрації, партійних організацій, а також проти своїх запроданців.
- Пасивний спротив охоплює всі сфери життя. Застосовувати його можна будь-де і будь-коли.
- Пасивний спротив є методом боротьби усього населення (робітників, селян, службовців, урядників, інтелектуалів, жінок, дітей, старих).
- Пасивний спротив має матеріальну й моральну дії.
  Матеріальна дія: зниження виробництва, погіршення якості продукції тощо.
  Моральна дія: відчуття супротивником невпевненості, ізоляції та самотності.
- Окремий укол голкою є при пасивному спротиві майже невідчутним, проте всі разом створюють ситуацію, яка за якийсь час стає нестерпною для супротивника. Важливо, щоб участь у цьому брали **всі** швейцарці і щоби спротив тривав **довго**.

- Пасивний спротив зміцнює моральний стан людей. Той, хто спромігся на невеликий укол голкою, відчує тріумф у своєму серці і зрозуміє, що не є аж таким безборонним, як йому видавалося спочатку. Такі малесенькі персональні успіхи допомагають підтримувати бойовий дух і волю до опору.
- Не виключено, що ворог посилить заходи контролю і ускладнить ведення пасивного спротиву. Проте зовсім зупинити спротив йому не вдасться. Адже про достатній контроль можна говорити лише тоді, коли контролер стоятиме позаду кожного робітника. А це практично неможливо.

Загальна поведінка:

- Коли з'являються представники окупаційної влади, демонстративно відступи вбік, аби навколо супротивника утворювався вільний простір, який дасть йому виразніше відчути свою ізоляцію.
  Практичний приклад: на пероні, очікуючи потяг, на трамвайній зупинці, перед касою кінотеатру тощо.
- Коли з'являються представники окупаційної влади, демонстративно припини розмову, яку ти до цього часу провадив, і зберігай крижане мовчання. Якщо хтось із них безпосередньо звернеться до тебе, відповідай холодно і якомога стисліше.
- Якщо тебе запросять на забаві до танцю, відмовся під якимось приводом.
- Не вітайся зі супротивником. Не відповідай на його привітання.
- Не користуйся партійним вітанням.
  Приклад з історії: «гітлерівське привітання» націонал-соціалістів; рука, стиснена в кулак, у вітанні комуністів.
- Не використовуй офіційних звертань.
  Приклад з історії: «партайґеноссе» чи «фольксґеноссе» у націонал-соціалістів, «товариш» у комуністів.
- Бойкотуй партійне збирання коштів.
- Морально знищуй зрадників.

Можливості:

а) підкидай їм у поштові скриньки записки з погрозами; щоби захистити себе, зверни увагу на с. 59: «Письмові повідомлення»;

б) вдень і вночі телефонуй до них: бути змушеним день у день, щоночі слухати, що «по тебе рано чи пізно прийдуть» або що «день розплати вже близько» розхитає навіть найміцніші нерви зрадника.

Лікар, фармацевт, медсестра:

- Візьміть на себе таємний догляд за людьми в підпіллі.
- Використовуйте нібито більше медикаментів та перев'язувального матеріалу, ніж насправді потрібно. Те, що залишається, ховайте і передавайте рухові опору або формаціям малої війни.

Начальник складу:

Переважно по товари приїжджає служба оборонної промисловості.

Якщо це не так, то:

- Перед наближенням супротивника розформувати оптові склади. Інакше супротивник привласнить уміст таких складів і передасть його своїй армії чи промисловості.
- Розподілити продукти та опалювальний матеріал серед цивільного населення. Кожна господиня сама зможе легко заховати свою частку.

Працівник адміністрації:

- Виконуй будь-яку роботу якомога ускладненіше і затягнутіше в часі.
- Побільше помиляйся.
- Використовуй якомога більше канцелярського приладдя.

Працівник служби запису громадянського стану:

- Сховай кудись картотеки з особовими справами, щоб їх важко було розшукати. У такий спосіб ти ускладниш супротивникові:

а) встановлення родинних зв'язків для судової відповідальності за скоєння протиправного вчинку кимось із родини;
б) укладення списків для примусової висилки чи взяття в заручники.

Працівник паспортного столу:

- Існує велика потреба у виготовленні фальшивих документів для переслідуваних осіб або членів підпільного руху.
- Таємно збирай паспорти і посвідчення померлих людей. Передавай їх рухові опору. Секція фальшування змінить дати, штампи, імена, водяні знаки тощо.
- Постійно вилучай ідентифікаційні коди і передавай їх рухові опору.

Уніформовані працівники залізниці:

- Вантажте і розвантажуйте товарні вагони повільно.
- Скеровуйте вантажні потяги в неправильні місця.
- Повідомляйте рухові опору про переміщення військ і перевезення матеріалів.
- Віддайте комплекти службового одягу рухові опору. Уніформи залізничників знадобляться для непомітного здійснення диверсій на залізничному полотні.

Уніформовані службовці поштових відділень:

- Навмисно затягайте пересилку офіційної пошти, переадресовуйте її, губіть тощо.
- Помилково підключайте не ті телефонні лінії. Прослуховуйте розмови окупаційної влади і передавайте їх зміст рухові опору.
- Застерігайте осіб, телефон яких прослуховується супротивником.
- Віддайте комплекти службового одягу рухові опору. Уніформи працівників пошти знадобляться для:
  а) непомітного розносу листівок та підпільних газет;
  б) непомітного проникнення на поштові об'єкти (як-от телефонні станції тощо) з метою скоєння диверсій;
  в) підключення до телефонної мережі окупаційної влади.

Працівники поліційних підрозділів:

- Віддайте комплекти уніформи рухові опору. Уніформа потрібна рухові опору як маскувальний засіб, вона допоможе ввійти в урядові приміщення, в'язниці (звільнення політичних в'язнів) тощо.
- Попереджайте осіб, яких мають заарештувати.
- Під час перестрілки в бою з диверсантами чи при погоні за політичними втікачами тощо твоя зброя «дає осічку», ти «не потрапляєш у ціль», або ж у тебе «закінчуються набої».
- Під час перестрілок, у яких ти вимушений бути на боці поліційних або військових органів супротивника, стріляй їм у спину. Пізніше супротивник навряд чи зможе встановити, від чиєї кулі загинули його люди.
- Під час перестрілки цілься і в автомашини власної частини.
- Нібито через неуважність, створи слабкі ланки в ланцюгу оточення і забезпеч оточеним бійцям руху опору можливість порятуватися втечею.
- За будь-якої нагоди збирай боєприпаси і передавай їх рухові опору. Тут існують такі можливості:

  Під час свого чергування відкрий вогонь по диверсантах, яких насправді немає. Зроби тільки 2–3 постріли, щоби на зброї залишилися сліди сажі. Відклади 5–6 набоїв як «вистріляні» і заховай. Твій напарник по чергуванню зможе підтвердити факт перестрілки. Адже постріли пролунали насправді.
- Виписуй разом із медиками неправдиві посвідчення з місця дорожніх аварій, щоби можна було під прикриттям «жертви дорожньої пригоди» прооперувати пораненого бійця руху опору в лікарні і залишити там для подальшого догляду.
- Якщо в поліції ти водій, то можеш надати в розпорядження руху опору транспортний засіб, на якому їздиш. У в'язничних автомобілях дуже добре перевозити зброю, вибухівку, листівки та переслідуваних осіб. Це найкраще з усіх можливих прикриття.
- Якщо в поліції ти радист: шпигуй на користь руху опору.

- Якщо ти криміналіст: затирай сліди, знищуй речові докази, спрямовуй супротивника на хибний шлях, попереджай підозрюваних.

Священик:

- Знищуй усі списки членів релігійних громад та об'єднань. Адже такі списки є добрим матеріалом для каральних операцій.
- Якщо твою діяльність (літургія, хрестини, причастя, конфірмація, шлюб, панахида тощо) заборонили, то обери собі якусь професію для прикриття. Найкраще надається діяльність, яка дозволить тобі часто бути в дорозі. За допомогою маскувальної професії ти зможеш продовжувати свою священицьку діяльність. Вірян відвідуй поодинці.

Виховательки в дитячих садках, шкільні вчителі:

Окупаційна влада бореться за душі молоді. Вона намагається керувати шкільництвом через:

а) видання нових підручників;

б) укладання навчальних планів;

в) чистку вчительського колективу.

У самій школі зусилля супротивника зосереджуються на таких напрямках:

- Сприяння балакучості. Діти повинні розповідати про всі неприязні чи ворожі щодо режиму зауваження, які їм вдасться почути. У кінцевому підсумку: контроль за батьками, братами чи сестрами, шпигун у кожній родині.
- Фальшування та нова інтерпретація історії.
- Зниження авторитету або й заперечення всіх колишніх демократичних установ та ідей.
- Перетворення державних шкільних занять на партійно-політичний вишкіл.
- Систематичне наповнення політикою кожного уроку (читання, письмо, математика, історія, географія тощо). Вже перші слова і речення, які учень першого класу прочитає по літерах чи напише, будуть партійними гаслами.

- Систематичне перекручення істотних понять: як-от мир, свобода, демократія тощо, щоби молоде покоління врешті перестало розуміти, щó ж вони власне означають.
- Обов'язкові уроки мовою окупаційної влади.
- Насміхання над релігією, антирелігійні псевдонаукові докази — як засіб боротьби з релігією.
- Плекання культу особи.

Можливими контрзаходами будуть: розвиток критичного мислення і плекання загальних людських вартостей, як-от вірності, дружби та готовності прийти на допомогу. Сприяння посиленню прив'язаності до сім'ї, виникненню почуття належності до спільноти.

Особливі можливості в адміністрації, промисловості та на будівництві:

- Незрозумілі формулювання в інструкціях та наказах.
- Розпалювання суперечок на ґрунті компетентності.
- Непомічання обчислювальних помилок у проектах.
- Підвищення розпродажу дефіцитних товарів, так що невдовзі бракуватиме деяких товарів.
- Виставляння якомога вищих цін.
- Встановлення якомога довших термінів будівництва та постачання матеріалів.
- Внесення змін при запуску серійного виробництва.
- Помилкове скерування запасних частин або деталей.
- Повільна, погана робота, часті перекури, часті лікарняні.
- Виготовлення бракованої продукції. Проблема завжди полягає в тому, щоби халтурити доти, доки товар ще здатний якось пройти контроль якості.
- Створювати багато відходів.
- Недбало обслуговувати верстати і прилади.
- Залишати продукцію напризволяще (дати їй заіржавіти, намокнути, перечекати, допоки вийде термін використання тощо).
- Споживати надмірну кількість води, електрики, пального, мастила, цементу, арматури тощо.

Крамниці, торгові центри, ресторани, готелі тощо:

- Не зауважуй людей, які належать до окупаційної влади. Нехай вони без скарги не отримують обслуговування.
- Виконуй їхнє замовлення якомога байдужіше, неуважніше й повільніше.
- Подавай їм найгірше з можливого.
- Скеровуй їх неправильно. Кажи, наприклад, що товар, який їм потрібний, саме закінчився або що його перестали випускати.

* * *

Особливі проблеми й ризики для підприємців:

Пасивний спротив стає дієвим тільки тоді, коли всі підприємці солідаризуються у своїх діях, інакше супротивник, якого обслуговують не надто люб'язно або ж не обслуговують узагалі, зможе просто перейти до фірми-конкурента. Ви мусите створити єдиний фронт без пробоїн. Особи, які розривають лінію фронту неприязні до супротивника, керуючись інтересами збагачення, є колаборантами і після звільнення отримають неприємний для них рахунок. Звісно ж, спокуса для окремих осіб є значною, адже на самоусуненні конкурентів можна добре нажитися, працюючи з клієнтами без конкуренції і заробляючи на цьому чималі гроші. Цим шкідникам рух опору повинен прямо і без прикрас пояснити, що йдеться про зраду та що такі вчинки не забуваються і не пробачаються!

Перешкоджання зібранням:

Зібрання у закритому приміщенні ресторану. Кількість учасників обмежена: кілька сотень осіб.

- Коли промовець дійде до кульмінаційної точки свого красномовного виступу і зробить ефектну паузу, щоби слухачі змогли перейнятися почутим, голосно і виразно гукни посеред тиші: «Офіціанте, пиво, будь ласка». І ти побачиш, як цей позбавлений емоцій вигук розвіє туман у головах слухачів та зруйнує усю, створену з великими зусиллями атмосферу.

Масове зібрання на природі. Кількість учасників необмежена: кілька тисяч осіб.

- Нехай у різних місцях декілька осіб — найкраще, якщо це будуть жінки — награно «знепритомніють». Особи, посвячені в сценарій, перебуваючи неподалік, нароблять шуму: «Лікаря! Допоможіть! Треба її винести звідси! На щó її покласти? Де лікар?» тощо.
  Як наслідок — хаос, тиснява, метушня, так що ніхто вже не слухатиме промову.
- Якщо повторити той самий трюк під час однієї промови **кілька разів**, то весь ефект запланованого зібрання буде зруйновано.
- Систематичне застосування згаданої техніки шуму під час **кожної** промови і під час **кожного** зібрання спеціально призначеними для цього групами перешкоджання перекреслить найпрекрасніші пропагандистські плани супротивника.

Руйнування парамілітарних формацій

- Супротивник:
  а) виставить озброєну партійну міліцію;
  б) озброїть окремі частини державної молодіжної організації;
  в) призначить на важливих промислових підприємствах, у перевізних установах та в адміністраціях озброєну «охорону об’єкта».
- Для створення таких формацій йому не вистачить осіб із числа його справжніх прихильників. Тож ці не надто чисельні лави він муситиме зміцнити чисельними, але не надто добре перевіреними та політично сумнівними особами. Тут цивільний рух опору матиме можливість проникнути в озброєні ворожі організації і почати розвалювати їх зсередини.
- Таке проникання замаскованих членів руху опору може сприяти тому, що у вирішальний момент вдасться:
  - отримати зброю та боєприпаси;
  - знизити боєздатність цих формацій;

- бути поінформованими про їх заходи і розповідати про них, руйнуючи їхні плани;
- за сприятливої нагоди вдарити супротивникові в спину.

Збройний спротив під час арешту чи вивезення

- У всіх операціях супротивник дуже сильно розраховує на паралізуючу дію шокового стану. Від початку він переконаний, що ти — немов той безпорадний, загіпнотизований страхом «заєць». І нічого не справляє на супротивника більшого враження, ніж рішучий, збройний опір.
- Під час арешту або вивезення чинити збройний опір одній людині важче.
- Під час масових арештів або вивезення великих груп чинити збройний опір простіше.
- Під час масштабних операцій малоймовірно, що в твоє помешкання прийде більше, ніж двоє ворожих функціонерів з метою вивести тебе чи твою родину за двері. Ті, що прийдуть, навряд чи очікуватимуть збройного спротиву. Якщо твої дії будуть швидкими і рішучими, то ти маєш добрі шанси застрелити обох. А якщо пощастить, то тобі навіть вдасться в загальному замішанні втекти.
- У безнадійних випадках дій за принципом: «Зі собою завжди можна прихопити ще одну особу!».

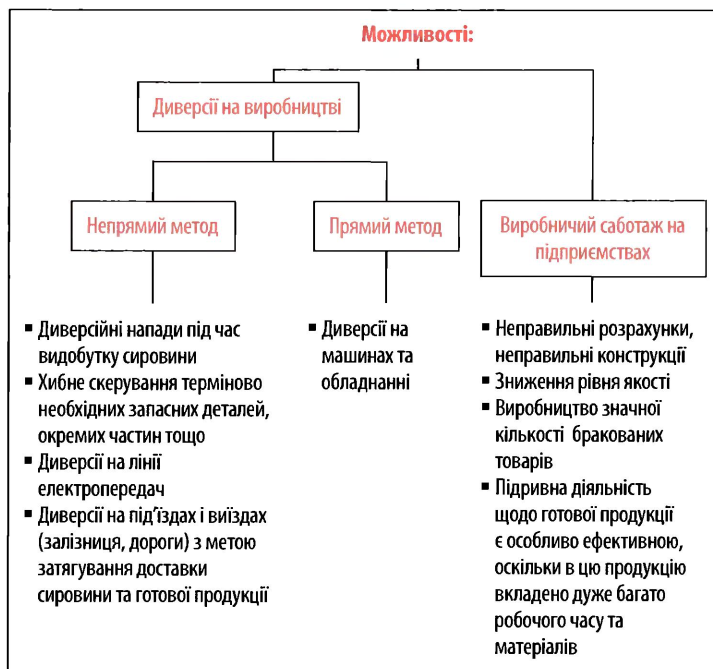
Підривна діяльність

Загальні зауваги:

- Цивільний рух опору та формації малої війни під час диверсійних акцій діють за принципом взаємодоповнення.
- Цивільний рух опору вирішує «ювелірні», технічно складніші диверсійно-саботажні завдання. А формації малої війни беруть на себе безпосередні диверсійні напади.
- При диверсії йдеться про те, щоби наблизитися до основного ядра об'єкта.
- Підійти до об'єкта можна так:
  Метод 1: підкрадання, безшумне усунення вартових, вламування.
  Метод 2: інфільтрація, тобто виконання відповідної роботи легально.
- Цивільний рух опору застосовує обидва методи. Формації малої війни керуються практично лише 1-м методом.
- При можливості добре застосовувати 2-й метод. Він більш вишуканий та надійніший.
- Диверсантів залучають через:
  а) переконування працівників відповідного підприємства (політичний вплив, переманювання, підкуп, тиск);
  б) проникнення замаскованих членів руху опору в штат працівників.
- Що примітивнішим та невибагливішим є процес роботи чи технічне обладнання, то менше шкоди завдасть диверсія.
- Що складнішим технічно і хитромудрішим є процес роботи чи технічне обладнання, то більш чутливими є вони до диверсій.
- Спека, холод, одноманітність, шум і втома знижують увагу охоронних органів і колег по роботі, полегшуючи виконання диверсійної операції. Таку ж послугу здійснюють і зовнішні події, які притягають до себе загальну увагу, як-от нещасний випадок на виробництві, виникнення пожежі тощо.
- Необхідно дочекатися на сприятливі для диверсії умови або ж створити їх штучно.
- Диверсійні операції потрібно готувати ґрунтовно. Для цього необхідний тривалий час. Ніколи не варто працювати під тиском цейтноту!

Підривна діяльність у промисловості:

Диверсії на лінії електропередач:

- Див. с. 122 частини 1.

Диверсії в мережі шляхів сполучення та комунікацій:

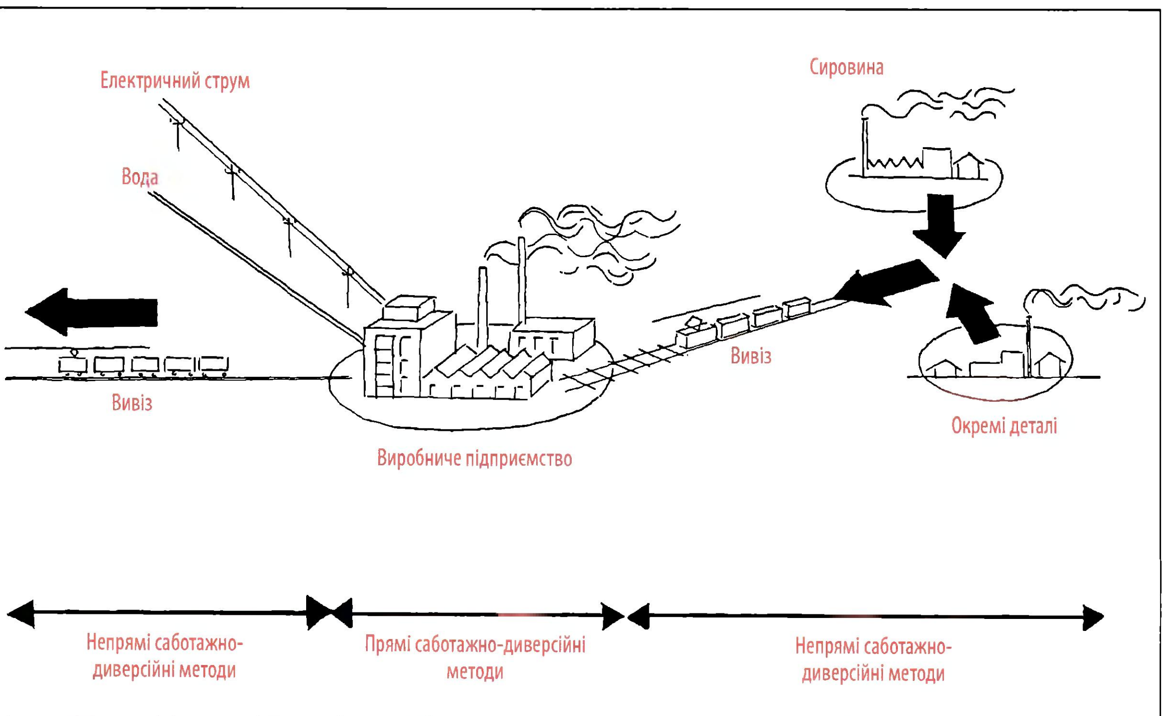
- Див. сс. 85 і 119 частини 1.

Диверсії на складах, майстернях, гаражах та аеродромах:

- Див. сс. 105 і 148 частини 1.

Особливі можливості підривної діяльності:

- Спричинення авіа- і радіаційної тривог, тривоги підтоплення тощо. Фальшива тривога заганяє всіх в укриття та на якийсь час повністю зупиняє громадське життя.

Електричний струм
Вода
Сировина
Вивіз
Вивіз
Окремі деталі
Виробниче підприємство
Непрямі саботажно-диверсійні методи
Прямі саботажно-диверсійні методи
Непрямі саботажно-диверсійні методи

- Використання хаосу після авіаударів та бомбардувань. У загальній метушні (пожежа, дим, руйнації, шок) під приводом надання допомоги можна пошкодити важливі машини та прилади. Це також добра нагода для нападів та замахів (як-от нальоти на пошкоджені будівлі в'язниць з метою звільнення політичних в'язнів, напади на ворожих функціонерів тощо).

Замахи

Загальні зауваги:

- Замахи спрямовуються проти швейцарських зрадників або ж представників окупаційної влади.
- Наслідком замаху є репресії, грошові штрафи, розстріли заручників, депортації.
- Усі злигодні, пов'язані з замахом, має виправдовувати успішність виконання. Необхідно добре зважити, чи справді життя супротивника вартує ціни розстріляних заручників, вивезених громадян і спалених будівель.
- У разі замаху розрізняють:
  а) напади на функціонерів нижчого та середнього рангів (як-от місцеві коменданти, обласні комісари тощо)[27];
  б) напади на вищі та найвищі чини, тобто на справді знаних осіб ворожого режиму[28].

  У кожному виді замаху йтиметься про різні тактичні/технічні дії.
- Напади слід ретельно продумувати й готувати. Не здаватися на ласку долі. Ніколи не працювати під тиском часу.

---

[27] Історичні приклади з часів Другої світової війни та післявоєнного періоду:
- Травень 1943 року, бійці руху опору вбивають в Україні німецького оберґруппенфюрера СА та генерал-майора ЗіПо Віктора Лютце (в офіційній німецькій версії його загибелі йдеться про автокатастрофу внаслідок перевищення швидкості — *прим. наук. ред. укр. вид.*).
- Березень 1947, члени антибільшовицького руху УПА вбивають польського військового віце-міністра генерала Свєрчевського (ця смерть стала приводом до депортації українського населення Лемківщини у 1947 році — *прим. наук. ред. укр. вид.*).

[28] Історичний приклад з часів Другої світової війни:
- Травень 1942 року, успішний замах чеського агента-десантника на німецького райх-протектора в Празі Гайдріха.

Невдалий напад загострює недовіру й обережність супротивника. Опісля ти ще довго або й взагалі не матимеш нагоди наблизитися до особи, яка тобі була потрібна.

* * *

- Виконавців замаху призначає поліційна секція цивільного руху опору.
- Секція допомоги втікачам цивільного руху опору надає тимчасові притулки та організовує переміщення виконавця замаху після успішного нападу до котрогось із загонів малої війни.
- До підготовки залучають кілька груп.
- Саму операцію проводить одна група.
- Конспірація є вирішальним чинником. У план дій посвячувати якомога менше людей. Особи, які здійснюють допоміжну службу (роздобувають зброю, організовують конспіративні квартири тощо), не повинні знати про саму операцію. Вони всього лиш отримують свою частину доручення. А на кого і для якої конкретної операції вони працюють, того їм знати взагалі не треба. Тоді навіть і під час катуваннях вони не зможуть нічого сказати.

Приготування:

- Вивчи звички жертви:
  а) звичний шлях до місця праці, маршрут автомобіля, вхід і вихід з урядової будівлі та інше;
  б) маршрути прогулянки, час перепочинку в парку тощо;
  в) відвідини зборів, концертів, театру, кінотеатрів та інше;
  г) організацію охорони в службовий та вільний від роботи час.
- Дуже бажаним є проникнення зв'язкового в безпосереднє оточення жертви: тоді можна скласти уявлення про плановані поїздки, виїзди, інспекції тощо.

* * *

- Підготувати кілька конспіративних квартир, у яких виконавці замаху змогли б сховатися після нападу. Віддаль між місцем нападу і найближчим укриттям — 1–2 км. Обґрунтування: не надто близько, оскільки прилеглу до місця нападу територію відразу ж блокують і особливо ретельно обшуковують. Водночас і не надто далеко, щоби швидко можна було сховатися. Це особливо стосується тих випадків, коли виконувача замаху поранено.
- У таких схованках має лежати готовий, відповідний за розміром запасний одяг.
- Бути в контакті з лікарем, який, якщо є потреба, обробить поранення.

* * *

- Створити сприятливі умови для нападу:
  а) незначні віддалі для пострілів з пістолетів і пістолет-кулеметів;
  б) незначні дистанції для ручної гранати та вибухівки;
  в) прицільні станки для зброї з оптичним прицілом;
  г) захист від прямого сонця під час прицілювання.
- Нападати там, де автомобіль з жертвою змушений буде рухатися повільніше або й пригальмувати (крутий та вузький поворот, ремонтні роботи тощо).

  Якщо буде потрібно, то такі сприятливі умови створити штучно, наприклад спричинивши дорожньо-транспортну пригоду тощо.
- Якщо замах із якихось причин зривається, то на місці подій часто залишаються предмети. Усі використані предмети чи елементи одягу (автомобілі, велосипеди, портфелі, плащі, капелюхи тощо) мають мати такий вигляд, аби супротивник не зміг на їхній підставі зробити якихось висновків про виконавців замаху чи **їхніх помічників:** видалити імена, номери, назви фірм, ініціали тощо.

Зброя та її застосування:

- Засадничо розрізняють дві можливості:
  а) прямий метод[29];
  б) непрямий метод[30].
- Використовуючи прямий метод, застосовують таку зброю: ручні гранати, пістолети, пістолет-кулемети.
- Використовуючи непрямий метод, застосовують вибухові пастки або ж потужні заряди із запалом сповільненої дії.
- Використовуючи прямий метод, завжди необхідно застосовувати два види зброї, як-от пістолет-кулемети, ручні гранати тощо, адже одна-єдина зброя може відмовити у найвирішальнішу мить.

Прямий метод:

- Виконавці замаху наближаються до жертви впритул.
- Прямий метод дуже дієвий і водночас небезпечний. Тут завжди виникає ситуація ближнього бою з усіма його можливостями та ризиками.
- Виконавці замаху повинні наблизитися до жертви дуже близько (менш ніж на 30 метрів). Якщо у вирішальну мить зброя спрацьовує, то успіх гарантовано. Однак під час пострілу їм доводиться бути на виду в усіх, а тому після замаху зменшуються шанси на успішну втечу.
- Надійними засобами є пістолет-кулемети та ручні гранати.
- Пістолети — менш надійні. У схвильованому стані можна легко схибити. І поранення буде незначним.
- З пістолет-кулемета, навпаки, навіть у збудженому стані, влучність потрапляння гарантована. В усякому разі ефективність цієї зброї значніша.
- Ручні гранати: не застосовувати наступальних РГ. Застосовувати тільки оборонні РГ (рублений корпус!!!). Через

---

[29] «Прямий метод», історичний приклад з часів Другої світової війни: замах на німецького райх-протектора Гайдріха. Засоби: пістолет-кулемети та ручні гранати.

[30] «Непрямий метод», історичний приклад з часів Другої світової війни: замах, здійснений 20 липня 1944 року на Адольфа Гітлера. Засоби: вибухівка з запалом сповільненої дії.

значну кількість уламків потужність такої зброї є чималою і вже немає потреби цілитися з точністю до метра. Це — важливий момент, адже хвилювання та страх негативно впливають на точність кидка.

Якщо оборонної РГ немає, то варто застосовувати саморобні вибухові заряди з великою уламковою дією. Зразок такого пристрою див. на с. 73[31].

- Приховане носіння зброї (скажімо, у портфелях, під плащем тощо) може легко призвести до механічних пошкоджень. Тож під час запаковування зброї — «маскування» — обов'язково враховувати цей фактор.
- Якщо напад здійснюють усередині будівлі, рекомендовано подбати про маскування звуку пострілу. Для цього є такі можливості:
  а) використати глушник на зброї;
  б) зривати перед будинком відбійним молотком тротуар, запустити холостий хід мотоцикла на повну потужність: шум машин перекриє звук пострілів, тож виконавці заздалегідь отримають кілька безцінних секунд для відступу.

* * *

- Застосування звичайних гвинтівок та зброї з оптичним прицілом стоїть між «прямим» і «непрямим» методами.
- Сила поранення при пострілі з гвинтівки достатньо велика з будь-якої можливої віддалі.
- Зі звичайної гвинтівки з достатньою певністю можна поцілити у велику нерухому ціль (як-от людину, що стоїть) з віддалі до 400 метрів. Влучити в невелику, непорушну ціль (людина, що сидить, людина, що визирає з вікна) можна з віддалі до 300 метрів. До і після пострілу зброю слід тримати опущеною додолу.
- Чудовим засобом є гвинтівки з оптичним прицілом. Вони нерідко дають змогу «обійти» стеження зі значної віддалі!
- З гвинтівки з оптичним прицілом можна з достатньою впевненістю влучити в невелику, погано видиму,

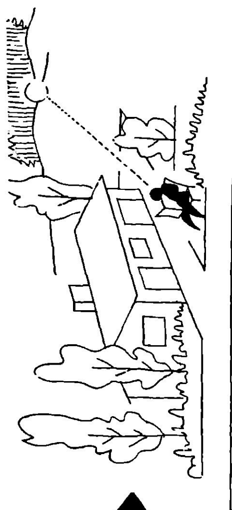
[31] У частині 1 цієї книги (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

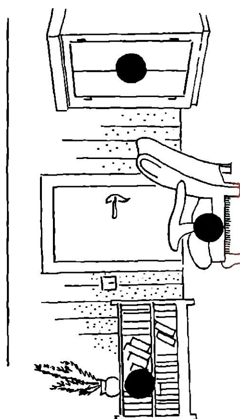
непорушну ціль (людина, що сидить, людина, що визирає з вікна) з віддалі до 600 метрів.

Непрямий метод:

- Виконавці замаху не бачать своєї жертви.
- При непрямому методі криється менше небезпеки для виконавця замаху, однак і ефективність цього методу є меншою.
- Непрямий метод потребує більших технічних знань і, відповідно, навчених кадрів. Окрім того, необхідний для цього матеріал важче роздобути.
- Можливості:
  а) вибухову пастку, як-от міну із натискним, натяжним чи виштовхувальним запалами[32], приховано встановлюють у житловому або ж службовому приміщеннях, де перебуває жертва; жертва сама спричинює детонацію, сівши на стілець, відчинивши двері шафи, лігши на ліжко тощо; дія в цьому разі «прицільна»; вибухівки використовується мало (200, максимум 500 гр.);
  б) вибуховий заряд потужної дії з годинниковим детонатором приховано встановлюють у житловому або ж службовому приміщеннях, де перебуває жертва: через визначений час заряд детонується автоматично; дія є «неприцільною»; тому знадобиться багато вибухівки (не менше за 1 кг, а зазвичай — значно більше!).
- У добротно збудованих приміщеннях (мурованих або бетонних конструкціях) дія вибуху буде значно потужнішою. Тому можна закладати й невеликий заряд.
- У не надто міцних приміщеннях (бараках із дерев'яними чи пластиковими стінами) дія вибуху буде меншою. Тому потрібно закладати більший заряд.
- Позачинювані двері, вікна й віконниці діють стримуюче і посилюють вибух.

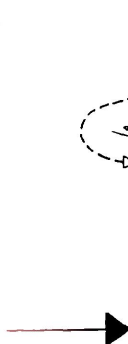
[32] Стосовно останнього, то йдеться про запали т. зв. «виплигуючих мін», як-от німецька S-mine (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

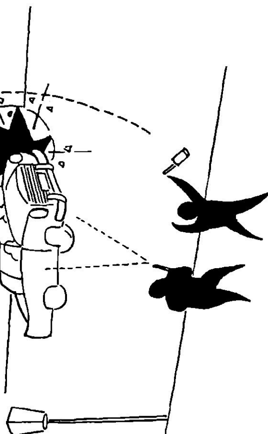

НЕПРЯМИЙ МЕТОД

Міни + вибухові заряди

ПРЯМИЙ МЕТОД

Гвинтівка з оптичним прицілом
пістолети, ПК, РГ

* * *

- У непрямому методі криється певна застиглість. Він негнучкий. Якщо запустити цей метод у хід, то події відбуватимуться далі механічно. Внести якусь зміну вже неможливо. Приховані заряди — «сліпі». Вони просто вибухають. І немає значення, хто саме спричинить вибух: ординарець чи генерал! Та ж сама заувага стосується і запалу уповільненої дії. Годинниковий механізм завершує свій хід, незважаючи на те, чи жертва са́ме вдома, чи вже давно з будинку вийшла.
- Закладання вибухових зарядів із запалами уповільненої дії можливе лише тоді, коли гарантовано підтримку з боку охоронців або допоміжного персоналу. Це можливо лише у разі скоєння замахів на функціонерів нижчого та середнього ешелонів. Високопосадовців та осіб найвищого ранґу здебільшого охороняють настільки добре, що інфільтрація в їхнє оточення практично неможлива.

Правила поведінки після вчиненого замаху:
- Окупаційна влада заблокує всі основні шляхи та виставить охорону на всіх бічних. Тому не слід покидати місто відразу ж після замаху, а спочатку «залягти на дно» і перечекати, поки вляжеться найбільший рух.
- Зайти в приміщення, визначене як конспіративна квартира.
- Змінити одяг. А старий одяг спалити. Мотиви:
  а) потрібно виходити з засадничого припущення, що супротивник роздивився одяг і описав його в оголошенні про розшук;
  б) на старому одязі можуть бути краплі крові чи бруд, одяг може бути порваний.
- Ніколи не залишатися довше, ніж на одну ніч на тій самій конспіративній квартирі. Посередники допомагатимуть виконавцям замаху перебиратися з однієї схованки в іншу.
- Переховуватися найліпше в тих кварталах, де минулої ночі вже була облава, бо сюди поліція, імовірно, не повернеться.
- Через кілька днів покинути місто й «піти в ліси», приєднавшись до котроїсь із формацій малої війни.

Наліт, здійснюваний цивільним рухом опору

Загальні зауваги:

- Цивільний рух опору має бути здатний провести силами своїх «бойових відділень» операції нальоту (див. с. 22).
- Можливими завданнями є:
  а) диверсії на добре оснащених об'єктах, де охорону можна усунути **тільки шляхом боротьби**;
  б) звільнення політичних в'язнів, заручників тощо.
- Група нападу поділяється на:
  1. Групи прикриття.
  2. Групи вогневої підтримки.
  3. Штурмові групи.
- Групи прикриття ізолюють об'єкт нападу.
- Групи вогневої підтримки прикривають наближення групи нападу до об'єкта.
- Штурмова група вривається на об'єкт нападу і виконує поставлене завдання (диверсійний акт, звільнення полонених тощо).

Підготовка операції:

- Після цих подій окупаційна влада візьметься за розшук виконавців. Тому учасники повинні заздалегідь підготувати собі алібі, щоби мати можливість, не викликаючи підозр, покинути своє робоче місце. Найпростіша можливість: симуляція хвороби. Лікарі, які є членами руху опору, видадуть неправдивий лікарняний листок. Повідомлені керівництву підприємства або співробітникам симптоми хвороби мусять збігатися з діагнозом у лікарняному листі.
- Під час детального рекогностування об'єкта нападу встановлюється:
  а) організація ворожої охорони (пости охорони, збройні позиції, загородження з колючого дроту);
  б) місце перебування груп прикриття; зона позицій груп вогневої підтримки; зона підготовчої позиції, шлях просування і місце проникнення штурмової групи.
- Під час нападу на будівлі необхідно розвідати особливості схеми забудови всередині: де розташовуються ті чи

інші приміщення, сходи, двері. Визначити, де саме перебуває охорона чи озброєний вартовий. Наскільки міцними і з якого матеріалу зведені стіни, стелі, двері, решітки тощо.

- Можливості отримання цієї інформації:
  а) роздобути будівельний паспорт;
  б) розпитати архітекторів, інженерів, майстрів тощо, котрі брали безпосередню участь у спорудженні чи ремонтно-реставраційних роботах;
  в) розпитати допоміжний персонал (як-от прибиральниць, завгоспа тощо);
  г) якщо йдеться про в'язницю, то розпитати колишніх в'язнів;
  д) особисто побувати у будівлі під приводом, скажімо, подання якоїсь заяви, забирання формуляру, можливості виконання певних ремонтних робіт тощо.
- Детальне підготування нападу є доволі тривалим. Однак час, витрачений на підготовку, окупається відносно безпроблемним перебігом нападу, меншими втратами, витратою меншої кількості набоїв тощо.
- Найскладнішою і найнебезпечнішою частиною усієї операції є відступ. Саме тому його потрібно особливо ретельно спланувати й підготувати.
- Що стосується відступу, то ми розрізняємо такі варіанти:
  а) закритий відступ (наприклад, на транспортному засобі);
  б) розпорошення по конспіративних квартирах;
  в) зникнення в каналізаційних переходах.
- Переважно під час операції застосовують одночасно або ж один за одним декілька варіантів.
- Найвідповіднішим способом відступу для штурмової групи є закритий відступ на транспортному засобі.
- Для груп підтримки та прикриття підходить розчинення і зникнення.
- На конспіративних квартирах та в каналізаційних ходах перечікують ворожу облаву. Це може тривати кілька днів. Тому необхідно створити відповідні умови перебування

в криївці. Там має бути достатня кількість напоїв, харчів, санітарного матеріалу. У каналізації слід підготувати можливості для сидіння та лежання на сухих ділянках. Залишити напоготові засоби освітлення.

- Деталі про використання каналізаційної мережі дізнайся з брошури «Техніка бою», т. 2/1, сс. 58–64[33].

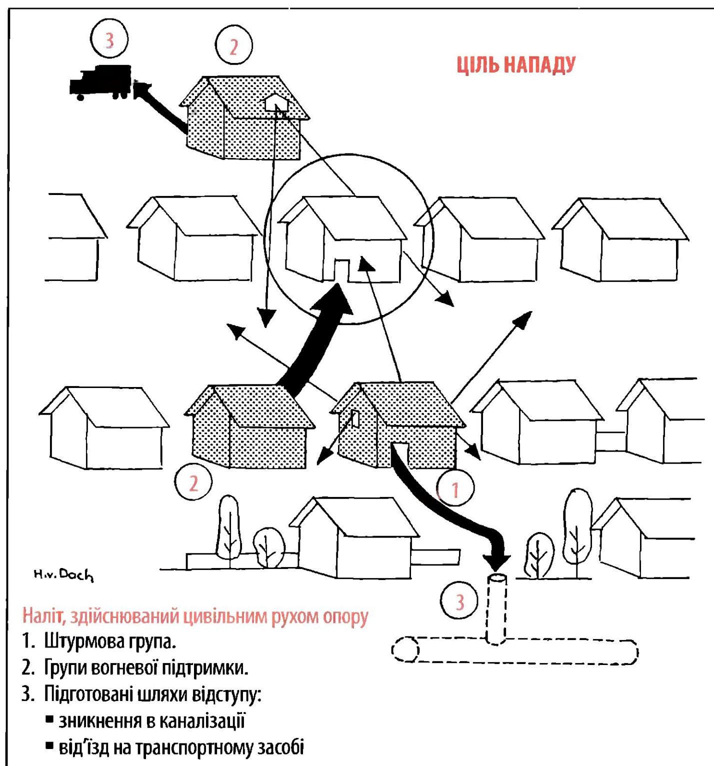
Проведення операції:

- Операція поділяється на:
  а) організацію вогневої підтримки;
  б) контроль за під'їзними шляхами;
  в) напад;
  г) відступ.
- Групи вогневої підтримки закріплюються в будинках навколо об'єкта нападу. Для цього часто доводиться винаймати помешкання чи орендувати офісне приміщення. Якщо потрібно, загони вирушають на позиції ще за кілька днів до початку операції. Розібрані пістолет-кулемети, автомати та ручні кулемети переносять на місце в портфелях, скриньках для інструментів та валізах.
- Під'їзди до місця здійснення нападу оточують групи прикриття. Вони перешкоджають супротивникові отримати підмогу ззовні. Насамперед ідеться про те, щоби не дати можливості швидко під'їхати транспортним засобам. Варіанти блокади: вогневі напади або ж блокування проїжджої частини дороги переверненими автомашинами.
- Для зайняття позицій з метою здійснення вогневих нападів добре надаються двірники, монтери та інші, хто зможе приховати пістолет-кулемети й ручні гранати в тачках, скриньках з інструментами тощо. Вони відкриють вогонь по поліціянтах та військових автомашинах, коли ті під'їжджатимуть.

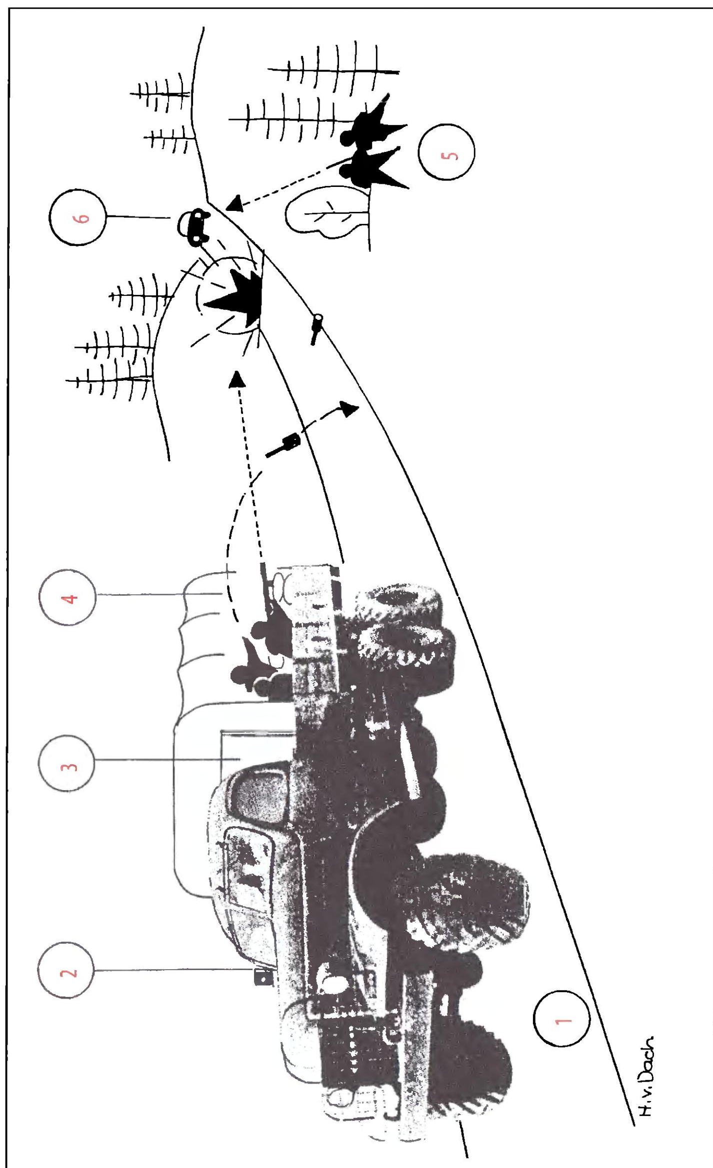
---

[33] Йдеться про 8-томник Ганса фон Даха, присвячений викладу основ техніки загальновійськового бою, виданий Швейцарською спілкою унтер-офіцерів 1954 року. Видавництво «Астролябія» працює над перекладом цього твору відомого швейцарського теоретика тактики і на даний час уже видало 3 його частини (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

- Вулицю можна перегородити, незґрабно виманевровуючи вантажівкою або ж симулюючи дорожню пригоду. Водії, які візьмуть участь у зіткненні, легко зможуть втекти у хаосі, що виникне на дорозі. Однак блокування дороги можна починати лише тоді, коли на місці нападу вже на всю силу точиться бій. Інакше таке блокування може всього лиш передчасно притягнути в район, де відбуватиметься напад, поліцію.
- Напад штурмової групи: ти можеш нападати вдень і вночі. В обох випадках є свої переваги й недоліки. На остаточний вибір часу для нападу вирішальний вплив мають специфічні для конкретної місцевості умови.

Наліт, здійснюваний цивільним рухом опору
1. Штурмова група.
2. Групи вогневої підтримки.
3. Підготовані шляхи відступу:
   - зникнення в каналізації
   - від'їзд на транспортному засобі

1
2
3
4
5
6
H.v.Dach

Прикриття відступу після проведеного нальоту

1. Автомобіль, приготований для втечі зі штурмовою групою цивільного руху опору в кузові. Це може бути, скажімо, вантажівка, забрана в окупаційного війська.
2. Маркування для розпізнавання групами прикриття, розташованими вздовж дороги, призначеної для відступу. Так автомашину не стануть обстрілювати чи зупиняти свої (можливість: ліхтар із червоною лампочкою всередині кабіни водія).
3. Імпровізована броня водійського сидіння, що повинна захистити від пострілів переслідувачів. Стріляють завжди з легкої зброї (пістолети, пістолет-кулемети), тож цілком вистачить тонкого броньованого листа товщиною близько 6 мм.
4. Тимчасове прикриття для команди в кузові: це можуть бути мішки з піском або невисокі листи броні (6 мм) на задній стінці. Команда в кузові обороняється, ведучи вогонь із ПК та кидаючи ручні гранати.
5. Група прикриття. У сприятливих для засідки місцях залягають групи, які намагаються зупинити ворожі автомашини гонитви. Засоби для цього:
   а) вогонь із пістолет-кулемета чи автомата;
   б) поставлений упоперек дороги якийсь транспортний засіб;
   в) викочені на дорогу бетонні труби;
   г) натягнений упоперек дороги дріт;
   д) задимлення дороги з допомогою димових шашок (побоюючись потрапити в засідку чи наїхати на дорожні перегородження, супротивник змушений буде пригальмувати).
6. Використання автомобіля ворога.

- Нічний напад.
  Переваги: Штурмова група може наблизитися до об'єкта нападу під покровом темряви. Цивільне населення перебуває в домівках у зв'язку з забороною виходити ввечері на вулицю. Ти, відповідно, маєш «розв'язані руки» для використання зброї: у порівнянні з денною порою, коли на вулиці перебуває багато непричетних людей.
  Недоліки: Супротивник посилює охорону. Важче забезпечувати вогневу підтримку.
- Денний напад.
  Переваги: Увага супротивника послаблена, адже він не готовий до нападу. Спрощується організація вогневої підтримки.
  Недоліки: Дуже ускладнюється відступ.
- Удень штурмова група займає закриту вантажівку і заїжджає безпосередньо на територію об'єкта нападу. Якщо є нагода, використовуй для цього транспортний засіб окупаційної влади. Таке маскування дасть тобі змогу нахаб-

ніше здійснити свій намір. Момент, коли штурмова група вистрибує з автомобіля, автоматично означає для зброї підтримки, що вже знаходиться на позиціях: «Відкрити вогонь!».

Відкрите повстання[34]

Загальні зауваги:

- Відкрите повстання є останньою фазою руху опору.
- Носіями повстання є:
  а) мілітарні формації малої війни;
  б) цивільний рух опору;
  в) маса населення.
- Розпочинай відкрите повстання з метою пришвидшення кінця супротивника.
- Усе залежить од вдалого вибору часу. Якщо ти вдариш надто рано, то повстання потоплять у крові. Якщо діятимеш зі значним запізненням, то втратиш унікальний шанс.
- Сприятливий для повстання час настає тоді, коли події на полях війни змушують супротивника до оборони, а звільнення окупованих територій видається вже близьким.
- Окрім суто технічних переваг, як-от уникнення значних руйнувань, демонтажів тощо, відкрите повстання має й інші плюси, яких не можна недооцінювати. Адже якщо ти відвоюєш значні території держави своїми силами, а не вичікуватимеш пасивно, допоки закордонні війська звільнять тебе, то твоя державно-політична позиція буде під час створення нового післявоєнного порядку зовсім інакшою — справді міцною.
- За умови щасливого перебігу, тобі може бути достатньо у визвольній війні навіть непрямої підтримки[35] союзників,

---

[34] Приклади з історії Другої світової війни:
- Франція 1944 року. Повстання FFI у Парижі при підході військ альянтів.
- Польща 1944 року. Повстання підпільних збройних сил у Варшаві при підході радянських військ.
- Північна Італія 1945 року. Повстання партизанів при підході військ альянтів.

[35] Авіапідтримки, скидання зброї та боєприпасів з повітря.

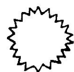
і ти не потребуватимеш допомоги з боку наземних військ союзників. Таким чином можна буде уникнути ситуації, коли нашу країну займуть знову ж таки чужинці: навіть якщо йдеться про війська союзників. Адже й союзників буде пізніше не так просто випровадити з країни. У всякому разі — важче, ніж покликати їх на допомогу!

* * *

- Під час відкритого повстання цивільний рух опору створює локальні залоги в населених пунктах, а мілітарні формації малої війни становлять основу мобільних військ.
- Бойова ідея полягає в такому:
  а) заблокувати шляхи сполучення та відступу супротивника в ключових місцевостях внаслідок відкритого повстання населення;
  б) напасти (атака, напад із обмеженою метою) силами формацій малої війни на супротивника, який відступив на проміжну територію або готується відбити заблоковані комунікації.
- Територію потрібно використовувати сповна у найширшому значенні слова.
- Вогнища повстання розпалити на великих територіях, які важко буде сповна контролювати.

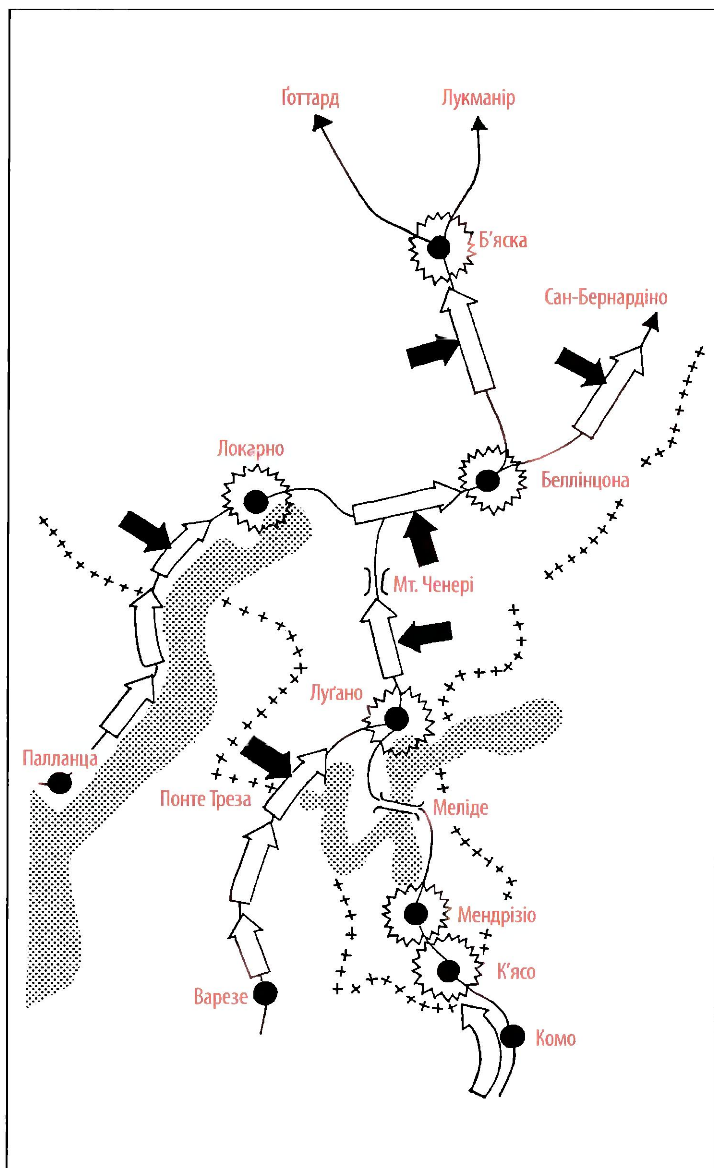
Практичний приклад

Після важких боїв і поразок в одній із південних сусідніх країн частини військ супротивника відступають у північному напрямку, рухаючись Швейцарією.

Вогнище повстання на значній території або ж у великому місті. Цивільний рух опору з допомогою місцевого населення блокує комунікації.

Атаки мобільних формацій малої війни батальйонного рівня:
- коли супротивникові доводиться рухатися через вузькі перешийки;
- коли він займає позиції для атакування вогнища повстання (розблоковування комунікацій);
- коли він, обходячи вогнища повстання, з труднощами відступає територією країни.

Ворожі підрозділи, що відступають.

Ґоттард
Лукманір
Б'яска
Сан-Бернардіно
Локарно
Беллінцона
Мт. Ченері
Луґано
Палланца
Понте Треза
Меліде
Мендрізіо
К'ясо
Варезе
Комо

- Мобільні формації малої війни можуть нападати тільки у сприятливих для цього місцях (як-от на перевалах), аби супротивник не зміг застосувати свої потужніші засоби.
- Якщо формації малої війни здійснюють напад, то їхня чисельність має відповідати щонайменше силі батальйону.
- Якщо, як виняток, бої ведуться на не надто сприятливій для цього території, то супротивник повинен принаймні опинитися між двох вогнів. Перед ним буде вогнище повстання, а позаду — атака формації малої війни.

Приготування до повстання:

- Неприємною, проте неминучою особливістю підпільної боротьби є те, що всі приготування до повстання неможливо провести повною мірою (причина: загроза передчасного викриття).

Необхідно відмовитися від посвячення у задум багатьох важливих інстанцій. Ти просто мусиш покладатися на поступову зміну їхньої позиції вже після вибуху повстання. Потрібно впливати на їхню політичну позицію, втім не посвячувати їх у суть справи. А перші успіхи створять психологічні передумови для схиляння на бік повстанців.

* * *

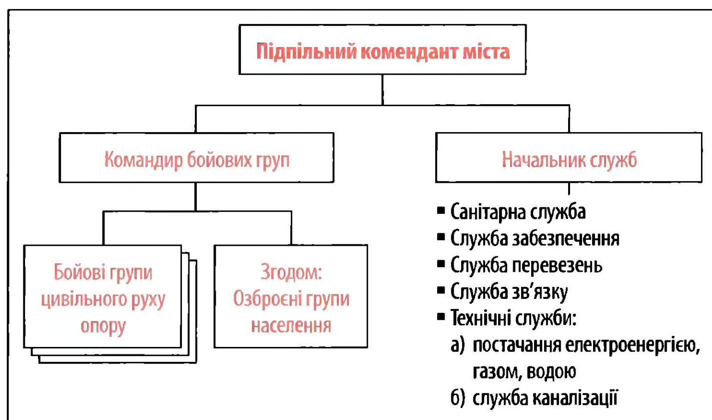
- Збирай плани міст. У боях в населених пунктах вони відіграють не меншу роль, аніж територіальні карти у польових боях.
- Вивчай ворожі опорні пункти і пости охорони (дії під час рекогностування відповідно до вказівки на с. 100[36]).
- Вивчай особливості ворога. Спостерігай за його військовими навчаннями і роби висновки.
- Рекогностуй сприятливі вогневі позиції для захоплення вуличних перехресть, мостів та площ.
- Винаймай у тактично важливих місцях (біля мостів, перехресть тощо) помешкання або ж офісні приміщення. Закріпися там на тривалий час. Перелаштуй окремі вікна в бійниці для ведення вогню.

---

[36] У частині 1 цієї книги (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

- Рекогностуй церковні вежі та багатоповерхівки на придатність для спостережних пунктів. Проведи там замасковані телефонні підключення.
- Склади список найважливіших укріплень в населеному пункті, які потрібно буде спорудити в ході повстання. Обчисли витрати матеріалів і часу.
- Склади список необхідних матеріалів: колючий дріт, звичайний дріт, міцна сітка, цвяхи, колоди, дошки, мішки з піском, інструменти, будівельні машини тощо.
- Склади список джерел, де можна буде роздобути ці матеріали (крамниці металевих виробів чи будматеріалів, заводські склади), та вже наявних матеріалів.

Місцеве керівництво повстанського руху в місті:

Підпільний комендант міста:

- Колишній офіцер вищого звання, високопосадовець адміністрації або політик.
- Його завдання радше координаційні, ніж власне керівні.

Командир бойових груп:

- Колишній офіцер-штабіст.
- Керує бойовими діями.

Начальник служб:

- Колишній високопосадовець адміністрації з добрим знанням місцевої специфіки і зі зв'язками у найрізноманітніших сферах міського управління.
- Дбає про те, щоби життя в місті тривало і під час, і після повстання. Підтримує «на плаву», принаймні частково, громадські підприємства[37].
- Забезпечує постачання населення і бойових груп.

Санітарна служба:

- Начальник: адміністратор лікарні, лікар тощо.
- Призначає по дві санітарно-допоміжні дільниці на один житловий квартал. Розташування: спортивні зали.
- Призначає перев'язувальні пункти (1–2 на місто). З цією метою використовуються цивільні лікарні. У їхній організації **нічого** не змінюється.
- Веде облік цивільних медиків і розподіляє їх по перев'язувальних пунктах та санітарно-допоміжних дільницях.
- Веде облік аптек. Вилучає аптечні запаси санітарно-перев'язувального матеріалу.
- Разом із начальником перевезень організовує транспортування поранених.

Служба перевезень:

- Начальник: високопосадовець міських комунально-транспортних закладів.
- Керує використанням трамваїв та автобусів.
- Формує з вилучених транспортних засобів додаткові транспортні колони.
- Організовує переміщення резервів, а також транспортування поранених, матеріалів та продуктів харчування.

---

[37] Якщо доходить до того, що громадські підприємства припиняють свою роботу, то в місті дуже скоро створюються нестерпні умови. Для запобігання голоду та епідеміям необхідно підтримувати служби перевезень, а також постачання електроенергії, газу та води. Необхідно обслуговувати і підтримувати на належному рівні каналізаційну систему. Бажано якомога менше вносити змін в організацію громадських підприємств, аби уникнути непевності та проблем із підтриманням підприємств у робочому режимі.

Служба зв'язку:

- Начальник: високопосадовець поштово-телефонної служби.
- Підтримує функціонування телефонної мережі.
- Відключає від мережі зайняті ворогом території.
- Перебирає на себе керування місцевою радіостанцією, щоби керівництво повстанням мало можливість радіозвернення до населення.
- Організовує роботу друкарні, в якій місцевий комендант зможе видавати «інформаційні бюлетені» для орієнтації та інструктажу населення.

Технічна служба:

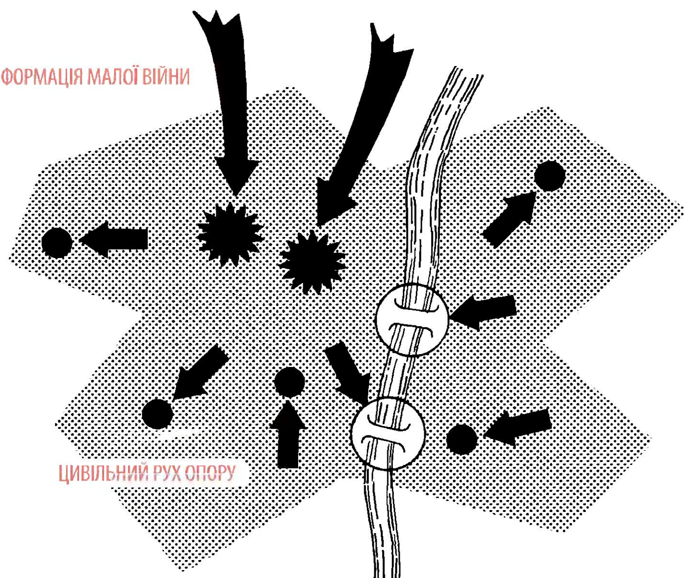
- Начальник: високопосадовець служби міського електропостачання, газопостачання та водопостачання.
- Гарантує постачання води та електроенергії.
- Відключає постачання зайнятих ворогом територій.
- Керує відновлювальними роботами.

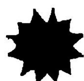
Захоплення населеного пункту:

- У містах та значних населених пунктах супротивнику належать 1–2 опорні пункти, а також декілька децентралізованих поліційних постів.
- Чисельність залоги опорних пунктів відповідає щонайменше силі роти. Їх основу складають окупаційні війська.
- Поліційні пости відповідають приблизно силі відділення. Їх основу складають місцева поліція або ж поліційні структури супротивника.
- Коли вибухає повстання, то опорні пункти та поліційні пости відразу ж атакуються.
- Знищення опорних пунктів проводять формації малої війни, що за своєю силою відповідають батальйонові[38].
- Завданням цивільного руху опору є припинення функціонування розпорошених та ізольованих поліційних постів, охорони мостів тощо.

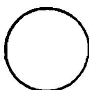
---

[38] Див. щодо цього с. 117 (частина 1).

Опорний пункт окупаційних військ (посилена рота). Включає адміністрацію і місцевий осідок політичної поліції.

Охорона мосту силами відділення чи роти.

Ізольований поліційний пост за потужністю відповідає відділенню.

Бойова група цивільного руху опору. Потужність: від відділення до роти. Озброєння: ручна вогнепальна зброя та РГ.

Формація малої війни за потужністю відповідає батальйонові. Озброєння: важка піхотна зброя (пістолет-кулемети, легкі кулемети, безвідкатні гармати).

- Бої за опорні пункти та поліційні пости ведуться згідно з принципами техніки ведення бою в населеному пункті. Тобі належить знати цю спеціальну бойову техніку[39].

Атака на поліційний пост (див. таблицю на с. 134):

- Для атаки достатньо загону з 20–25 осіб.
- Загін поділяється на штурмову групу, резервну групу, санітарну групу і велосипедистів-зв'язкових.
- Загальний дефіцит зброї призводить до того, що озброїти вогнепальною зброєю можна лише близько третини загону, який іде в атаку.
- Озброюй резервну групу трофейною зброєю. Тепер у тебе вже майже цілком укомплектований бойовий взвод.
- Незабаром зворохобиться весь житловий квартал. До тебе приєднаються добровольці, поповнюючи загін після можливих втрат.
- Скликай населення і розпочинайте будівництво загороджень, аби завадити ворогові здійснити танковий контрудар.

Захист населеного пункту:

Мобільний резерв нападу окупаційної влади складається з механізованих поліційних полків. Тож ти насамперед повинен бути готовий до того, що ворог завдасть танковий контрудар. Оскільки в тебе самого мало важкої і далекобійної протитанкової зброї, ти мусиш приготуватися до «ближнього протитанкового бою». Тобі слід опанувати цю спеціальну техніку.

---

[39] Техніка ведення бою у населеному пункті — доволі об'ємна в інформативному сенсі. Вона заслуговує окремого видання, а тому див. сс. 7–64 тому 2/1 вищезгаданого видання «Техніка бою» .

Інформації щодо цієї теми потрібно чимало. Щоби не виходити за рамки задекларованої в цій книзі теми, тут торкуються лише найнеобхідніші моменти. Проте тобі варто знати більше! Тому дивись том 3 книги Ганса фон Даха «Техніка бою», сс. 158–175.

Група	Спорядження	Завдання
Штурмова група 5–7 осіб[40]	1 пістолет-кулемет 2–3 пістолети або гвинтівки 1–2 ручні гранати або потужніші вибухові заряди	Знищують поліційний пост
Резервна група 10–12 осіб	Не озброєні. Мають хіба що пляшки з запалювальною сумішшю для ближнього протитанкового бою	Вичікують у засідці. Якщо напад вдалий, то отримують трофейну зброю
Санітарна група 2–3 жінки	Перев'язувальний матеріал, ноші	Готують поранених до транспортування і переховують їх у помешканнях
Велосипедисти-зв'язкові 2–3 підлітки	Велосипеди	Підтримують зв'язок між окремими групами та командуванням

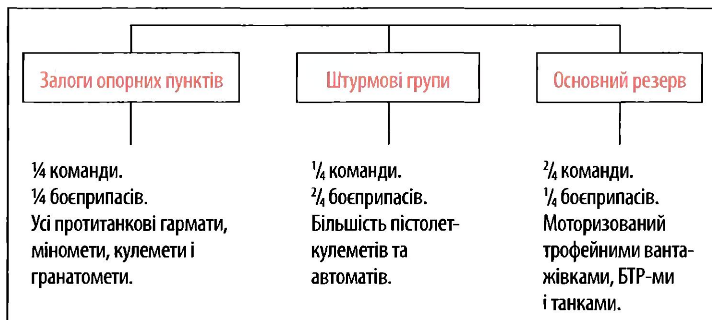
* * *

- Заблокуй комунікації в місті. Тоді супротивник зможе дуже обмежено використовувати свою перевагу у важкій техніці (танки, літаки, артилерія).

---

[40] № 1: Командир загону, пістолет-кулемет.
№ 2: Перериває телефонні сполучення. Вогнепальної зброї не має, тільки сокиру і ніж.
№ 3: Спостерігач. Попереджає штурмову групу про патруль та інше. Вогнепальної зброї не має, тільки сокиру і ніж.
№ 4–6: Мають по пістолету чи гвинтівці.
№ 7: Ручні гранати або потужніші вибухові заряди. Власне вони знищують команду поста.

- Групи будинків утворюють міцні опорні пункти. Якщо вони добре облаштовані, то зможуть довго протриматися. Навіть після дуже важких обстрілів чи бомбардувань підвали або руїни будівель можуть слугувати доволі надійними укриттями.
- У руїнах боєць знайде захист від танкових атак. Неозорі поля руїн творять добрі передумови для знищення танків, що атакують, — за допомогою зброї ближнього бою та допоміжних засобів.
- Навіть якщо все населення підтримуватиме тебе, все ж твоїх сил ніколи не буде достатньо для того, щоби зайняти всі будівлі. Зрештою, в сенсі військовому це й не потрібно. Цілком достатньо, якщо ти влаштуєш опорні пункти у найважливіших місцях (мости, перехрестя, вокзали тощо).
- Займати потрібно лише надійно споруджені будівлі: приміщення школи, казарми, фабрики, адміністративні будівлі тощо.
- Простір між окремими опорними пунктами охороняють штурмові групи.
- Заручившись підтримкою населення, постійно проводь розвідку в ареалі всього міста. Так тебе ніколи і ніхто не застане зненацька.
- Розподіл сил:

Розбудова опорних пунктів:

Залучи до допоміжних робіт населення. Масова допомога великої кількості людей, які за складних обставин із готовністю віддадуть тобі весь залишок сил, — це твій основний козир. З допомогою населення тобі знадобиться буквально кілька годин (навіть не днів!), аби перетворити опорні пункти на фортеці. Робочі плани, списки матеріалів, джерела отримання матеріалів, завдання найбільшої ваги визначають ще до початку повстання.

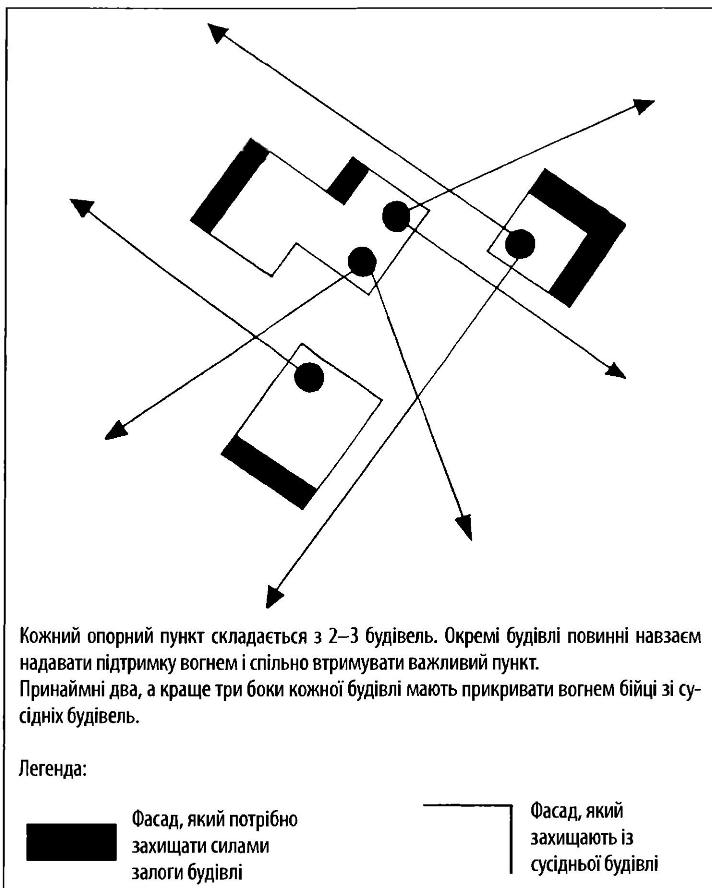
Люди можуть:

- наповнювати мішки піском;
- затягати вікна дротяними сітками, захищаючи їх від потрапляння ручних гранат;
- забарикадовувати двері;
- зміцнювати стіни;
- встановлювати протитанкові та протипіхотні перешкоди;
- створювати проломи в стінах та загорожі для забезпечення прикриття;
- готувати пляшки із запалювальною сумішшю;
- підносити на опорні пункти боєприпаси, воду і харчі.

Внутрішня організація опорних пунктів:

- Кожний опорний пункт складається з 2–3 будівель. З окремих будівель має вестися взаємна вогнева підтримка для спільного володіння тактично важливим місцем (міст, вуличне перехрестя, площа тощо).
- Кожну будівлю мають прикривати вогнем щонайменше з двох, а ліпше з трьох боків бійці у сусідніх будівлях.
- Якщо будівля стоїть окремо, то в ній обов'язково займають підвал та перший поверх. Відповідно до обставин можна частково зайняти і верхні поверхи.
- Двері й вікна нижніх поверхів надійно забарикадовують, залишаючи тільки вузькі отвори бійниць. Окремі одиниці зброї можуть через отвори бійниць між внутрішніми перегородками будинку тримати на прицілі приміщення самого будинку.

- У важливих місцях, наприклад позаду бійниць, стіни укріплюють від прицільного кулеметного вогню (мішки з піском тощо).
- План ведення вогню визначає, яку саме зброю
  а) спрямовують проти комунікацій,
  б) призначають для взаємооборони зайнятих будівель.
- Кулемети встановлюють на першому поверсі та в підвалах, звідти вони прострілюють вулиці.

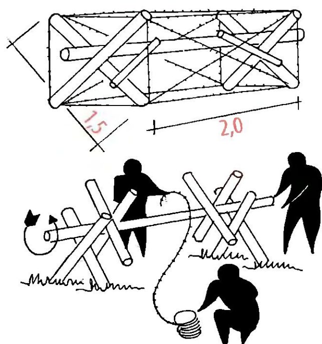
Кожний опорний пункт складається з 2–3 будівель. Окремі будівлі повинні навзаєм надавати підтримку вогнем і спільно втримувати важливий пункт.
Принаймні два, а краще три боки кожної будівлі мають прикривати вогнем бійці зі сусідніх будівель.

- Пістолет-кулемети і автомати прикривають фасади сусідніх будівель.
- Снайпери з гвинтівками з оптичними прицілами залягають на верхніх поверхах, аби нейтралізовувати ворожих спостерігачів, командирів або ж особливо добре замасковану зброю.
- Гранатомети націлено на точки, з яких ворог може під'їхати на танках для підтримки ближнього бою.
- З верхніх поверхів кидають протитанкові гранати та пляшки із запалювальною сумішшю на танки, що просуваються впритул до зайнятих будівель.
- Міномети встановлюють у внутрішніх дворах. Їхній вогонь спрямований проти імовірних ворожих позицій.
- Для відбиття атаки на двері й вікна першого поверху на верхніх поверхах облаштовуються бійці з ручними гранатами.
- У кожній будівлі створюють резерв, озброєний пістолет-кулеметами, автоматами та ручними гранатами. Вистачить 3–4-х осіб. Вони завдають контрудар, коли супротивник атакує.
- Відповідно до ситуації створюють також резерв опорного пункту. До нього входить 5–8 найкраще підготовлених осіб.
- Якщо лише є така можливість, потрібно влаштувати прикриті сполучення між різними будівлями. Для цього роблять проломи в стінах і споруджують маскувальні загорожі. У багатьох випадках можна скористатися каналізаційними ходами.
- На кожному опорному пункті має бути запас боєприпасів, харчів та перев'язувального матеріалу. І, звісно ж, вода: питна, а також для гасіння пожежі та санітарних потреб. Проти пожежі необхідно вжити ґрунтовні заходи.

Пляшки із запалювальною сумішшю:

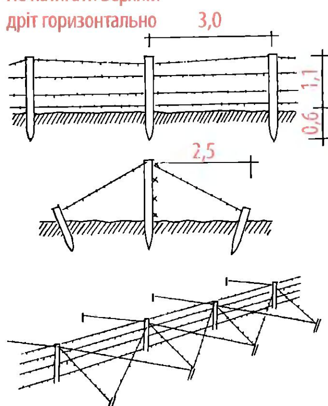
- Особливо добре надаються пузаті пляшки з тонкостінного скла. Погано надаються товстостінні пляшки з невеликим об'ємом.

ПІХОТНІ ПЕРЕПОНИ

«Іспанський живопліт»

- «Іспанський живопліт» придатний:
  а) на твердому ґрунті, в який не можна вбити стовпи;
  б) для перегородження входів у будівлі;
  в) для швидкого блокування вулиць натягненою довкола перепоною з колючого дроту.
- Матеріал:
  11 погонних метрів колод діаметром 8–10 см; 12 метрів дроту діаметром 2 мм; 12 цвяхів, розмір 140 мм; 20 скоб; 50 метрів колючого дроту
- Спосіб виготовлення: до довгої поперечини прибивають цвяхами два дерев'яні хрести; над кінцями хрестів протягають колючий дріт, закріплюючи його скобами і врешті обмотуючи по спіралі усю конструкцію.
- Організація робочого процесу: рекомендується організувати одночасну роботу різних секцій; допоки одна група збиває дерев'яні хрести, то інша натягає колючий дріт, поміщаючи ще не закріплену колоду на дві двоноги.

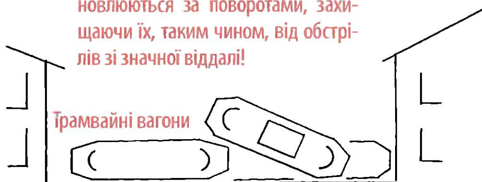
Прості загородження

- Прості загородження придатні для створення перепон по периметру довкола опорного пункту.
- Якщо можливо, то загорожу варто споруджувати позаду парканів, живоплотів, груп кущів тощо (для маскування).
- Матеріал, необхідний для створення 100-метрового загородження:
  35 стовпів 160 см заввишки, 8–10 см у діаметрі; 70 кілків довжиною по 60 см, діаметром 5–6 см; 600 метрів колючого дроту; 300 скоб.
- На кількості стовпів, призначених для загородження, можна заощадити, якщо використати наявні огорожі, дерева тощо.
- Організація робочого процесу: 1 група з трьох осіб готує стовпи і кілки; групи по 3 особи вбивають стовпи в землю; групи по 3 особи натягають колючий дріт; кількість груп має відповідати швидкості, з якою необхідно встановити загородження; розпочинати з підготовки стовпів, далі повбивати кілки і врешті натягнути дріт (для допомоги в групи долучаються особи, які вже впоралися зі своїм попереднім завданням).

ПРОТИТАНКОВІ ЗАГОРОДЖЕННЯ

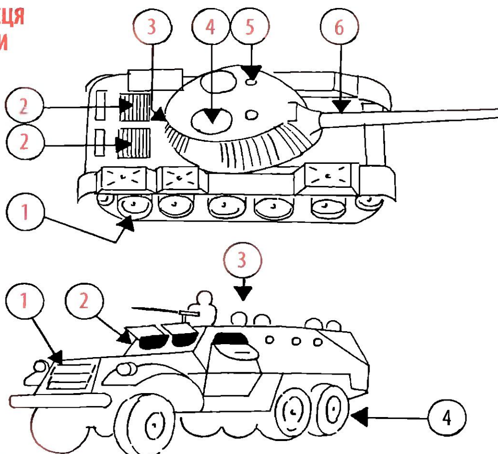
Протитанкові загородження встановлюються за поворотами, захищаючи їх, таким чином, від обстрілів зі значної віддалі!

- Вага танків 35–50 тонн. Відповідно, великою є і їхня потужність у просторі. Тому простого переривання дорожнього покриття не достатньо. Потрібно споруджувати масивні загородження, наприклад: два ряди перевернених трамвайних вагонів або 4–6 рядів поставлених поперек дороги і зчеплених між собою автомашин. Подолати загородження можна, проте вони змушують танки рухатися обережніше та маневрувати. Захищати загородження повинні стрільці та особи, озброєні «коктейлями Молотова».
- Удаване / швидке загородження: покласти впоперек дороги кілька рядів перевернених донизу глибоких тарілок. На віддалі вони видаватимуться неприховано встановленими протитанковими мінами і змусять танки рухатися повільніше!

ВРАЗЛИВІ МІСЦЯ БРОНЕТЕХНІКИ

Вразливі місця танка

1. Гумові шини опорних катків ходової частини[41]. Реагують на запалювальні речовини.
2. Отвори системи охолодження двигуна. Реагують на запалювальні речовини.
3. Основа башти. Вразлива до вибухових зарядів вагою понад 5 кг.
4. Кришки вхідних люків. Вразливі до вибухових зарядів вагою понад 3 кг.
5. Перископний спостережний прилад. Вразливий до пострілів із ПК і гвинтівок.

Окрім того, вразливість танка полягає ще й у тому, що для нього властивий непрострілюваний (мертвий) простір. Вертикальна поворотність озброєння танка є незначною. Тому, здебільшого внизу, виникають непрострілювані зони. Саме в таких мертвих зонах танк і можна вразити. А коли закритий ще й люк башти, то неможливо застосувати для його захисту зенітний кулемет.

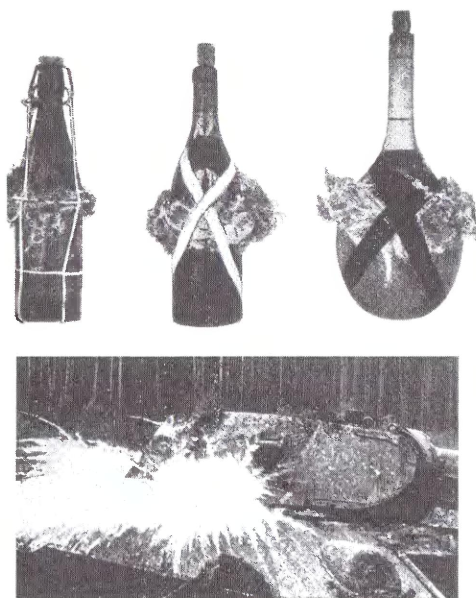
Вразливі місця бронетранспортера

1. Отвори системи охолодження двигуна. Реагують на запалювальні речовини.
2. Спостережні отвори. Реагують на запалювальні речовини.
3. Відкритий зверху кузов для перевезення команди[42]. Реагує на РГ та обстріл з ручної вогнепальної зброї з підвищених позицій.
4. Пневматичні шини. Реагують на запалювальні речовини і на обстріл з ручної вогнепальної зброї.

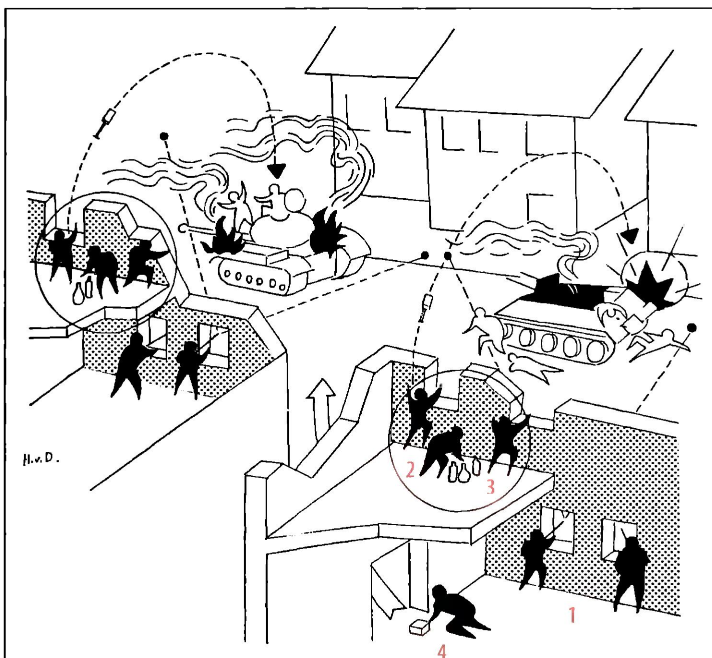
[41] В українській модифікації танка Т-64 (Т-64БМ БУЛАТ) гумова частина опорних катків має металевий захист, що робить їх менш вразливими до вогню (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

[42] Оскільки більшість сучасних броньованих транспортних засобів піхоти закриті зверху, то додатковим засобом ураження, якщо нема відповідної стрілецької зброї великого калібру та ручних гранатометів, можуть бути 3-кілограмові вибухові заряди (*прим. наук. ред. укр. вид.*).

Пляшка із запалювальною сумішшю розбивається, вдарившись об башту танка.

- Пляшки наповнюють бензином, гасом або іншим пальним.
- Наповнювати пляшки повністю. У погано наповнених пляшках виникає суміш бензину з повітрям, яка може самочинно вибухнути, загрожуючи життю метальника.
- Корки повністю втискати в горла пляшок.
- Закріпити на боках пляшки за допомогою ізоляційної стрічки, пластиру, скотча або шнурка жмут ганчір'я чи вати.
- Безпосередньо перед кидком просочити запалювальний матеріал бензином.
- Підпалити запалювальний матеріал за допомогою сірника, свічки тощо і негайно кинути пляшку.
- Під час удару пляшка розбивається і бензин, що витече, займеться від палаючого ганчір'я.
- Ніколи не кидати одну пляшку! Завжди застосовувати серію кидків із 10–15 пляшок із запалювальною сумішшю!

Співдія різноманітних засобів

- Групи ближнього протитанкового бою діють за принципом:
  1. Зупинити.
  2. Ізолювати.
  3. Знищити.
- Протитанкове загородження змушує супротивника зупинитися і розпочати маневрувати. Нерухомі танки легше знищити.
- Стрілецькі групи за допомогою пістолет-кулеметів, автоматів та ручних гранат ведуть бій із супровідною піхотою та екіпажами, які починають вибиратися з танків.
- Бортова зброя переважно спрямована вперед — у напрямку руху танка. Тому напад на танки здійснюється згори, з флангів або ззаду.
- Якщо потрібно наблизитися до танка (наприклад, підривній групі), то слід нападати ззаду чи збоку.

1. Стрільці з пістолет-кулеметами чи автоматами.
2. Боєць із ручними гранатами.
3. Метальник пляшок із запалювальною сумішшю.
4. Підривач із потужним вибуховим зарядом.

ДІЇ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ ПІД ЧАС ПРИДУШЕННЯ ОПЕРАЦІЙ МАЛОЇ ВІЙНИ

Боротьба з партизанами[43]

Загальні принципи

- Легше завадити **створенню** партизанських дивізіонів, аніж знищувати їх пізніше.
- Якщо вже не вдалося запобігти створенню таких партизанських формацій, то бажано розпочинати боротьбу з ними **якомога раніше**.
- Щоби забезпечити собі стійкий успіх у малій війні, потрібно:
  а) тримати під своїм контролем **усі** важливі пункти **одночасно** і **постійно**;
  б) паралельно до цього систематично прочісувати і зачищати території, охоплені малою війною.
- Звичайні заходи оборони дають змогу партизанським формаціям розростатися й міцніти. Їх можна виправдати лише тоді, коли атаки війська неможливі через його слабкість.
- Знищити партизанів можна, тільки напавши на них.
- Ціллю нападу є не якась територія, а партизанський дивізіон.
- Атакувати слід безперервно. Навіть незначні атаки дієвіші за звичайну оборону.
- Десять незначних атак вартують більше, ніж одна-єдина масштабна операція.
- Загрожена партизанами територія оголошується «фронтовою територією».
- Немає сенсу рішуче діяти проти партизанів в одному підконтрольному регіоні, а в цей час пасивно вести себе на сусідній території. Партизани відступають і повертаються.

[43] Боротьба з мілітарними формаціями малої війни.

- Бажано **якомога довше** залучати до боротьби з партизанами ті самі війська і те саме командування. Тут надважливими є досвід і знання супротивника. Якщо залучити новий підрозділ, то доведеться розпочинати все спочатку.
- Власна мобільність має бути вищою за мобільність партизанів (практично вона можлива тільки при вертолітних перевезеннях).
- Межі між районами операцій, які проводяться двома антипартизанськими командами, не можуть проходити лісом або горами. Адже такі території — це природне середовище партизанської війни, а тому мусять контролюватися **єдиним командуванням.**
- Війська не повинні недооцінювати партизанів. Переконати себе в тому, що партизани у сенсі військовому є недовченими, означатиме виникнення певної безпечності й призведе до відчутних втрат і ударів.
- Знищення партизанів відбувається внаслідок:
  а) їх відрізання від населення;
  б) перешкоджання постачанню ззовні (скидання зброї та боєприпасів із літаків);
  в) постійних атак.
- Постійний тиск (напади), що здійснюватиметься протягом тривалого часу, необхідний, щоб:
  а) зруйнувати організацію та систему безпеки партизанів;
  б) відрізати їх від постачання;
  в) виснажити їх фізично та морально.
- Без допомоги населення партизанам не вижити. Саме тому заходи, спрямовані проти населення, набирають такого самого значення, як і заходи, спрямовані проти партизанів[44].

---

[44] Заходи окупаційної влади: провести реєстрацію всіх осіб на місцевості, видати ідентифікаційні посвідчення з фотографіями; контролювати переміщення цивільних осіб, ба навіть — звичайних перехожих, рух автомобілів, потягів тощо; конфіскувати зброю, боєприпаси та матеріали; контролювати радіозв'язок, телефон та телебачення; конфіскувати радіоприймачі та телевізори; взяти під контроль продукти харчування, медикаменти і пальне; прочісувати житлові райони.

- Тут не обійтися без залучення значної кількості бійців (піхота!). У цьому й полягає одна з основних причин, чому високорозвиненим, технічно оснащеним арміям з невисоким відсотком піхотних підрозділів так важко приглушити операції малої війни[45].
- У боротьбі з партизанами слід розрізняти:

[45] Приклади з воєнної історії з ілюстрацією залучення сил безпеки:

Воєнна подія	*Кількість партизанів*	*Чисельність сил безпеки та інших бойових підрозділів*	*Співвідношення сил*	*Тривалість війни в роках*
Німецька окупація Норвегії під час Другої світової війни	32 000	430 000 (зокрема й для відсічі вторгнення ззовні)	1:14	5
Повстання комуністів Народно-визвольної армії Греції ЕЛАС під кінець Другої світової війни	25 000	210 000	1:9	3 ½
Антибританська партизанська боротьба в Малайзії відразу після завершення Другої світової війни	10 000	175 000	1:17	12
Війна в Алжирі, Фронт національного визволення (FLN)	30 000	490 000	1:16	6

- В активній антипартизанській боротьбі слід розрізняти:

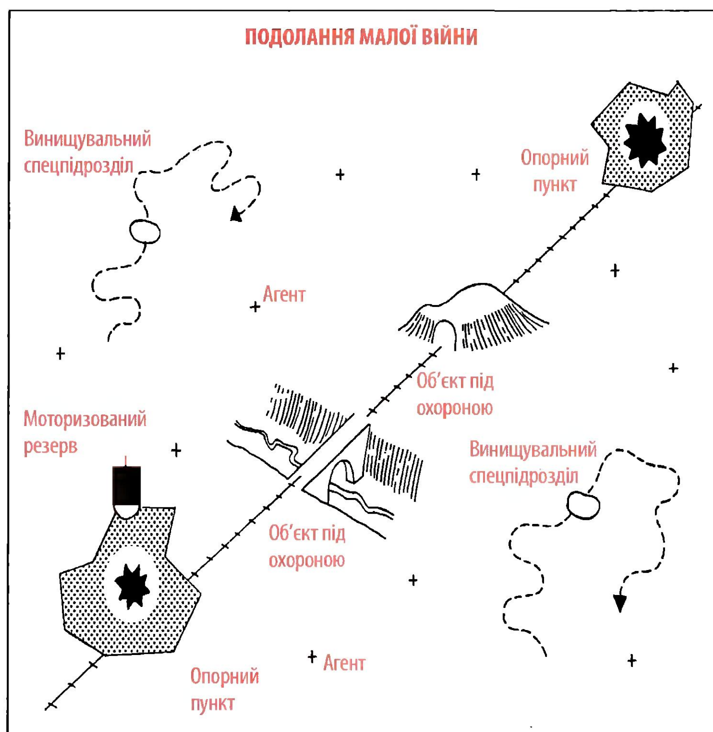
Територіальна оборона

- У разі територіальної оборони віддаль між опорними пунктами становить до 15 км.
- Місця розквартирування розташовуються у великих, з'єднаних між собою комплексах будівель.
- Ці будівлі затягають дротом (чи й заміновують) і облаштовують позиції для кулеметів та мінометів, а також установлюють прожектори.
- Будь-які можливі місця укриття, якщо такі існують перед позиціями або на проміжній території, знищуються.

Убезпечення шляхів сполучення

- Шляхи сполучення та постачання необхідно охороняти.
- Ми розрізняємо:
  а) охорону доріг;
  б) охорону залізниці.
- Захист маршрутів вимагає значних сил. Однак при нашій густій мережі доріг та залізничних колій не все можливо убезпечити. Тут варто пам'ятати відомий нам уже принцип: «Хто має намір убезпечити все, той не убезпечує насправді нічого!»

- Бічні дороги та периферійні залізничні гілки до уваги не беруться. Військові комунікації обмежуються тільки магістральними шляхами. Саме тут скупчуються основні сили забезпечення.
- Особливо вразливі точки (як-от великі мости тощо) укріплюють опорними пунктами.
- Нічні пересування автомобільними та залізничними лініями припиняють.
- Забороняється переміщатися дорогами та залізничними лініями поодинокими транспортними засобами. Всі транспортні засоби об'єднують у колони. Якщо є потреба, то колону супроводжує боєздатний конвой.

Убезпечення доріг

Загальні зауваги:

Контроль за маршрутами:

- Захист маршрутів здійснюють моторизовані патрулі. Їхній склад: 1 унтер-офіцер + 10 бійців, 2 **відкриті** транспортні засоби та 1–2 мотоцикли. Озброєння: 1–2 закріплені на кузові кулемети. А крім цього, ручна вогнепальна зброя та ручні гранати. Радіопередавач.
- Патрульні, що здійснюють контроль, насамперед повинні демонструвати свою присутність і відлякувати! Вони діють за принципом: «Ти бачиш, і тебе бачать!»
- Патрульні транспортні засоби рухаються з помірною швидкістю і на відповідній, передбаченій для охорони дистанції. Вся зброя готова до застосування. Кожен транспортний засіб має бути повсякчас готовим надати вогневу підтримку іншому. Екіпажі звертають увагу насамперед на дорожнє покриття (міни) та на дорожні перешкоди (натягнений дріт, загородження тощо), а вже тоді на підозрілі знаки на узліссях та будинках.
- Якщо патруль натрапляє на партизанів, які кількісно слабші за сили патруля, то він негайно атакуватиме. Якщо супротивник сильніший, то патруль повідомляє про це і продовжує спостерігати за ворогом.

Самооборона:

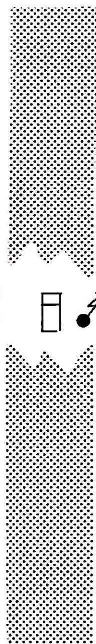
- Самооборона створюється з:
  а) водіїв транспортних засобів;
  б) бійців на сидінні біля водія;
  в) попутників, як-от екіпаж вантажівки; особи, які повертаються з відпустки тощо.
- Призначають начальника колони. Окрім того, кожний транспортний засіб має особу, яка відповідає за машину.
- Пасажири закритих машин пересідають на відкриті й готуються до бою. Заряджають зброю. Ведуть спостереження за усіма напрямками.
- Колона виділяє авангард і ар'єргард. Це 2–3 легкі автомашини. Віддаль від основної частини колони 300–500 метрів.
- Якщо дорожні умови дозволяють, то їхати потрібно на високій швидкості. Якщо виникає небезпечна ситуація, темп їзди додатково зростає, щоби можна було прорватися через можливі перешкоди.
- Якщо якісь транспортні засоби зазнають пошкоджень, то їхні водії зобов'язані принаймні очистити від машини дорогу, щоби могли проїхати наступні.
- Якщо колону змушують зупинитися, то особа, яка сидить біля водія, і пасажири транспортного засобу висідають і спішено атакують партизанів в укритті. Та частина колони, яка зупинилася перед місцем засідки партизанів, здійснює заходи захисту ближнього бою. Автомашини залишаються стояти на дорозі. Запалювання слід вимкнути, поставити транспортний засіб на ручне гальмо. Водій та особа, яка сидить поруч із водієм, висідають і відкривають інтенсивний вогонь по розпізнаних цілях або в напрямку тих ділянок на місцевості, в яких, імовірно, перебувають партизани (узлісся, зарості кущів, пагорби тощо). Увесь цей час вони перебувають у безпосередній близькості від своєї автомашини. Начальник колони викликає через радіозв'язок або через кур'єра допомогу з найближчого гарнізону. Після цього збирає бійців, що рухалися в колоні, й атакує партизанів.

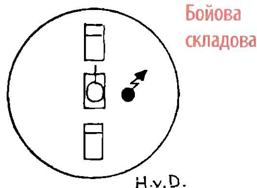
Конвой:

- При інтенсивних діях малої війни супротивник допускає рух на дорогах лише в світлу пору доби. На вузлових пунктах зупиняють усі окремі транспортні засоби, після чого їх скеровують закритою колоною під ескортом через територію, на якій перебувають партизани.
- На близько 20 вантажівок припадає два транспортні засоби конвою. Як правило, це танки, броньовані автомобілі або ж бронетранспортери. Як виняток, можуть бути також відкриті автомашини із закріпленими на кузові кулеметами або легкими зенітними гарматами.
- Організація дорожнього конвою:
  а) транспортна складова: 40–50 вантажівок;
  б) конвойна команда: 1 піхотний взвод, 1 саперне відділення, 2 танки.
- Конвойна команда охоплює:
  а) **начальника** конвою на позашляховику чи бронетранспортері;
  б) **складову прикриття**: 1 танк, 1 саперне відділення на багатомісних позашляховиках або бронетранспортерах;
  в) **бойову складову**: 1 танк, 2 піхотні відділення на багатомісних позашляховиках або бронетранспортерах.
- Послідовність автомашин конвою для поїздки: складова прикриття — транспортна складова (тут їде і начальник конвою) — бойова складова.
- У місцях, де немає безпосередньої небезпеки удару з повітря, що загалом є нормою на окупованій території, транспортні автомашини їдуть тісно одна за одною — тільки з гальмівною дистанцією. Це полегшує завдання конвойній команді.
- Якщо таке можливо, то супротивник завжди ставить на певний відрізок дороги ту саму конвойну команду, адже важливим є знання місцевості.
- Транспортним колонам загрожує особлива небезпека на тих ділянках дороги, якими автомашини змушені рухатися повільно (круті підйоми, серпантин, покинуті місце-

ОРГАНІЗАЦІЯ СУПРОВІДНОГО КОНВОЮ

Танк або БРДМ

БМП зі стрілецьким відділенням для активної боротьби з партизанами (вогонь і удар!).
Озброєння: легкі кулемети, ПК, автомати, РГ, а також вмонтовані у БМП кулемети.

PI БМП зі саперним відділенням для розбирання дорожніх загороджень та знешкодження мін (зрубані дерева, що лежать упоперек дороги, протитанкові міни, протипіхотні міни, вибухові пастки тощо)

Радіозв'язок

На близько 20 транспортних автомашин припадає дві машини конвою.

Дорожнє загородження

Партизани

Сапери

PI

СКЛАДОВА ПРИКРИТТЯ

Танк і піхота відкривають по партизанах вогонь. Сапери розбирають загородження.

Прикінцева атака відбувається в піхотному порядку

Командир конвою

ТРАНСПОРТНА СКЛАДОВА

Місце висадки

Бойова складова відступає з дороги, робить обхідний маневр і атакує партизанів

БОЙОВА СКЛАДОВА

ВЕДЕННЯ БОЮ СУПРОВІДНИМ КОНВОЄМ

H.v.D.

вості, і населені пункти, ліси тощо). Наближення до таких критичних пунктів автоматично означає для конвойної команди найвищий рівень бойової готовності.

- Коли конвой під'їжджає до якогось дорожнього загородження або ж потрапляє у засідку, то складова прикриття зупиняється. Танки та піхота відкривають по партизанах вогонь, тоді як сапери висідають і розбирають загородження. У цей час бойова складова сходить з дороги, робить обхідний маневр і атакує партизанів з флангів або з тилу.
- Супровідні конвої отримують захист і підтримку від опорних пунктів, що охороняють шляхи. Вони розташовані вздовж дороги у важливих пунктах, а це переважно мости. Уночі конвої зупиняються на таких опорних пунктах (див. рис. на с. 164).

Убезпечення залізниці

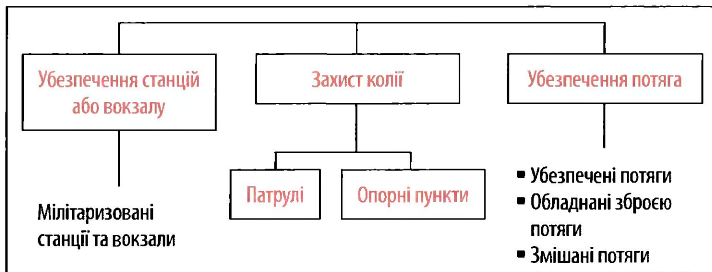
Загальні зауваги:

- Супротивник перебирає під свій контроль Швейцарську залізницю з персоналом, який тепер змушений працювати в умовах нового режиму[46].
- Залізничники вдаватимуться до таких засобів боротьби, як шпіонаж, пасивний спротив та саботаж.
- Залізниця дає безліч можливостей для підривної діяльності.
- Супротивник мусить запровадити подвійний захист на залізничних вузлах:
  1. Убезпечення від швейцарських залізничників.
  2. Захист від формацій малої війни.

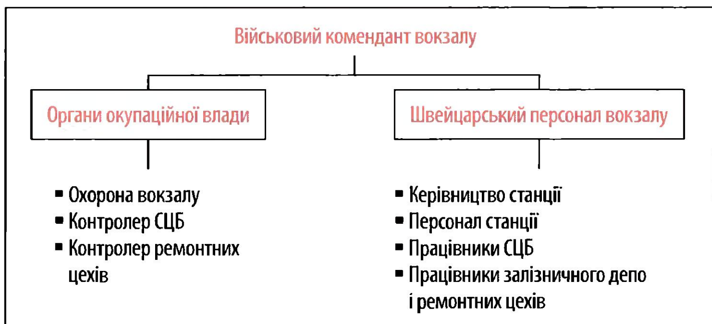
[46] Персонал залізниці — це:
- адміністрація;
- працівники залізничних станцій (керівництво, обслуга тощо);
- працівники потягів (машиніст локомотива, начальник потяга, провідники тощо);
- працівники залізничного депо та ремонтних майстерень (механіки, електрики тощо).

В охороні залізниці ми розрізняємо:

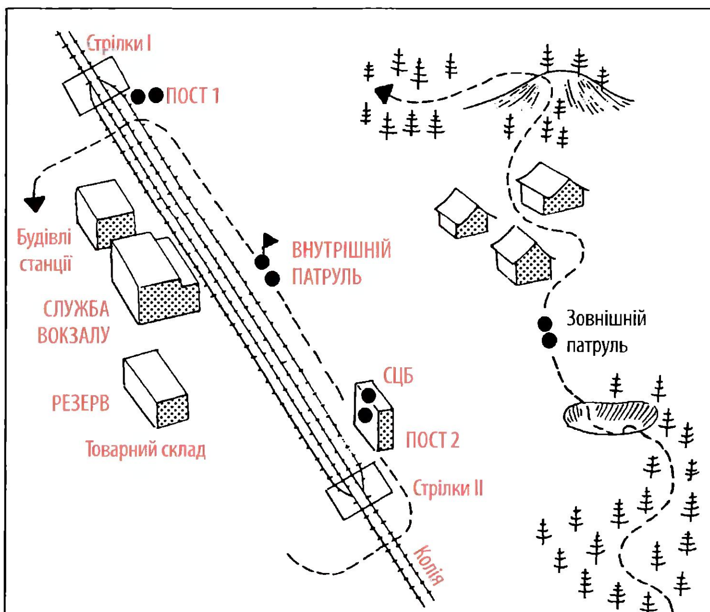

Убезпечення станції або вокзалу:

- Другорядні станції та невеликі вокзальчики персонал швейцарської залізниці обслуговує без сторонньої допомоги.
- Важливі станції та великі вокзали «мілітаризують». Виставляється охорона залізничних приміщень, а роботу працівників Швейцарської залізниці контролюють.
- Організаційна схема мілітаризованого вокзалу:

- Комендант вокзалу є «офіцером залізничних військ» ворожої армії. Він має технічну освіту залізничника, і його завданням є зробити все, щоби пасивний спротив та підривна діяльність стали неможливі.
- Контролери ремонтних цехів та СЦБ мають відповідну залізнично-технічну освіту і належать до окупаційної влади. Їхнім завданням є підтримка коменданта вокзалу.

Практичні приклади охорони станції.
Засоби, що є в наявності: 1 піхотний взвод.

Розподіл засобів:

Відділення 1: **Пости і патрульна служба**

Пост № 1: Охороняє територію залізничних стрілок I. Два бійці, один легкий кулемет. Розташування: окоп на двох бійців поруч із колією.

Пост № 2: Охороняє СЦБ та територію залізничних стрілок II. Два бійці, один легкий кулемет. Розташування: на верхньому поверсі будівлі СЦБ.

Зовнішній патруль: Охороняє ближнє оточення. Дві особи із автоматами.

Внутрішній патруль: Охороняє пости, контролює територію вокзалу, один унтер-офіцер (командир групи) та ще одна людина.

Відділення 2 + командування взводу: **Вокзальна служба**

Детальну організаційну схему див. рис. на с. 159.

Відділення 3: **Відпочиває** (водночас є резервом нападу).

- Охорона вокзалу складається з окупаційних військових. Залежно від значущості вокзалу охорона дорівнює за чисельністю взводові або навіть роті.

Охорона станції має такі завдання:

1. Охороняти технічне обладнання від диверсій або ж відкритого нападу (нальоту). Для цього вона повинна:
   а) **утримувати** пости на найважливіших пунктах;
   б) здійснювати **охоронний обхід** території вокзалу та ближнього оточення силами патрулів.
2. Проводити відповідний контроль пасажирів та товарних вантажів.

- Перевірка пасажирів та товарних потягів зазвичай обмежується окремими вибірковими контролями. Кожна людина, яка заходить на станцію, мусить знати, що її можуть перевірити. Однак в особливо напружені часи (як-от після масштабних підривних операцій, безпорядків, повстань тощо) проводять ретельну і систематичну перевірку пасажирів та товарів.
- Охорона станції поділяється на три зміни:
  Зміна 1: Вартові та патрульна служба.
  Зміна 2: Вокзальна служба.
  Зміна 3: Відпочиває (водночас є резервом нападу).
  До кожної зміни входить $^1/_3$ наявних у розпорядженні сил. Кожна зміна триває 8 годин.

* * *

- Вокзальна служба. Проводить:
  а) перевірку пасажирів;
  б) перевірку товарів.
- Основна частина відділення перебуває в будівлі станції та здійснює перевірку пасажирів. Одна група перевіряє у спеціальній прибудові товари.
- Доступ до будівлі станції обмежено загородженнями («іспанський живопліт», спіралі колючого дроту). Відкритим залишається лише один вузький прохід.
- На вхідних дверях стоїть вартовий.
- Пасажир купує біля віконечка каси квиток. Тоді підходить до письмового столу. Тут перевіряють його документи і заповнюють формуляр про здійснену перевірку (зразок див. далі). Опісля пасажир подає для контролю свій багаж. Поки

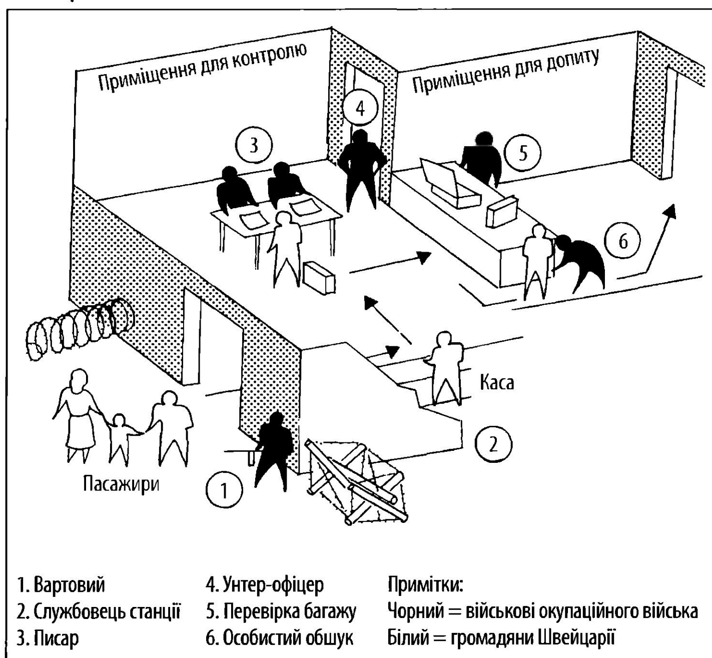
перевіряють багаж, обшукують його самого. Тобто його більш-менш ґрунтовно перевіряють на наявність прихованої зброї, листівок тощо. Під кінець огляду він отримує багаж назад і може вирушати на потрібний йому перон.

Прізвище	Ім'я	Рік народження	Адреса	Квиток до	Мета поїздки

- Підозрілих осіб відводять до облаштованого для допиту приміщення. Там ним займається командир взводу, який вирішує, кого слід пропустити, а кого — передати політичній поліції.

Захист колії:

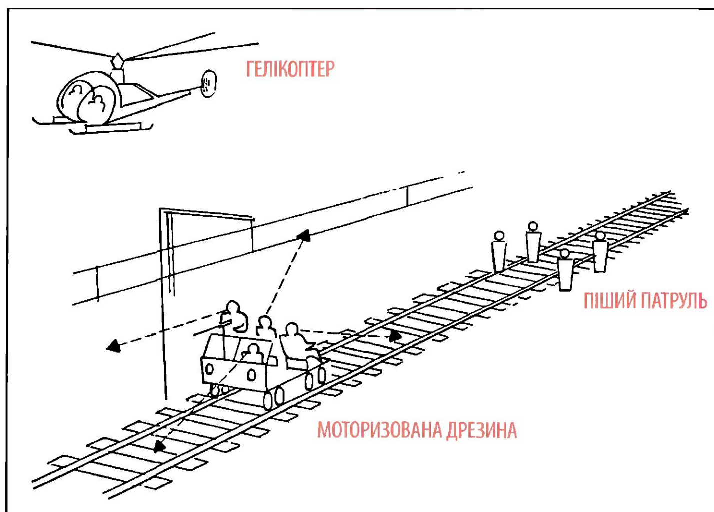
- Для убезпечення роботи колії застосовуються такі засоби: піший патруль, патруль на дрезинах і патруль на гелікоптерах.

Патруль звертає увагу на:

1. Слабо прикручені голівки гвинтів на стиках рейка–шпала.
2. Послаблені накладки (кріплення між двома рейками).
3. Пробоїни в рейках.
4. Підкладену вибухівку на колії.
5. Порушення щебеневого баластного шару або ж запалювальні шнури, що ведуть під колію і вказують на «вибухову пастку для потяга».
6. Пошкодження лінії електропередач, як-от зруйновані пострілами ізолятори, провислі дроти тощо.

- Піший патруль.
  Перевага: Можна розпізнати й найменші пошкодження чи пастки.
  Недолік: Повільність (близько 2 км/год.).
- Патруль на моторизованій дрезині.
  Перевага: Швидкість (близько 15 км/год.)
  Недолік: Можна розпізнати тільки пошкодження середнього або ж значного обсягу. Приховані потужні вибухові заряди, послаблені гвинти тощо в такий спосіб навряд чи вдасться зауважити.

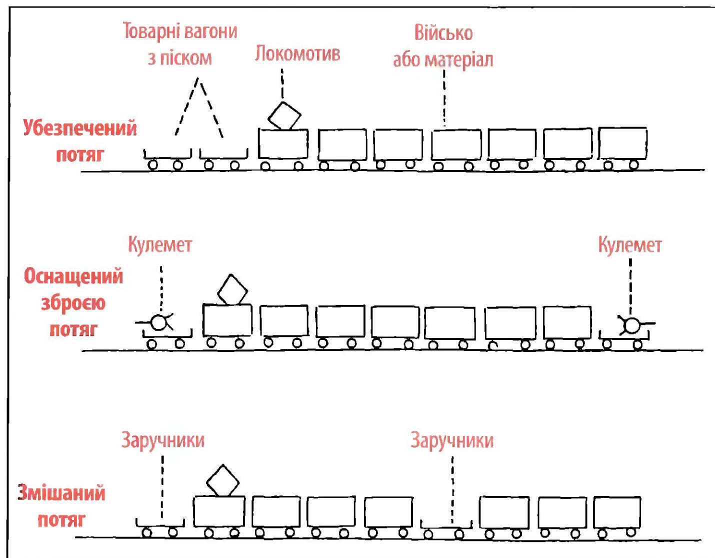
- Патруль на гелікоптері.
  Перевага: Висока швидкість та можливість контролю не лише за залізничною колією, але й за її безпосереднім оточенням (диверсанти у засідці, підготовчі позиції загонів малої війни тощо).
  Недолік: Можна зауважити хіба що значні та справді помітні пошкодження.
- Висновок: Для рутинного періодичного контролю на маршруті надається насамперед піший патруль. Патруль на моторизованій дрезині або на гелікоптерах добрий для загального контролю за трасою відразу ж перед проходженням важливих потягів.

Убезпечення потяга:

- Супротивник запровадить обмеження швидкості з метою зменшення можливої шкоди під час сходження потяга з рейок. У певних випадках швидкість становитиме всього лиш 15 км/год.
- Під час важливих перевезень у локомотиві перебуватиме воєнізована охорона, що наглядатиме за машиністом (перешкоджаючи таким чином пасивному спротиву чи саботажу).
- Ми розрізняємо:
  а) убезпечені потяги;
  б) оснащені зброєю потяги;
  в) змішані потяги.
- В «убезпечених потягах» **спереду** локомотива дочіпляють 2–3 товарні вагони. Це низькі, відкриті, навантажені піском вагони. Якщо потяг наїде на прихований вибуховий заряд і станеться вибух або ж якщо потяг зійде з колії, то так можна буде зберегти цінний локомотив.
- В «оснащених зброєю потягах» у голові й у хвості потяга чіпляють низькі, відкриті товарні вагони з вмонтованими кулеметами, легкими зенітними гарматами тощо. Їхнім завданням є відбиття нападів формацій малої війни.
- У «змішаних потягах» у склад потяга включають кілька пасажирських вагонів з цивільними громадянами (мож-

ливо — заручниками). Застосовуючи цей терористичний метод, супротивник намагається перешкодити нападові на потяг диверсантів чи формацій малої війни.

- Ці способи, подані тут схематично, на практиці часто застосовуються комбіновано. Таким чином можна отримати «оснащений зброєю змішаний потяг з охороною».

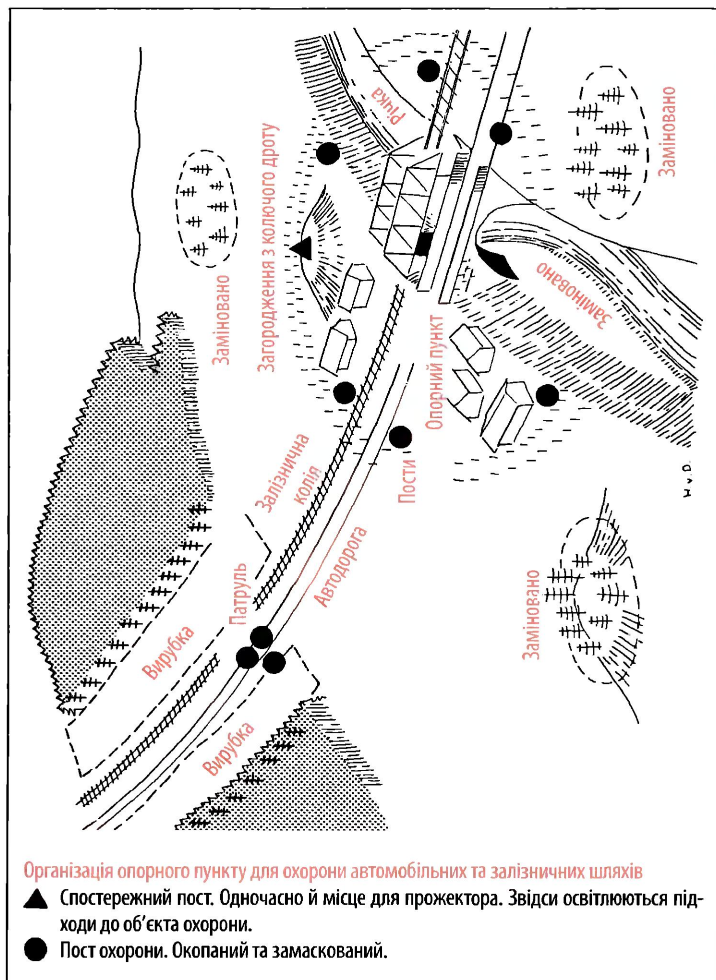

Опорний пункт для охорони автомобільних та залізничних шляхів

- Завданнями опорного пункту є:
  1. Убезпечувати важливі, вразливі об'єкти (дорожні та залізничні мости, в'їзди в тунелі, вокзали тощо).
  2. Слугувати укріпленими пунктами для нічного перепочинку дорожніх конвоїв.
  3. Прикривати автодорожні та залізничні патрулі.
- Залога опорного пункту зобов'язана утримувати свою позицію і водночас охороняти й патрулювати певну ділянку дороги чи залізничного полотна. Протяжність ділянки становить загалом 15 км.

- Опорний пункт має бути обнесений довкола загородженням із колючого дроту. Для посилення дії цього загородження, всередину закладають протипіхотні міни та вибухові пастки.
- Прилеглі будинки слугують місцем розквартирування бійців, а водночас перебудовуються з метою використання їх як бойових позицій.
- Навколо опорного пункту розбудовують кільце позицій, які, у разі виникнення критичної ситуації, займають залога опорного пункту та інші війська, що у цей момент перебували неподалік.
- На найважливіших із цих позицій постійно перебуває залога. Такий пост складається, як правило, з трьох осіб і має на озброєнні легкий або важкий кулемет. Пост окопують та маскують.
- На найвищій точці (пагорб, дах будинку, вежа) встановлюють спостережний пункт. На ньому є прожектор. Звідси можна освітлювати об'єкт, що перебуває під охороною (як-от міст), та околицю.
- Територія з боків та під об'єктом, що перебуває під охороною (як-от міст), заміновується. Так ускладнюється доступ до об'єкта групам підривників.
- У кущах, ділянках лісу та на узвишшях у безпосередній близькості до опорного пункту закладаються протипіхотні міни та вибухові пастки, щоб ускладнити партизанам можливість непомітного наближення.
- Паралельно із залізничною колією та дорогою на ширину принаймні 200 метрів ліс викорчовують, аби ускладнити наближення диверсантів.
- Опорний пункт забезпечується телефонним сполученням та радіозв'язком із командуванням.
- Залога опорного пункту поділяється на три зміни:
  Зміна 1: Вартова служба на опорному пункті.
  Зміна 2: Патрульна служба (контроль за автодорогою і залізницею).
  Зміна 3: Відпочиває на опорному пункті (є водночас резервом).

- До кожної зміни входить близько третини залоги. Кожна зміна триває по 8 годин.

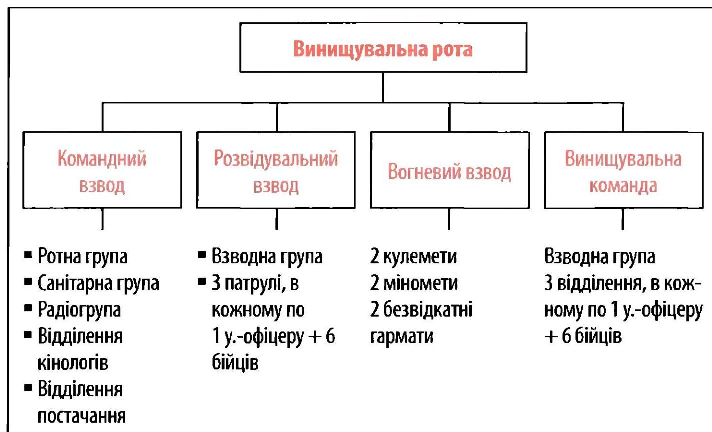
Організація опорного пункту для охорони автомобільних та залізничних шляхів

▲ Спостережний пост. Одночасно й місце для прожектора. Звідси освітлюються підходи до об'єкта охорони.

● Пост охорони. Окопаний та замаскований.

Залучення винищувальних команд

- Завдання винищувальної роти полягає у «вільному полюванні».
- Кожна винищувальна рота отримує територію для дій площею близько 15 × 15 км (225 км²).
- Винищувальна рота є лише рамковою основою для окремих взводів, тобто винищувальних команд (база постачання та розвідки).
- Окремі винищувальні команди працюють, як правило, на значній віддалі між собою. Віддаль може становити до 10 км.
- Тільки в особливих випадках винищувальні команди об'єднують і кидають у бій як цілість.

- Відділення кінологів складається з 4–5 собаководів із пошуковими собаками. За потреби собаководів можуть приділяти до винищувальних команд.
- У взводі постачання є один позашляховик та 10–12 тяглових тварин. Взвод відповідає за постачання окремих винищувальних команд. Для цього члени взводу ховають у домовлених місцях боєприпаси та харчі.
- У розпорядженні вогневого взводу є тяглові тварини, за допомогою яких перевозиться важка зброя та боєприпаси.

Люцерн
Напф
Ляуперсвіль
Лянґнау
Труб
р. Ільфіс
Шюпбах
Трубшахен
Ешольцматт
Зіґнау
р. Емме
Віґґен
Еґґівіль
Рьотенбах
Марбах

Район дій однієї винищувальної роти
Площа близько 15×15 км = 225 км²

0 5 км

Винищувальна команда під час нічного рейду
Попереду кінолог із пошуковою собакою

Обличчя затемнене. На голові кашкет, а не каска.

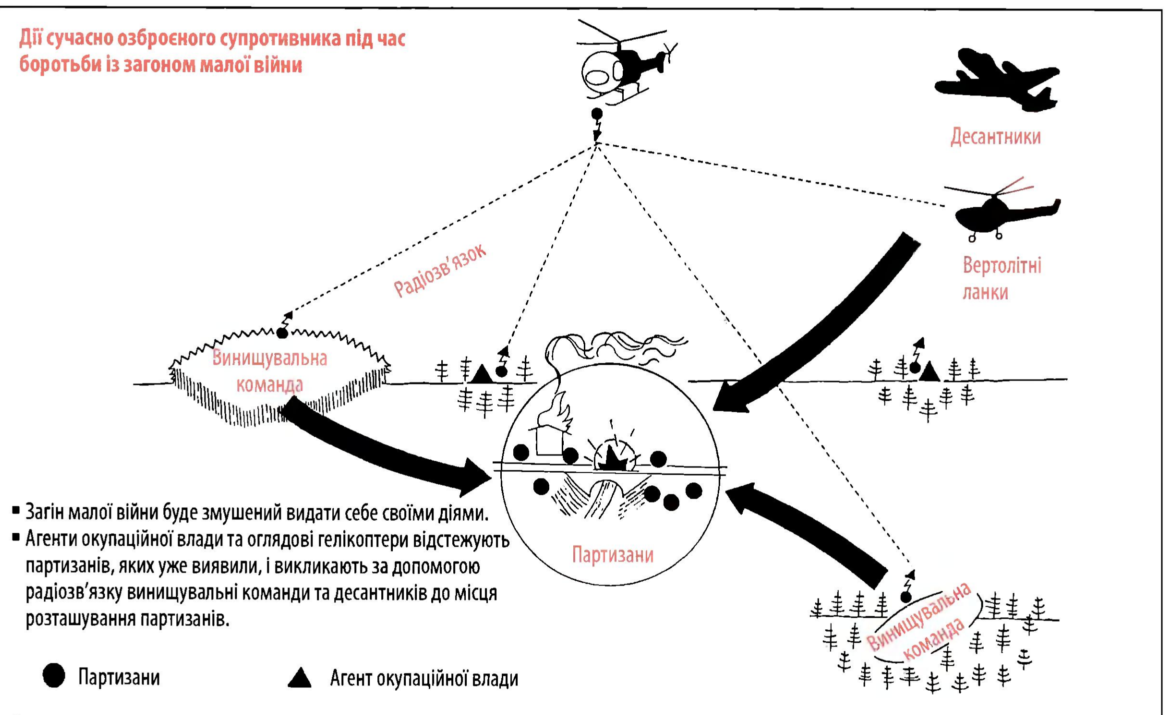
Рукави перев'язані для уникання шуму.

Руки затемнені.

Ногавиці перев'язані шнуром.

Кинджал для ближнього бою у халяві черевика

Мисливець на партизанів
(кінолог із пошуковим псом із ротного взводу винищувальної роти)

Дії сучасно озброєного супротивника під час боротьби із загоном малої війни
Десантники
Вертолітні ланки
Радіозв'язок
Винищувальна команда
Партизани
Винищувальна команда
■ Загін малої війни буде змушений видати себе своїми діями.
■ Агенти окупаційної влади та оглядові гелікоптери відстежують партизанів, яких уже виявили, і викликають за допомогою радіозв'язку винищувальні команди та десантників до місця розташування партизанів.
Партизани
Агент окупаційної влади

Дії сучасно озброєного супротивника під час боротьби із загоном малої війни

Компактний лісовий район

Партизани

Винищувальна команда

Винищувальна команда

Моторизована винищувальна команда

Транспортна колона

Залізниця

Гірський прохід

Міст

Піша винищувальна команда здатна лише відтіснити партизанів, проте не зможе обійти їх і відрізати їм шляхи відступу. Вертолітний загін приземляється в тилу партизанів і блокує їм можливість відступу в захищений лісовий район!

Повітряна варта доріг і залізниці. Спостережні гелікоптери поєднані засобами радіозв'язку з моторизованою чи транспортованою на гелікоптерах винищувальною командою. При потребі вони можуть миттєво їх відкликати!

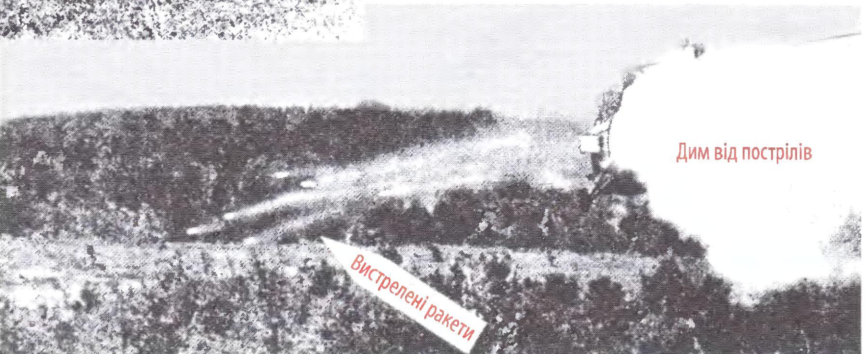

Залучення вантажних гелікоптерів до операцій нападу на загони малої війни

Винищувальна команда висаджується з вертольота і переходить до бойових дій.

Залучення бойових гелікоптерів

Бойовий гелікоптер, на озброєнні якого є кулемети і ракети, під час ракетного обстрілу

Як виняток, вантаж можуть перевозити на автотранспорті чи гелікоптерами.

- Винищувальні команди мають легкі кулемети, автомати, ручні гранати та протипіхотні міни.

* * *

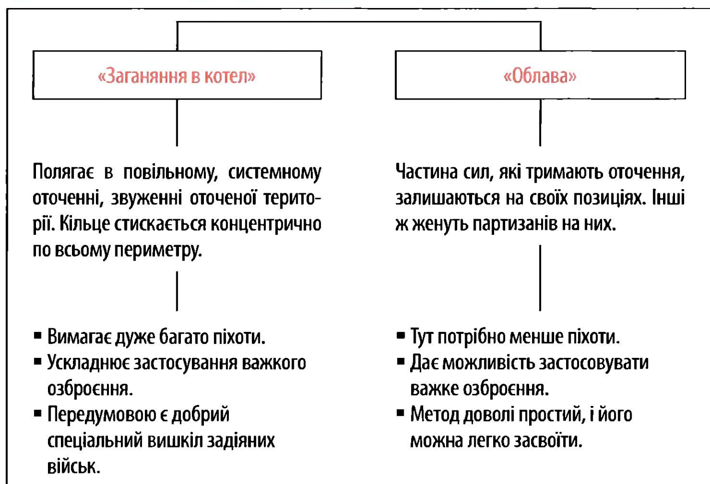
- Вирішальне значення має розвідка. Розрізняють:
  а) оперативну розвідку;
  б) тактичну розвідку.
- Оперативна розвідка відбувається постійно та незалежно від актуальних потреб на всій території дії винищувальних команд.
- Тактичну розвідку застосовують принагідно для задоволення потреб, що виникають під час розвитку подій.
- Накази для оперативної розвідки віддає командир роти. Наказ провести тактичну розвідку віддає командир взводу окремих винищувальних команд.
- Оперативна розвідка — справа окремих розвідників або невеликих розвідувальних патрулів (2–3 особи). Для цього супротивник переодягається у цивільний одяг, видаючи себе за «партизанів» з метою введення населення в оману.
- Райони дій винищувальних команд;
  а) де загони малої війни просуваються в напрямку об'єкта нападу;
  б) де загони малої війни роздобувають продукти харчування.
- Сприятливі моменти для початку дій винищувальних команд: коли, провівши напад, партизани відступають. Тепер за ними слід у слід піде переслідувач.
- Завданням кожної винищувальної команди є цілими днями, а то й тижнями полювати за певним загоном малої війни. Для цього ці команди повинні:
  а) тримати всі свої маршрути в секреті;
  б) самі жити як бійці загону малої війни.

Тактика зачисток великими підрозділами

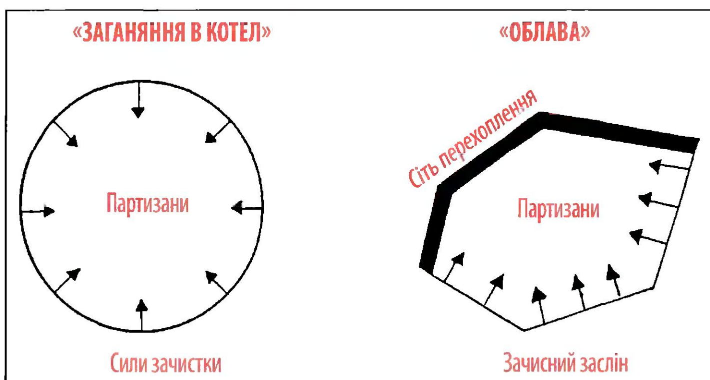
Загальні зауваги:

- Недостатньо просто зайняти території, на яких ведеться мала війна. У малій війні мова може йти лише про знищення (убити, взяти в полон).
- Під час зачисної операції партизанів необхідно оточити зусібіч. Закрите кільце оточення має тим більше значення, оскільки партизани вдаються до бою тільки у разі крайньої потреби, а на загал намагаються уникнути сутички.
- Методи партизанів:
  а) «просочування» крізь кільце оточення;
  б) «розчинення» під виглядом звичайної цивільної особи всередині оточеної території.
- Надзвичайно важливим є втримування в таємниці запланованої операції по зачистці. Проте саме це вдається вельми рідко. У партизанів надто багато помічників та інформаторів, які не викликають підозр.
- Вихід із цього становища:
  а) діяти блискавично;
  б) різко оточити якомога більшу територію, а вже потім розпочати тривале, повільне й виснажливе прочісування її.
- Діяти блискавично означає:
  а) збір та організаційні підготування зачисних сил далеко від місця, в якому буде проводитися сама зачистка;
  б) швидкий і закритий підвіз до місця операції (залізниця, вантажівки, гелікоптери);
  в) короткочасність приготувань; в ідеальному випадку взагалі обійтися без таких приготувань, а відразу ж після прибуття оточити територію, на якій є партизани.
- Для виманювання партизанів найдієвішими виявилися два методи:

  1. «Заганяння в котел».
  2. «Облава».

- Сучасний супротивник застосовуватиме здебільшого «облаву». Адже він уже цілком механізований і має достатньо важких та далекобійних вогневих засобів. Натомість у його підрозділах — небагато бійців (у стрілецькому батальйоні лише близько 500 осіб). Тож супротивник обере метод, що потребуватиме менших людських ресурсів і дасть більше шансів для застосування вогневих засобів.
- Тож надалі говоритимемо тільки про «облаву».

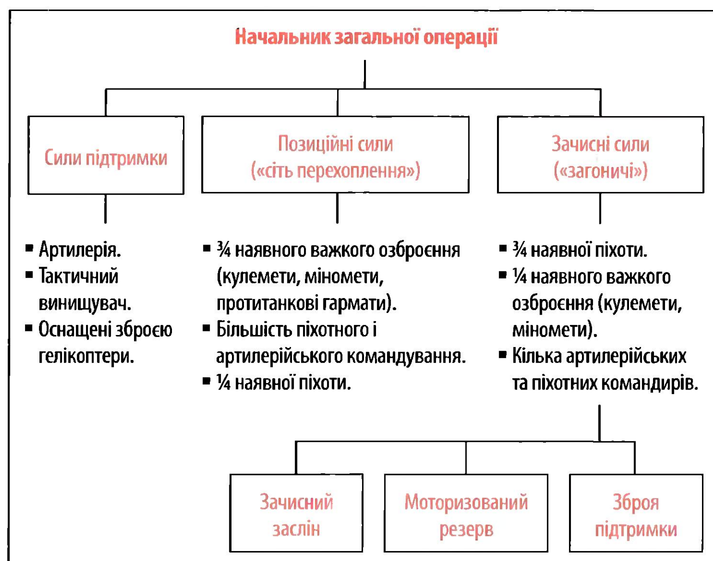

Застосування сил:

- Оскільки тут передовсім прочісують територію, а не ведуть бої, то перевага особового складу є обов'язковою.
- Небагато допоможе перевага в амуніції та вишколі, адже партизани можуть перекреслити будь-яке рішення.
- Для успішного подолання партизанів, необхідно завжди застосовувати значно більше сил, аніж це знадобилося б під час знищення рівного за силами супротивника у «великій війні».
- Для полювання на партизанський загін чисельністю всього лиш 100 осіб, часто потрібно навіть 3–4 батальйони (1500–2000 бійців).

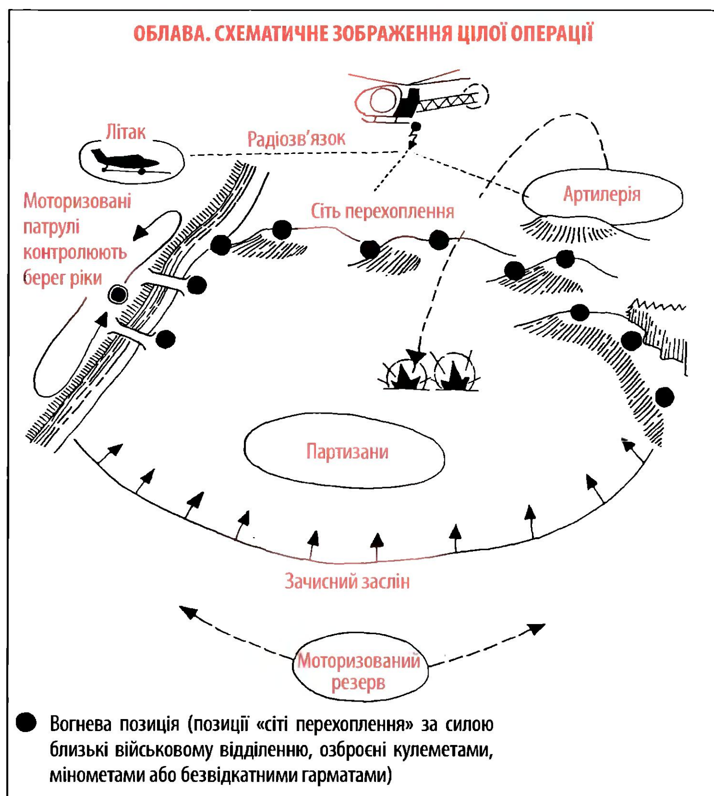
Організація дивізіону зачистки для проведення «облави»:

- Піхоту й важке озброєння необхідно переорганізувати: перевантажити кулемети, міномети і гармати на в'ючних тварин.
- Моторизований резерв пересідає на вужчі, всюдихідні багатомісні транспортні засоби, здатні просуватися неширокими дорогами.
- Артилерію для швидкого ведення вогню організовують у батареї або відділення. Можливість ведення зосередженого вогню великими артилерійськими дивізіонами взагалі не розглядається.
- Для підтримки з повітря надаються насамперед оснащені зброєю гелікоптери та старіші, повільніші тактичні винищувачі.
- Постачання перекладається на в'ючних тварин або ж на гелікоптери.

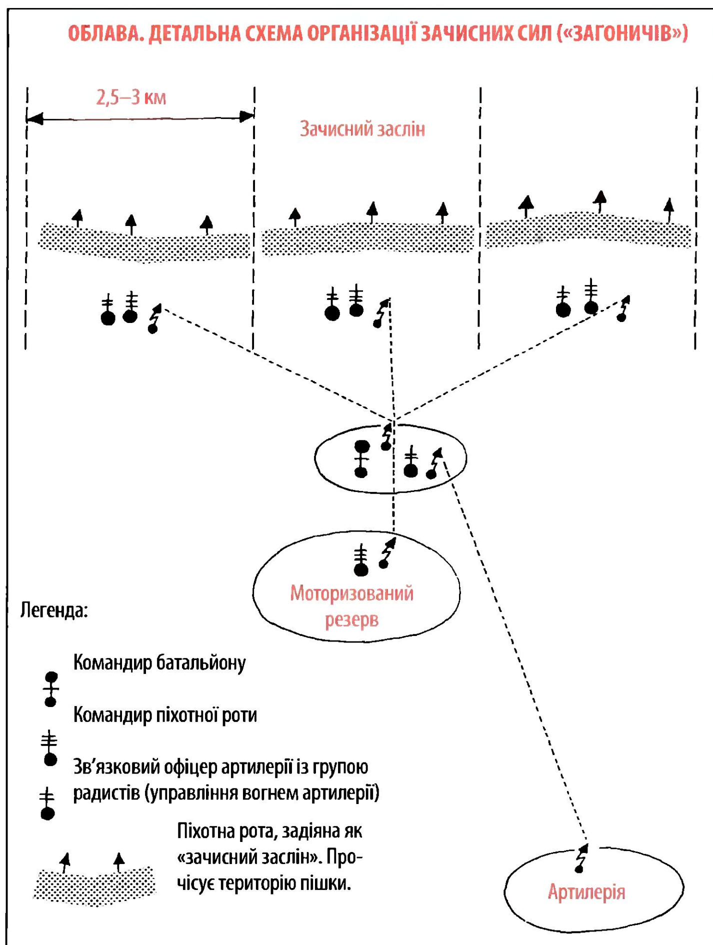

Ведення бою під час облави:

- Партизанський загін миттєво оточують.
- Підготовчі позиції та лінію оточення визначають таким чином, аби до них був добрий під'їзд на моторизованих засобах.
- На початку зачисної операції на територіально зручній позиції (річка, гірський хребет, долина тощо) вибудовують сіть перехоплення, до якої будуть гнати партизанів.
- Вдалий вибір місцевості дасть змогу скоротити чисельність персоналу на сіті перехоплення до мінімуму. А це дозволить зосередити всі сили на самій зачистці.
- З позицій сіті перехоплення має бути добрий огляд території та достатнє поле обстрілу з важкого озброєння.
- Тонкий піхотний заслін просувається територією з партизанами широким фронтом. Ширина фронту для роти — до 3 км.
- В складі зачисного заслону є кінолог із пошуковими псами.

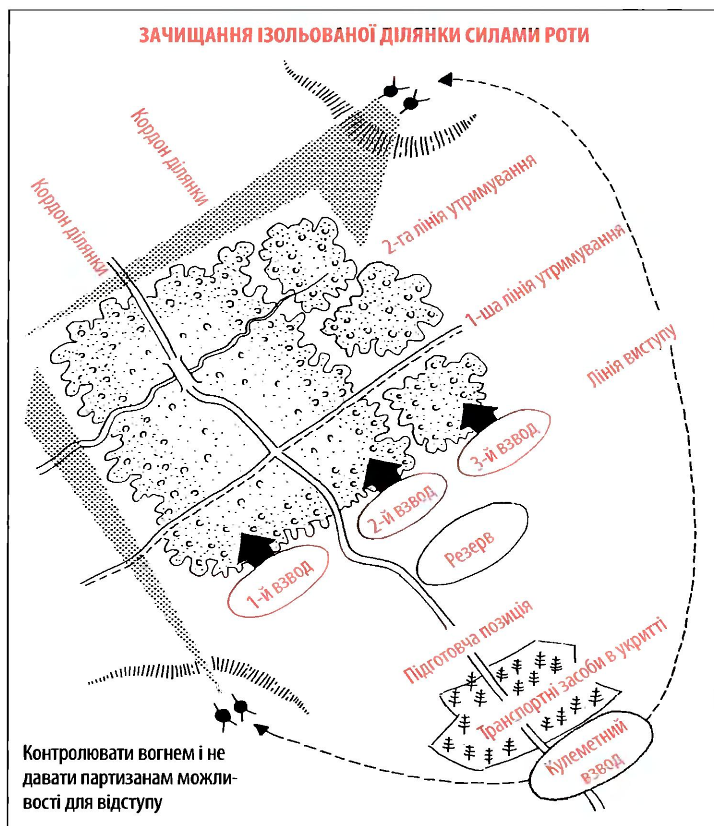

- До зачисного заслону долучаються також спеціалісти з ведення допитів (поліційні службовці). Полонених негайно ж допитують.
- Позаду зачисного заслону на достатньо великій відстані рухається моторизований резерв.
- Якщо зачисний заслін наштовхується на потужний опір, то через засоби радіозв'язку викликають резерв.
- Партизани завжди неохоче вступають у бій. Навіть в оточенні вони ще робитимуть спроби якось уникнути його. Саме тому зачисний заслін повинен мати достатньо автоматичної зброї (пістолет-кулемети, автомати, легкі куле-

мети), щоби швидко забезпечити собі вогневу перевагу. Лише завдяки цьому можна сподіватися на те, що вдасться скувати виявлених партизанів вогнем, аби опісля знищити, вдаривши по них.

- Ефективними будуть гранатомети — як «брутальний засіб» проти позицій кулеметників та стрільців.

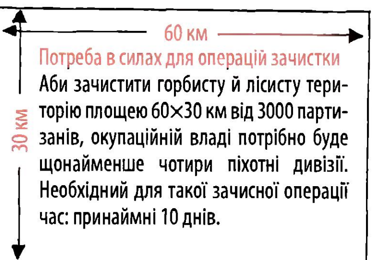

- Що стрімкішою є атака, то більше партизанів буде знищено. Якщо ж атака розгортається повільно, то багато партизанів знайде можливість вибратися.
- Бій відбувається майже виключно в лісі. Загнані в глухий кут партизани намагатимуться відтягнути бій до настання ночі, а вже тоді, під покровом темряви, кинуться з безоглядною відвагою у бій, щоби вирватися з оточення.
- Якщо партизани прорвуть кільце, то його негайно знову зімкнуть. Переслідуванням партизанів, які вирвалися з оточення, займеться резерв.

Люцерн
Бурґдорф
Вольгузен
ЕММЕНТАЛЬСЬКА ВИСОЧИНА
Штокгорн
Тун
Брієнц

Базель
Ляуфенбурґ
Делемон
Лізталь
ГОРИ ЮРА́
)(Гауенштайн
Біль
Зольотурн
Аарау
Ольтен

Берн
Орб
Фрібур
Тун
ФРІБУРЗЬКО-ҐРЮЄРСЬКЕ НАГІР'Я
Штокгорн
Лозанна
Ден де Рут
Молесон
Фрутіґен

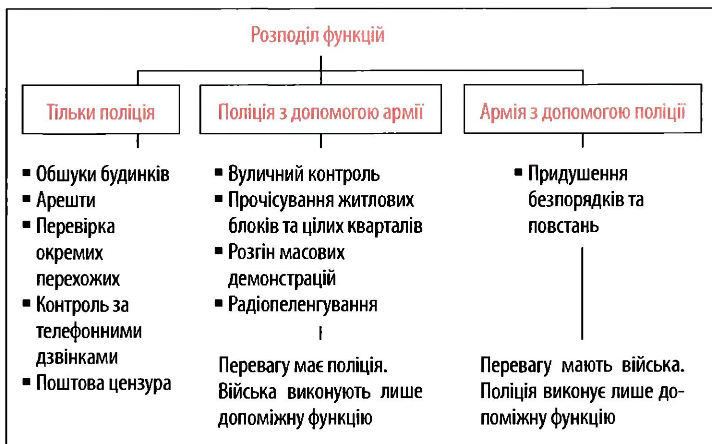

60 км
30 км
Потреба в силах для операцій зачистки
Аби зачистити горбисту й лісисту територію площею 60×30 км від 3000 партизанів, окупаційній владі потрібно буде щонайменше чотири піхотні дивізії. Необхідний для такої зачисної операції час: принаймні 10 днів.

Боротьба з цивільним рухом опору

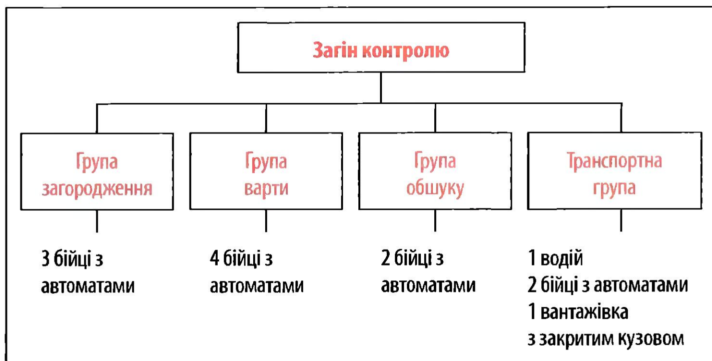
Загальні зауваги:

- Поліція та армія розподіляють між собою функції для боротьби з цивільним рухом опору.
- Поліція бере на себе технічно важчі завдання, реалізація яких вимагає відносно невеликих людських ресурсів, проте для їх виконання потрібні добрі спеціальні знання. Армія ж виконує завдання, які вимагають потужніших сил.
- Розрізняють:
  а) поліційні заходи;
  б) бойові заходи.
  Серед них своєю чергою розрізняють:
  а) щоденні рутинні заходи;
  б) спеціальні операції.
- Поліційні заходи мають визначальний криміналістичний ухил.
- Бойові заходи опираються на тактику та техніку армійського бою. При цьому йдеться переважно про:
  а) охоронну та безпекову службу;
  б) бої в населеному пункті.
- Тактика, яку слід тут застосовувати, відчутно відрізняється від того, чого навчають солдатів. Насамперед від командира роти і вище вимагається значний зсув у мисленні. Хоча технічні деталі бою, навпаки, залишаються загалом тими ж самими. Окремий солдат чи командири нижчого рівня (командир взводу чи відділення) потребують лише незначної корекції своїх умінь.

* * *

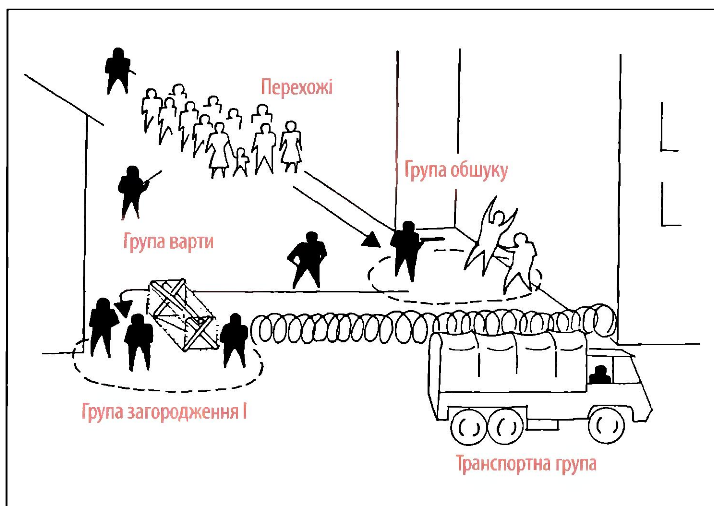

Вуличний контроль

- Під час вуличного контролю:
  а) шукають нелегальні матеріали (зброю, вибухівку, листівки, підпільні газети тощо);
  б) перевіряють посвідчення особи.
- У випадку вуличного контролю зненацька перекривають ділянку вулиці довжиною близько 200 метрів. А тоді вже беруться до перевірки перехожих.

- Керує операцією контролю військовий офіцер або офіцер поліції.
- Загін контролю під'їжджає у закритій вантажівці. Залога вистрибує з машини і блискавично розпочинає свою роботу.
- Загони загородження розкручують циліндричні спіралі колючого дроту, залишаючи для проходу тільки вузький прохід, який і беруть під контроль.
- Загін варти зганяє перехожих у групу і шикує їх доступною для огляду впорядкованою групою (наприклад, у шеренгу по чотири особи) у зручному місці. Далі завдання цього загону полягає в охороні вишикуваної групи людей та у стеженні за тим, аби ніхто не викинув чи не заховав матеріал, за яким шукають.
- Загін обшуку перевіряє перехожих, особисто обшуковуючи кожного зокрема. За підозрюваним наглядає один боєць з автоматом. Інший проводить особистий обшук та перевіряє ручний багаж (портфелі, сумки з покупками тощо).
- Заарештованих передають транспортній групі.

Пошукові операції

Загальні зауваги:

- Ми розрізняємо:
  а) прочісування;
  б) детальний обшук.
- «Прочісування» — це грубший метод. Детальний обшук — витонченіший.

Прочісування:

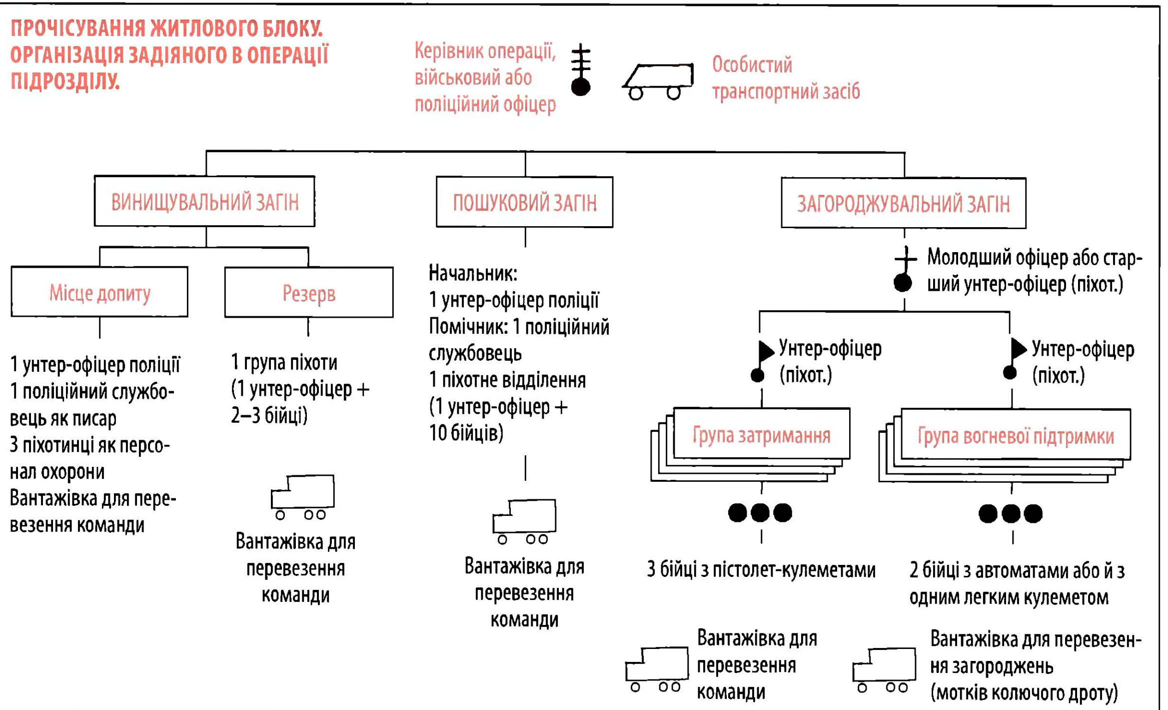
- Мета операції: по-перше, — полювання на людей, наприклад на диверсантів, які рятуються втечею, виконавців замаху тощо; по-друге, — пошук матеріалів.
- Прочісування надається для перевірки територіально розлогих об'єктів, як-от житлових блоків, цілих міських кварталів, лісу тощо.
- Вимагає відносно небагато часу.
- Вимагає багатьох учасників.
- Його можуть, після короткого інструктажу, провести будь-які військові підрозділи.
- Внаслідок цього можна отримати приблизні результати. Навряд чи можливо за допомогою цього способу віднайти речі, заховані справді зі знанням справи.

Детальний обшук:

- Мета операції: пошук матеріалів, як-от радіоприладів, документів, дрібного матеріалу тощо.
- Застосовувати цей метод можливо тільки на незначних об'єктах, наприклад — в окремому приміщенні, помешканні, щонайбільше — у **невеликій** будівлі.
- Вимагає небагато учасників.
- Вимагає неймовірно багато часу.
- Його можуть проводити тільки люди з ґрунтовною спеціальною підготовкою.
- Це «цілеспрямована операція». Застосовувати її можна тільки у випадку дійсно обґрунтованої підозри.
- Дає добрі результати. За допомогою детального обшуку знаходять навіть професійно заховані речі.

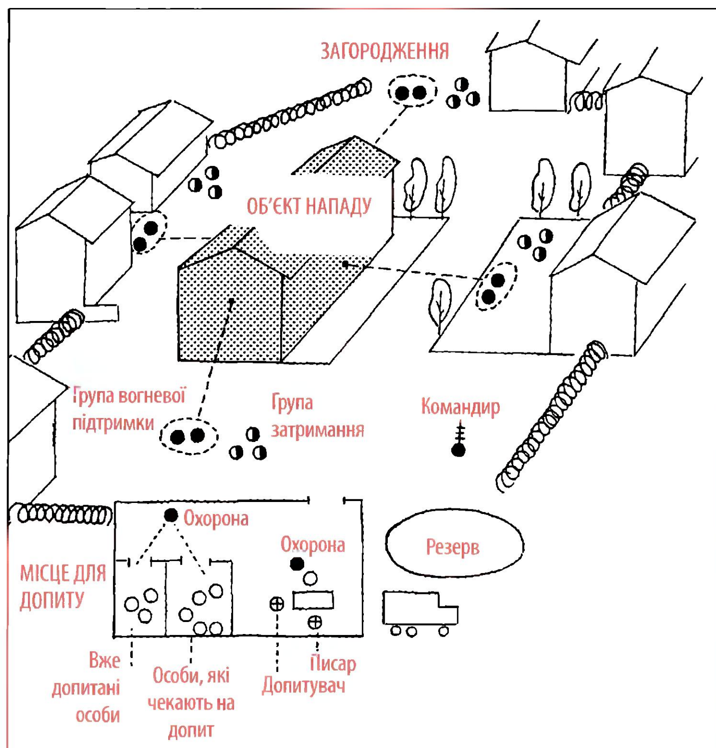
Прочісування житлового блоку

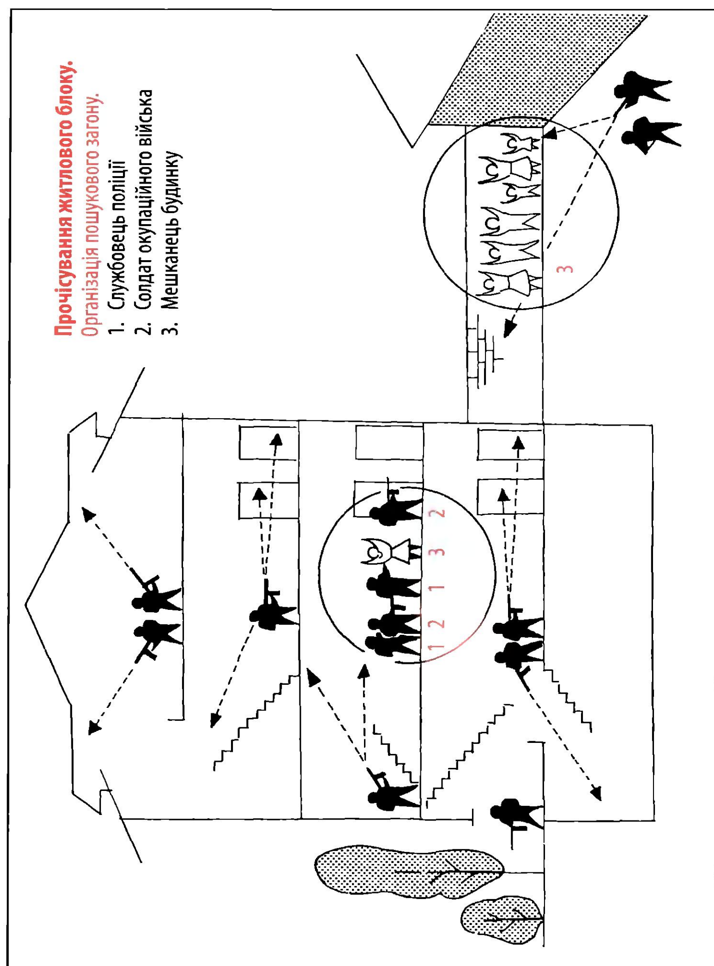
- Підрозділ, що здійснює таку операцію, поділяється на:
  а) винищувальний загін;
  б) пошуковий загін;
  в) загороджувальний загін.
  Детальну організацію див. на с. 185.
- Складовими елементами операції є:
  а) розвідка;
  б) оточення;
  в) прочісування.
- Перед початком операції проводиться розвідувальна робота. Участь у розвідці беруть керівник операції і частина його підлеглих. Розвідку проводять у цивільному одязі.
  Розвідка охоплює:
  а) зручні для під'їзду маршрути і місця висадки окремих загонів;
  б) організацію загороджень: перешкод, позицій для груп вогневої підтримки та груп затримування;
  в) розташування місця для допиту.
- Під'їзд та оточення відбуваються за можливості на світанку, ще до того, як люди почнуть виходити до праці. Супротивник діятиме дуже швидко, щоб у тебе не було можливості застосувати якісь контрзаходи (втекти, вислизнути у схованку, організувати спротив).
- Враховуючи потребу заощадити час та забезпечити раптовість, від підготовчих позицій відмовляються. Окремі загони з'являються з різних напрямків і відразу ж заїжджають на вантажних автомашинах під сам об'єкт. Бійці вистрибують із транспорту і займають свої місця.
- Увесь житловий блок відрізається від зовнішнього світу загороджувальним загоном. Для цього, зокрема, застосовують легкопереміщувані і легковстановлювані загородження (спіраль з колючого дроту). Загородження полегшують контроль і дозволяють ощаджувати на персоналі.
- На один фасад кидають одну групу вогневої підтримки. Вона контролює двері, вікна, люки на даху і в підвалах

ПРОЧІСУВАННЯ ЖИТЛОВОГО БЛОКУ. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАДІЯНОГО В ОПЕРАЦІЇ ПІДРОЗДІЛУ.
Керівник операції, військовий або поліційний офіцер
Особистий транспортний засіб
ВИНИЩУВАЛЬНИЙ ЗАГІН
Місце допиту
1 унтер-офіцер поліції
1 поліційний службовець як писар
3 піхотинці як персонал охорони
Вантажівка для перевезення команди
Резерв
1 група піхоти (1 унтер-офіцер + 2–3 бійці)
Вантажівка для перевезення команди
ПОШУКОВИЙ ЗАГІН
Начальник:
1 унтер-офіцер поліції
Помічник: 1 поліційний службовець
1 піхотне відділення (1 унтер-офіцер + 10 бійців)
Вантажівка для перевезення команди
ЗАГОРОДЖУВАЛЬНИЙ ЗАГІН
Молодший офіцер або старший унтер-офіцер (піхот.)
Унтер-офіцер (піхот.)
Група затримання
3 бійці з пістолет-кулеметами
Вантажівка для перевезення команди
Унтер-офіцер (піхот.)
Група вогневої підтримки
2 бійці з автоматами або й з одним легким кулеметом
Вантажівка для перевезення загороджень (мотків колючого дроту)

і готова негайно відкривати вогонь, якщо операція наштовхнеться на збройний спротив.

- На один фасад передбачено й одну групу затримання. Її завданням є упіймати осіб, які намагатимуться втекти з будинку, — бажано живими.
- Коли житловий блок загороджено, пошуковий загін методично прочісує будинок за будинком.
- На горище відразу ж скеровують подвійний пост, аби запобігти втечі по даху.
- На кожному поверсі на сходовій клітці ставиться один вартовий, який уважно спостерігає за дверима кожного помешкання.

- На партері залишаються три бійці. Двоє стережуть парадний і задній входи в будинок, а третій — вхід у підвал.
- Мешканців будинку збирають в одному місці, яке можна легко контролювати (внутрішній двір, закуток муру довкола будинку тощо). Консьєрж повинен сказати, чи всі

вже тут, кого бракує, а хто не належить до мешканців цього будинку. Підозрілих осіб забирають на допит.

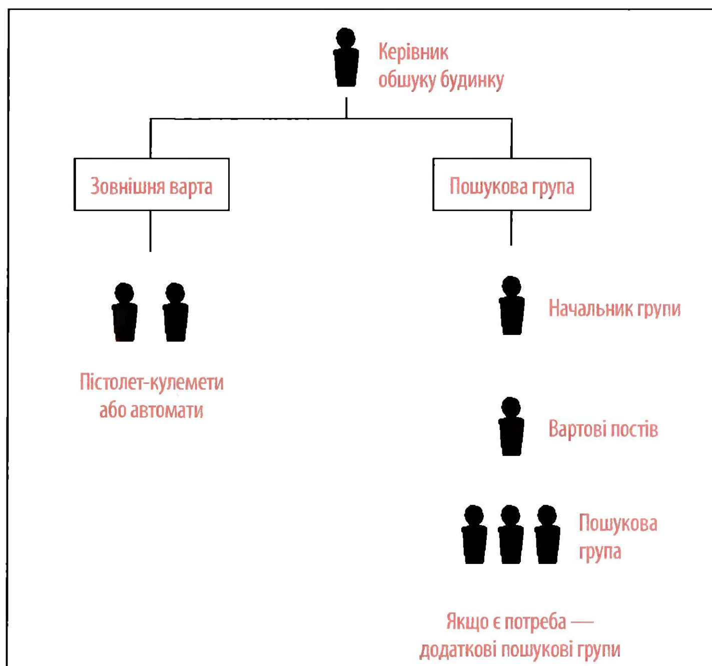
- Тільки тепер розпочинається саме прочісування. Коли надходить черга певного помешкання, викликають його власників. Якщо якісь двері неможливо відімкнути, їх без зволікань вибивають. Те ж саме відбувається із зачиненими предметами: меблями, валізами, ящиками тощо.
- Під час обшуку найважливішу роботу виконують фахівці з поліції, прикріплені до операції. Вже сама присутність функціонерів, яких ненавидять і бояться, лякає і паралізує мешканців будинку. Їхня присутність спонукатиме до чіткішої і безжальнішої роботи солдатів, які внутрішньо не надто співчувають таким операціям: інакше вони ризикуватимуть отримати славу політично ненадійних.

Обшук будинку

Загальні зауваги:

- Пошукову команду поділяють на:
  а) зовнішню варту;
  б) пошукову групу.
- Керівник обшуку будинку координує дії зовнішньої варти та пошукової групи.
- До зовнішньої варти належить принаймні дві особи з пістолет-кулеметами. Завданням варти є:
  а) не дати нікому вийти з будинку;
  б) завадити викиданню предметів з вікон.

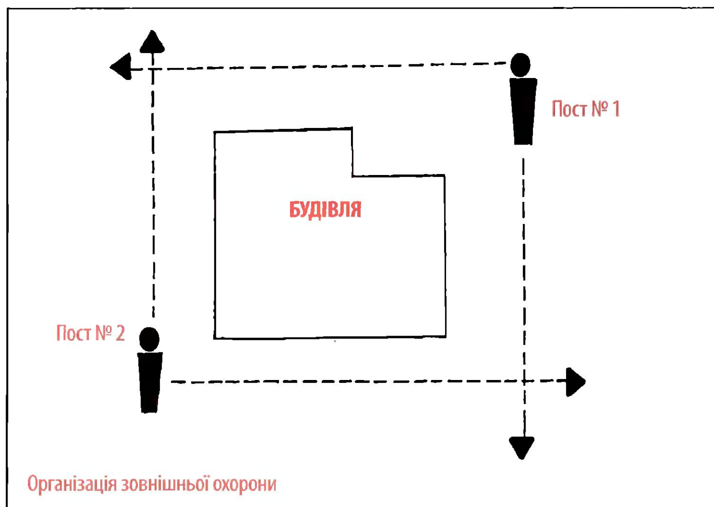
  Зовнішню варту виставляють ще **до того**, як пошукова група заходить у помешкання.
- До пошукової групи входять:
  а) керівник групи — керує пошуковою роботою;
  б) охоронці — охороняють підозрілих осіб;
  в) одна або кілька пошукових груп — власне й проводять обшук.
- Мешканців скликають в одне місце, вводять у курс справи, обшукують та тримають під вартою. Перед тим як дозволити сісти, щоби вони перечекали обшук, стільці спочатку слід перевірити на наявність захованих предметів.

- Варто взяти договір про винайм помешкання, щоби, бува, не проґавити жодного з приміщень у помешканні (горище, підвал, спіжарня, комірчина, гараж тощо).

Обшук приміщення:

- Якщо працює лише одна пошукова група, то керівник визначає порядковість обшуку приміщень. Якщо ж є можливість працювати кільком пошуковим групам, то керівник призначає, котра група і де саме здійснюватиме обшук.
- Для раціонального обшуку одного приміщення потрібно 2–3 особи.
- Керівник команди розподіляє приміщення. На дві стіни приміщення призначається один відповідальний. А третя особа бере на себе середину приміщення. Межі приділених ділянок маркуються крейдою по підлозі (килимові),

стінах та стелі. Саме ці стики ділянок є важливими. Тут легко можна чогось недобачити.

- Сам керівник команди в обшуку участі не бере. Натомість він тримає під контролем усе і стежить, аби нічого випадково не пропустити.
- Обшукують меблі, килими, штори, шпалери, обшивку, смітники та печі. Кімнатні рослини витрушують із вазонів, відкривають банки з домашніми закрутками, консерви тощо. Лежачих хворих підіймають з постелі, немовлят виймають із візочків і обшукують їх та місце під ними.
- Технічне правило № 1 звучить так: кожний шукає настільки ретельно, щоби наприкінці роботи йому не довелося розпочинати все з початку і щоби він міг упевнено твердити, що нічого не пропустив.
- Людину, яка щось заховала, непереборно тягне раз по раз глянути в бік схованки. Вартовий знає про це, а тому звертає увагу на спрямування поглядів присутніх у приміщенні.
- Якщо під час обшуку в помешкання зайде ще хтось, то його відразу ж затримують.

- Якщо дзвонить телефон, слухавку не беруть, аби викликати враження, ніби нікого в цей час немає вдома. Інакше поліція могла б сама викрити факт проведення операції незнайомим голосом. Домочадці також не мають права брати телефон, адже можуть таким чином передати сигнал якимось непримітним домовленим паролем.

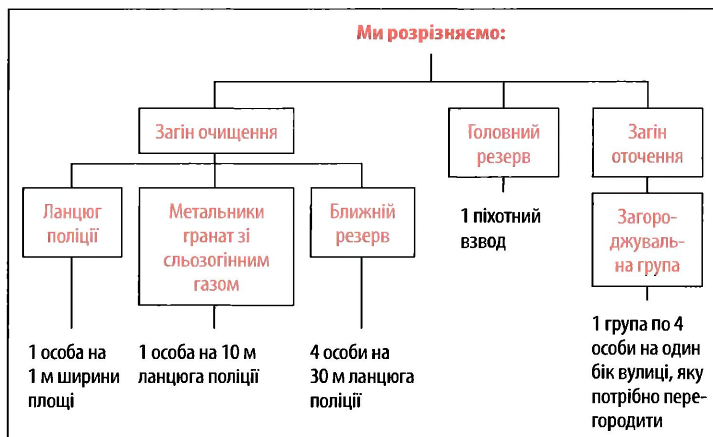
Очищення площі

(розгін масової демонстрації перед урядовою будівлею, перед партійним осередком або ж адміністрацією)

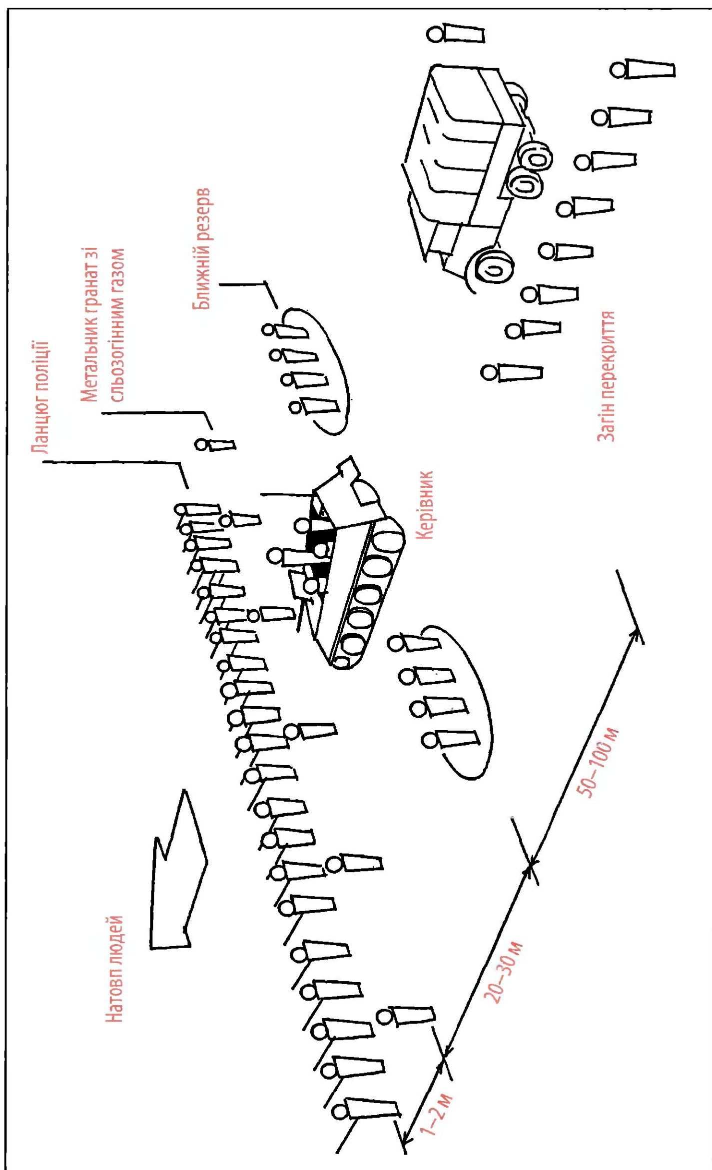
Загальні зауваги:

- Важливо **швидко** і **не зволікаючи** і водночас **без смертей,** з **якомога меншою кількістю поранених** очистити площу.
- Зібраний натовп мусить отримати можливість **швидко** і **безперешкодно** зринути з площі.
- Для цього:
  1. Слід залишити неперегородженими велику кількість вулиць, у які натовп зможе зринути.
  2. Очищати площу необхідно тільки з одного напрямку. Для цього потрібно обрати ту сторону площі, в яку впадає найменше вулиць.
  3. Через гучномовці віддати наказ повідчиняти вхідні двері прилеглих будинків, а вікна, навпаки, — позачиняти (тоді частина натовпу зможе забігти в будинки, але їм буде складно відкрити вогонь по війську!).
- Для самого очищення площі застосовують два методи:
  а) очищення силами людей за допомогою т. зв. «ланцюга поліції»;
  б) очищення за допомогою ланцюга машин.
- Ланцюгом поліції можна розігнати тільки незначні групи людей або натовпи середнього розміру.
- Велелюдні натовпи потрібно відтісняти за допомогою ланцюга машин.

Ланцюг поліції:

- Поліціянти в ланцюгу стоять тісно один біля одного, не залишаючи проміжків між собою. Гвинтівка з насадженим багнетом витягнена вперед. Багнет — на рівні грудної клітки. Зброя заряджена і на запобіжнику.
- 1–2 метри позаду ланцюга поліції стоять метальники гранат зі сльозогінним газом. У кожного — щонайменше 30 таких гранат. Запас боєприпасів підвозиться транспортним засобом керівника операції: так метальники можуть поповнювати свої запаси протягом усієї операції.
- На віддалі 20–30 метрів позаду метальників розташовується ближній резерв. Він повинен:
  а) якщо є потреба, підсилювати ланцюг поліції;
  б) хапати осіб, які прорвуть ланцюг;
  в) забирати полонених і передавати їх до основного резерву.
- На тому ж самому рівні, що й ближній резерв, їде керівник. Він перебуває зверху на танку або на броньованій машині, щоби таким чином мати в полі зору і самі війська, і натовп людей. Керівник підтримує радіозв'язок із вищим начальством. Окрім того, він має гучномовець, аби:
  а) звертатися до натовпу;

Ланцюг поліції
Метальник гранат зі сльозогінним газом
Ближній резерв
Керівник
Загін перекриття
Натовп людей
50–100 м
20–30 м
1–2 м

б) попри загальний шум, мати змогу віддавати накази і команди своїм військам.

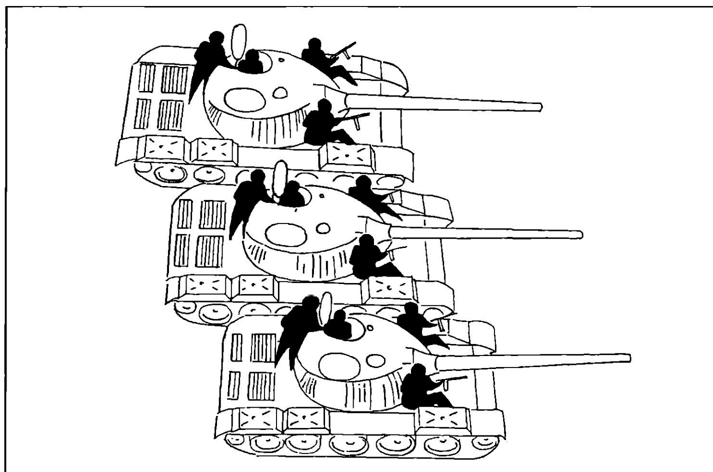
У машині начальника сидить 3–4 особи ближньої охорони. Вони не дають людям оточити машину, вирвати радіоантену чи кинути коктейль Молотова.

- Всі мають на обличчях маски для захисту від дії газу. Маска керівника висить у нього на грудях напоготові. Адже коли він одягне маску, то ускладниться зв'язок із його військами.
- Перед тим як натовп почнуть розганяти силою, людей попереджають. Попередження може звучати, наприклад, так: «Увага! Увага! До вас звертаються військові, які відповідають за порядок! — Закликаємо демонстрантів добровільно покинути площу! — Даємо на це 10 хвилин часу! Через 10 хвилин площу почнемо зачищати силою!» Це попередження кілька разів із невеликими проміжками повторюють. Після закінчення зазначеного часу військо переходить у наступ.
- За командою керівника метальники кидають гранати зі сльозогінним газом. Застосування газу мусить відбуватися швидко й зосереджено. Сльозогінний газ тільки тоді справді подіє, коли **в мінімально короткий час** (1–2 хвилини) у натовп полетить **кілька сотень** газових гранат. Метальники кидають газові гранати в глибину натовпу і по всій ширині людської маси. Особливо важливими є кидки у віддалені точки, в такий спосіб охоплюються й ті люди, які стоять позаду.
- Після того в дію вступають військові з багнетами. Вони рухаються повільним маршовим кроком, педантично дотримуючись спільної лінії руху. Темп руху визначається за найповільнішими частинами формації. Тим силам, що просуваються легко, не можна просто прорватися вперед і розірвати в такий спосіб ланцюг. Щоразу відбуваються зупинки в русі, щоби відновити початковий порядок.
- Позаду рухається загін перекриття і перегороджує вулиці, якими пройшла колона, швидковстановлюваними загородженнями («іспанські живоплоти», спіралі колючо-

го дроту). Біля кожної перешкоди залишається блокувальна група з 4-х осіб із пістолет-кулеметами. Вони не дають демонстрантам, які повертатимуться, зруйнувати загородження.

Ланцюг машин:

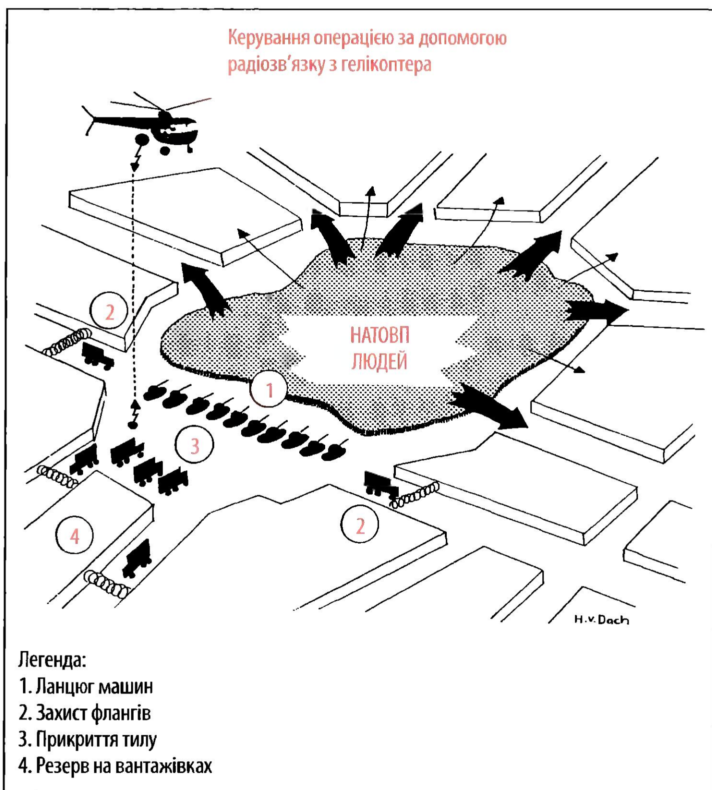
- Для зачистки площі використовують танки, броньовані машини або й вантажівки.
- Транспортні засоби ставлять на одній лінії, злегка висунувши одне крило лінії вперед для полегшення огляду.
- Прогалини між двома машинами становлять:
  - для вантажівок — 0,80–1 м;
  - для танків чи броньованих машин — 1,50–2 м.
- На машини сідає піхота, яка стежить за тим, аби:
  а) натовп не зривав антен, прапорців, арматури і щоби з натовпу не кидали пляшки з запалювальною сумішшю;
  б) крізь проміжки між машинами не прослизнули окремі люди.
- За танками рухаються на певній відстані резервні сили на вантажівках. Їхнім завданням є:

а) перегороджувати бічні вулиці, через які вже перейшов ланцюг зачистки, швидковстановлюваними загородженнями («іспанські живоплоти», спіралі колючого дроту) та не давати частині натовпу повернутися назад і, таким чином, проникнути в тил зачисних сил;

б) приймати полонених і відправляти їх у спеціально відведене для них місце.

- Просування вперед і відтіснення людської маси відбувається повільним темпом.

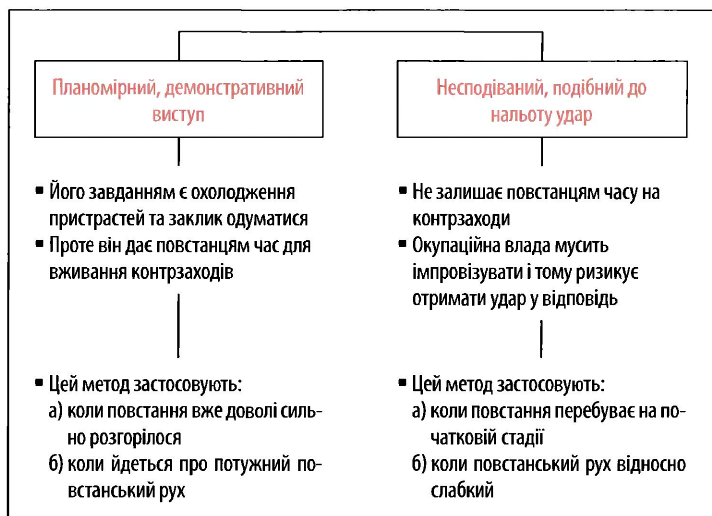

Легенда:
1. Ланцюг машин
2. Захист флангів
3. Прикриття тилу
4. Резерв на вантажівках

Подолання безпорядків та повстань

Загальні зауваги

- Окупаційна влада залучає якомога потужніші сили, щоб уникнути ризику поразки. У разі невдалого застосування сили окупаційною владою повстанський рух отримав би додатковий імпульс. Тоді активними бійцями стали б і ті, хто досі з обережністю вичікував.
- У супротивника є такі можливості:

Розвідка

- Перед придушенням повстання окупаційна влада проводить розвідувальну роботу.
- Представники органів розвідки працюють переважно в цивільному одязі.
- Завданням розвідки є вияснити все щодо:
  а) політичного стану:
    - наскільки симпатизує повстанцям **основна маса** населення і якого роду практичну підтримку надає їм?;
    - чи все ще діють адміністрація та поліція?;

- яку позицію займає «маріонеткова адміністрація»?; чи вона ще «тверда», чи, навпаки, вважає, що настав момент «зіскочити»?;

б) військового стану:

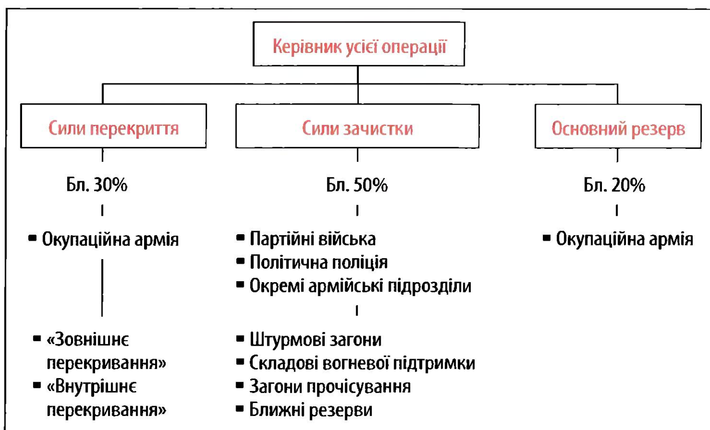
- яку зброю та бойове спорядження мають повстанці; і насамперед, чи мають вони важку зброю та протитанкові засоби?;
- хто керує повстанцями?; чи керівництво здійснюється з військової точки зору професійно, чи дії повстанців та їхнього керівництва — дилетантські?;
- приблизна площа території, охопленої безпорядками; основні райони безпорядків; захоплені об'єкти; споруджені загородження тощо.

Структура атакуючих сил

Загальні зауваги:

- У подоланні повстання беруть участь:
  а) окупаційна (регулярна) армія;
  б) партійні війська (підрозділи безпеки)[47];
  в) політична поліція.
- Основна роль відводиться партійним військам.
- Армія та політична поліція виконують допоміжну функцію і підсилюють партійні формації, якщо вони надто нечисельні.
- Окупаційна армія становить близько 75% залучених сил, а партійні війська та політична поліція — близько 25%.
- Структура:
  (Див. на с. 199)

[47] Її можна порівняти з німецькими силами СС часу Другої світової війни або з російським НКВД. Пор. с. 29.

- Керівником цілої операції може бути:
  а) особа з вищого поліційного керівництва;
  б) особа з вищого командування партійних військ;
  в) як виняток — армійський офіцер високого рангу[48].

Зовнішнє перекривання:

- Зовнішнє перекривання має перешкодити проїзду недозволених транспортних засобів, а одночасно охороняти зачисні сили від зовнішніх перешкод.
- Зовнішнє перекривання блокує тільки основні дороги на краях території повстання.
  Тож мережа блокади не надто густа і її легко можна обійти стороною від магістральних доріг.
- Один пост становлять 1–2 танки та одне піхотне відділення.

Внутрішнє перекривання:

- Завданням внутрішнього перекривання є позбавлення повстанців можливості відступити. Тому це перекривання мусить бути якомога густішим і не мати пробоїн.

---

[48] Тільки тоді, коли він цілком надійний і не поступається своєю брутальністю обом попереднім категоріям керівників.

- Для внутрішнього перекривання перевага надається місцевостям із широкою прострілюваністю: парки, площі, широкі вулиці, залізничні шляхи, канали тощо. Завдяки цьому додатково вивільняється персонал, який зможе поповнити сили зачистки.

Сили зачистки:

- Сили зачистки поділяються на штурмові загони, складові вогневої підтримки, загони прочісування та ближні резерви.
- Штурмові групи постачає армія, і до їх складу входять піхотинці та БМП. Вони знищують осередки опору.
- Складові вогневої підтримки також постачає армія, і до їх складу входять танки, штурмові гармати, протитанкові гармати та міномети. Вони супроводжують просування штурмових груп.
- Загони прочісування постачають партійні війська та політична поліція. Вони зачищають відвойовану територію.
- Ближні резерви постачає армія. Вони забезпечують підкріплення для наступу, перекривають виходи у бічні вулиці, транспортують полонених тощо.

Ведення бою

- Вступ на територію безпорядків здійснюється у передсвітанкові години (02.00–04.00). Можна сказати, що окупаційна влада застає таким чином повстанців «у ліжку».
- Перериваються громадські телефонні лінії, щоб у повстанців не було можливості передавати повідомлення.
- Переривається електро- та водопостачання на території повстання.
- Механізовані війська беруть місто в кільце, щоби:
  а) перекрити повстанцям можливості відступу чи втечі;
  б) припинити постачання продуктів харчування;
  в) зробити неможливим надання допомоги ззовні.
- Окремі посилені танками штурмові групи просуваються основними магістралями у напрямку центру міста. Їхнім завданням є зайняти основні пункти і розсікти повстанців на декілька роз'єднаних угруповань.

- Основна маса піхоти повільно й систематично прочісує окремі міські квартали, житлові блоки та будівлі.
- Моторизований основний резерв стоїть напоготові за межами цієї території, щоби:
  а) припиняти спроби вирватися;
  б) забезпечувати ротацію задіяних у боях підрозділів;
  в) доукомплектовувати підрозділи, що зазнали втрат;
  г) за потреби підсилювати штурмовий клин;
  д) завдавати додаткового нищівного удару по вогнищах опору, за які ведуться особливо запеклі бої.
- Усією операцією керують за допомогою радіозв'язку, з гелікоптерів та легких літаків (див. рис. на с. 204).

Вуличні дії

Загальні зауваги:

- На велику вулицю залучають одну, посилену танками стрілецьку роту.
- Рота розпочинає фронтальний наступ двома взводами. Один із взводів рухається самою вулицею. Інший просувається внутрішнім боком вулиці — задніми дворами та садами. Для цього обирають той бік вулиці, який забезпечує можливість зручнішого укриття.
- Третій стрілецький взвод замикає наступ як резерв роти.

Передовий взвод:

- Передовий взвод діє силами двох відділень попереду.
- Кожне з відділень рухається правим і лівим боком вулиці вздовж фасадів будинків. Формація: стрілецька колона: дистанція між бійцями 5–10 метрів.
- Передові відділення висилають по двоє розвідників на 50–100 метрів уперед.
- Третє відділення рухається на віддалі 50–100 метрів зручнішим боком вулиці.
- 1–2 танки або штурмові гармати, разом із передовою частиною піхоти, їдуть попереду для забезпечення вогневої підтримки.

Резерв роти:

- Резерв роти складається з:
  а) третього стрілецького взводу;
  б) кулеметного взводу (4 кулемети);
  в) 1–2-х танків або штурмових гармат;
  г) усіх БМП роти (8 одиниць).
- Разом із ротним резервом перебуває кілька службовців політичної поліції.
- По одному відділенню третього стрілецького взводу виділяють на грубше прочісування будинків, повз які рухається передовий взвод. Цей огляд покликаний усунути можливість відновлення бою в тилу роти.
- Кулеметний взвод та БМП застосовують для перекривання бічних вулиць — швидко вводячи їх у дію, щоби в такий спосіб убезпечити фланги роти.
- Коли авангард вступає в бій, то бійці в глибині колони відступають під прикриття будинків, аби уникнути втрат.
- На кожному підході до бічної вулиці, що перетинає вулиці основного руху війська, робиться нетривала зупинка для відновлення в роті початкового порядку.
- Прочісування будинків забирає більше часу, ніж просування штурмової голови колони. Тому темп просування задає резерв.
  (пор. рис. на с. 205).

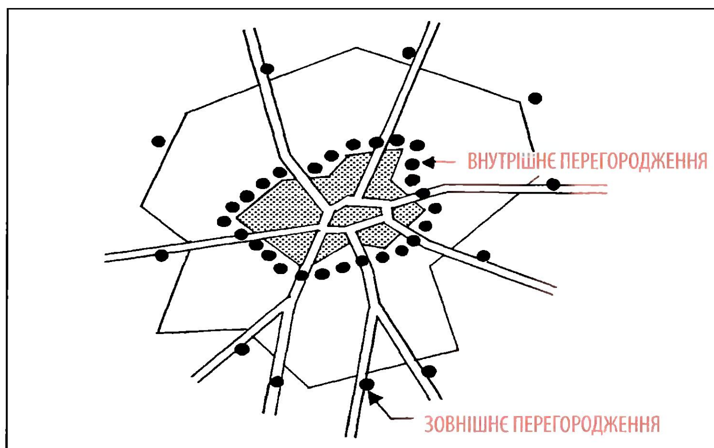
Подолання барикад та вуличних загороджень

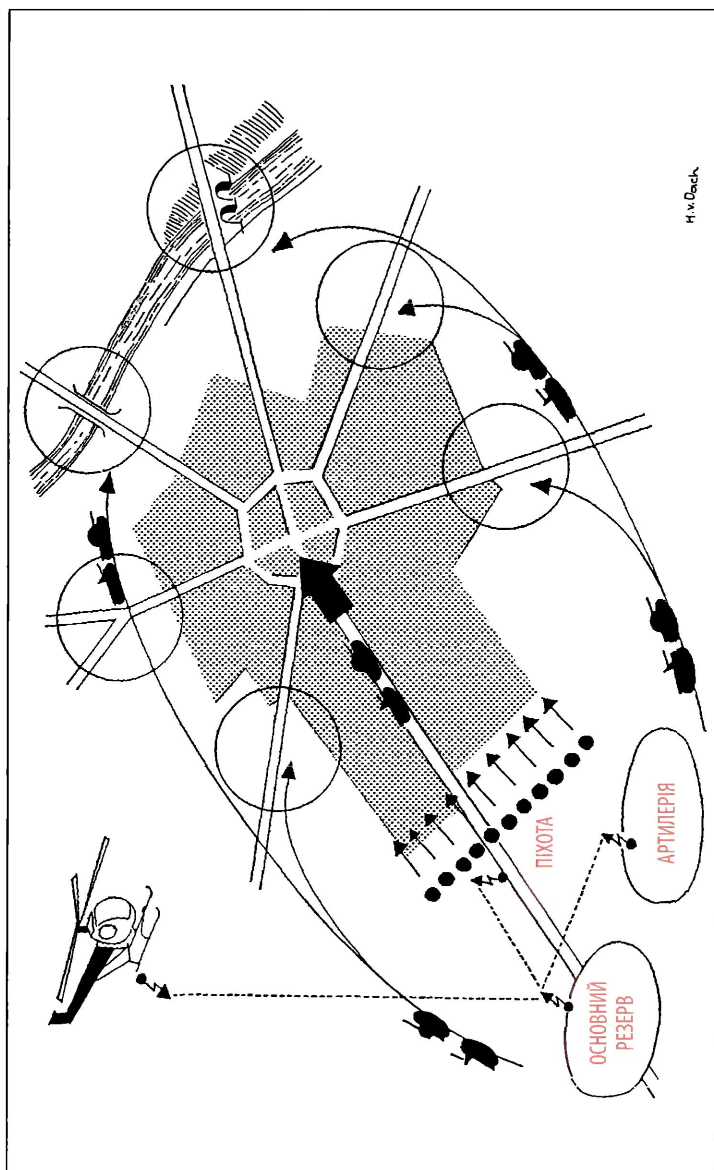
- Танки зупиняються поза ареалом досяжності засобами ближнього бою (міномети, гранатомети, пляшки із запалювальною сумішшю) і руйнують барикади гарматними пострілами.
- Піхотинці виходять із БМП та пробираються будинками до загородження. Для цього використовують проломи в стінах підвальних приміщень. Якщо таких підвальних приміщень немає, тоді проломи роблять на верхніх поверхах.
  (див. рис. на с. 206)

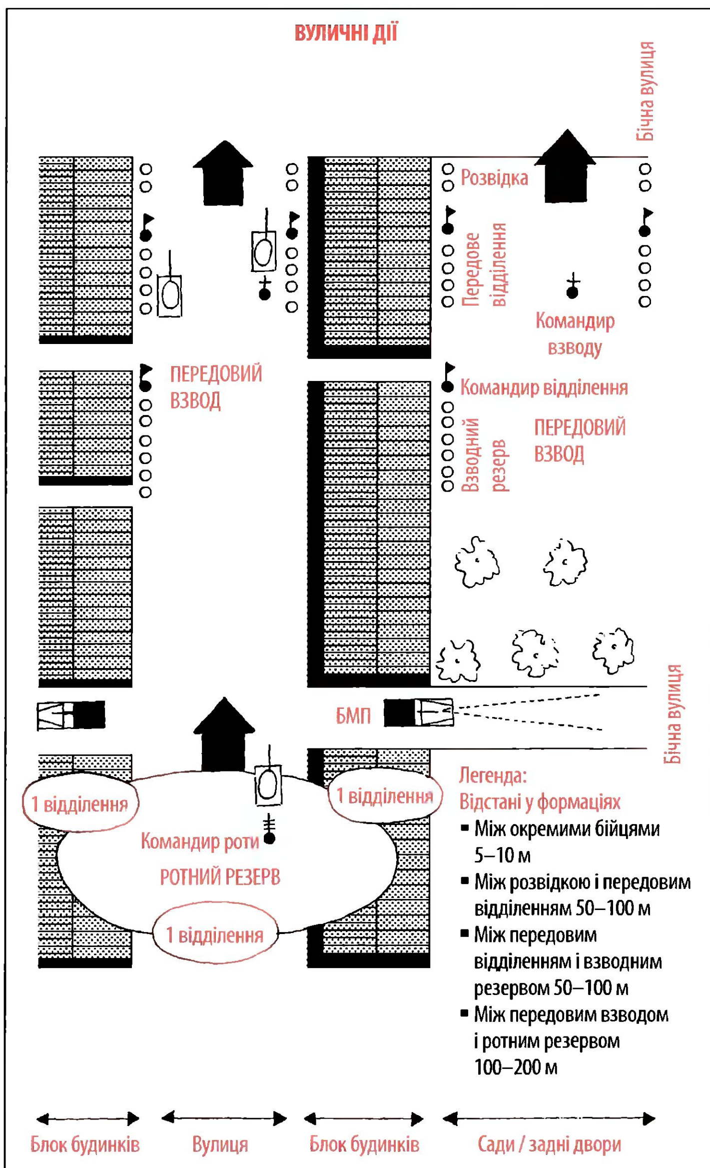
Зачистка розлогого об'єкта
(як-от фабричного комплексу)

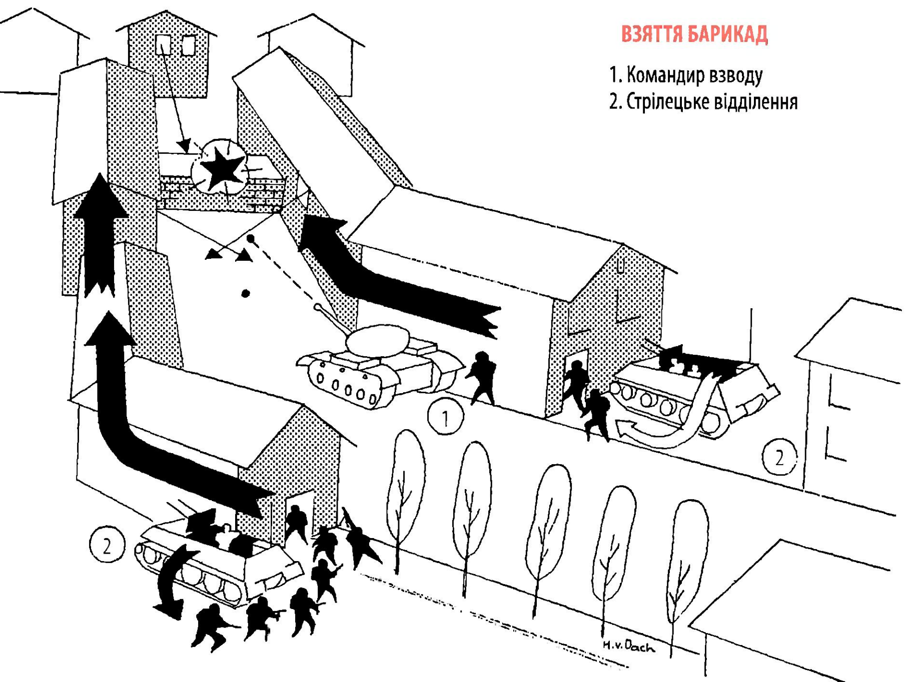
- Увесь ареал оточують.
- Під'їзди перекривають колючим дротом і виставляють стрільців (1).
- Демонстративно під'їжджають танки, контролюючи об'єкт за допомогою бортової зброї (2).
- У навколишніх будівлях і на їхніх дахах встановлюють кулемети. Тож під контроль беруться дахи об'єкта нападу (3).
- Штурмові групи — а в них працівники політичної поліції — проникають усередину і прочісують об'єкт нападу (4).
- Осіб, які викликають підозру, затримують і відразу ж вивозять з території на вантажівках, що стоять тут напоготові (5).
- Неподалік у засідці чекає резерв нападу — його метою є:
  а) приймати полонених і брати їх під охорону;
  б) за потреби посилювати штурмові групи (6).
- Над'їжджають автомашини з гучномовцями, з них передають вказівки окупаційної влади повстанцям (7).
- На позиції виставляють прожектори, щоби, якщо є потреба, можна було продовжувати операцію зачистки і вночі (8).

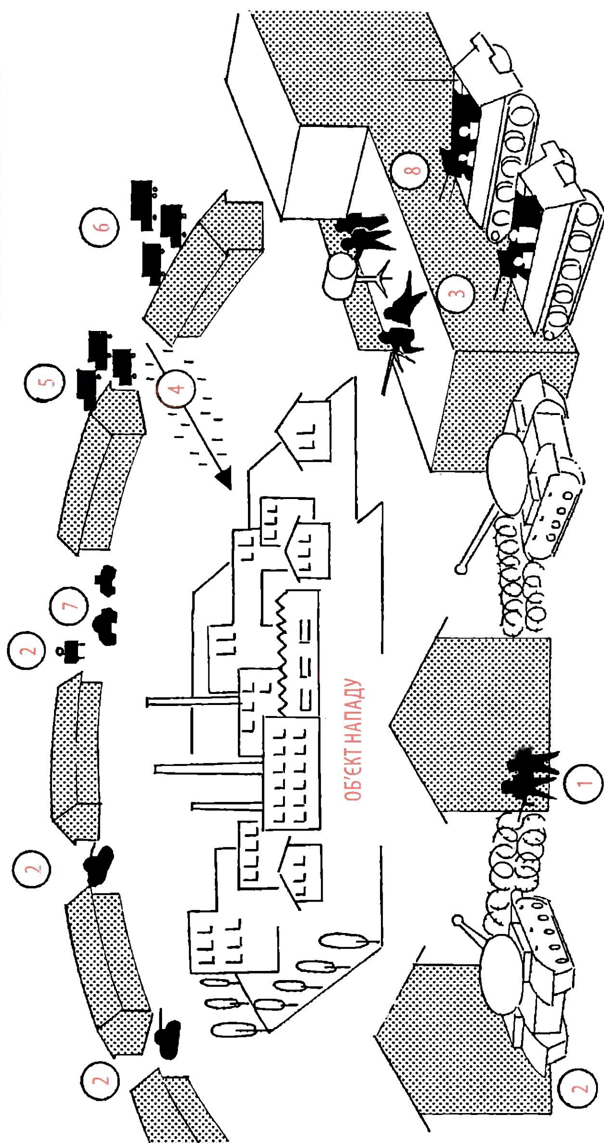
(див. рис. на с. 207)

ПІХОТА
АРТИЛЕРІЯ
ОСНОВНИЙ
РЕЗЕРВ
H.v.Dach

ВУЛИЧНІ ДІЇ
Бічна вулиця
Розвідка
Передове відділення
Командир взводу
ПЕРЕДОВИЙ ВЗВОД
Командир відділення
Взводний резерв
ПЕРЕДОВИЙ ВЗВОД
БМП
Бічна вулиця
1 відділення
1 відділення
Командир роти
РОТНИЙ РЕЗЕРВ
1 відділення
Легенда:
Відстані у формаціях
▪ Між окремими бійцями 5–10 м
▪ Між розвідкою і передовим відділенням 50–100 м
▪ Між передовим відділенням і взводним резервом 50–100 м
▪ Між передовим взводом і ротним резервом 100–200 м
Блок будинків
Вулиця
Блок будинків
Сади / задні двори

ВЗЯТТЯ БАРИКАД
1. Командир взводу
2. Стрілецьке відділення
1
2
2
H.v.Dach

ЗАЧИСТКА РОЗЛОГОГО ОБ'ЄКТА
ОБ'ЄКТ НАПАДУ
1
2
3
4
5
6
7
8
H.v.D.

Зайняття міста після припинення безпорядків або придушення повстання

Загальні зауваги:

- Після перемоги над повстанцями населення необхідно тримати «в руках».
- Ми розрізняємо:

Закрита зона:

- «Закрита зона» слугує окупаційній владі опорою.
- У закритій зоні окупаційні війська розташовуються строго відокремлено від населення. Причини:
  а) тоді на війська не так легко вчинити напад;
  б) війська убезпечені від політичного впливу з боку населення.
- Закриту зону обирають так, щоби у ній перебували важливі об'єкти (як-от адміністративні та урядові будівлі), які у такий спосіб отримають додатковий захист.
- На периферії закрита зона укріплюється окремою захисною вартою (ланцюгом вартових постів).
- Пізніше, і це — якомога швидше, необхідно поміняти систему вартових постів на огорожу з колючого дроту. Вона дієвіша і потребує менше людського персоналу.
- Окремі пости виставляють принаймні за 30 метрів позаду огорожі, щоби у вартових не було можливості розмовляти з людьми. Так солдатів убезпечують від політичного впливу з боку населення.
- Позиції постів захищені валами, спорудженими з мішків із піском.

- На підходах до огорожі з колючого дроту встановлюють попереджувальні оголошення. Хто намагатиметься пробратися крізь них, у того стрілятимуть без попередження.

Зовнішні опорні пункти:

- Перед закритою зоною встановлюються опорні пункти. Вони:
  а) утримують контроль над важливими об'єктами (міст, перехрестя вулиць, площа тощо);
  б) є опорою для патрулів.
- Кількість зовнішніх опорних пунктів ощадлива, щоби не розпорошувати сил. Принцип: краще менше постів, зате сильніших!
- Зовнішні опорні пункти розміщують у надійних будівлях, які легко обороняти.
- Чисельність особового складу зовнішніх опорних пунктів відповідає чисельності взводу. Керує ними завжди офіцер.

Патрулі:

- Завданням патрулів є демонстрація своєї присутності та відлякування.
- Ми розрізняємо «малі патрулі» й «великі патрулі».
- Малі патрулі здійснюють охорону ближчого оточення закритої зони.
- Великі патрулі контролюють територію усього міста і підтримують зв'язок із зовнішніми опорними пунктами.
- Малий патруль має один-єдиний транспортний засіб (1 БМП чи танк).
- Великий патруль має два транспортні засоби (1 танк + 1 БМП).
- Усіма без винятку патрулями керують офіцери.
- Керівниками патрулів ставлять тільки найкращих офіцерів, тобто тих, хто не знатиме жалю ні до кого і хто зможе безоглядно відкрити вогонь. Їхніми завданнями є:
  а) не допустити контактів між солдатами і населенням;
  б) забезпечити, щоби людський натовп не зміг роззброїти команду і щоб, у разі виникнення необхідності, коман-

да не зупинялася, коли доведеться стріляти по жінках і дітях або й давити їх танком.

- Патрулі їздять серединою вулиці. Кожному членові патруля виділяється певний сектор, за яким він веде спостереження.
- Патрулі — небезпечніші за великі, закриті підрозділи, тому що вони з переляку швидко переходять до стрілянини.

Надзвичайний стан:

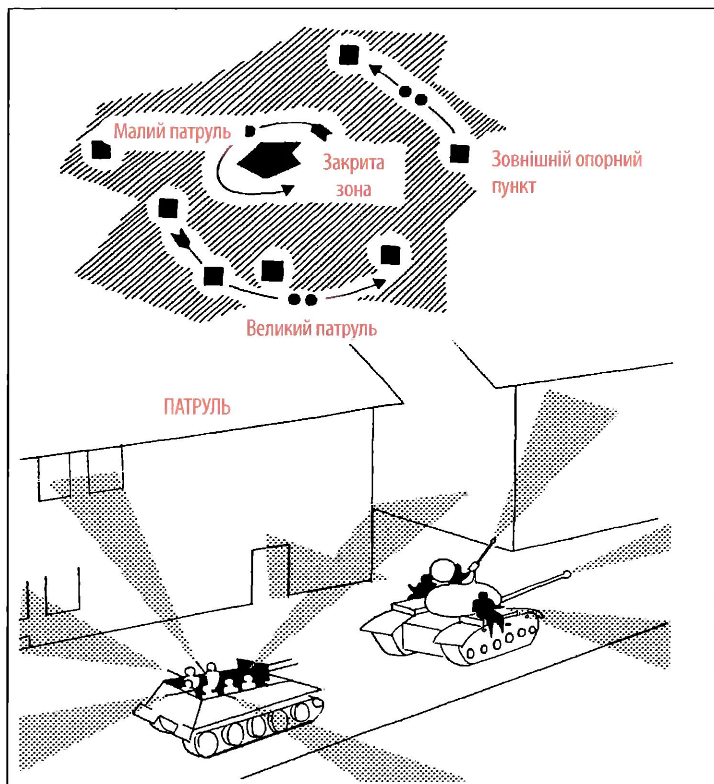
- Листівки, вивішені плакати, машини з гучномовцями та радіо провіщають початок «надзвичайного стану».
- Як правило, в умовах надзвичайного стану діють такі заходи:
  1. Перед настанням ночі зачиняють усі ресторани та розважальні заклади.
  2. Забороняється виходити з дому вночі.
  3. Забороняється збиратися в одному місці групі людей понад 10 осіб.
  4. Забороняється зустрічатися в клубах, товариствах.
  5. Запроваджуються трибунали.
  6. Оголошується, що кожного, кого зустрінуть зі зброєю в руках, розстрілюють на місці.
  7. Усі жалюзі вікон, що виходять на вулицю, мають бути відкриті. Всі ж вікна, навпаки, залишатися зачиненими. Якщо вікна відчинені, то в них без попередження стріляють.
  8. Обов'язково тримати зачиненими всі вхідні двері, двері до підвалів та на горища. Чужих осіб впускають досередини тільки після перевірки. За імовірні ворожі дії цих осіб колективно відповідають власник будинку та всі його мешканці.

Роззброєння:

- Встановлюється термін, у який необхідно здати зброю та боєприпаси. Особи, які зроблять це вчасно, не будуть покарані. Встановленого терміну на початках дотриму-

ються, щоби нікого не відлякати. Не вір цьому обманному маневру. Особи, що здадуть зброю, потрапляють у чорний список. За ними прийдуть тоді, коли супротивник потребуватиме заручників та рабську робочу силу. Ти ще раз переконаєшся, що з тенет супротивника не вибратися, а тому ліпше загинути в боротьбі!

- Після закінчення встановленого терміну розпочинаються обшуки в будинках та перевірки на вулицях. Тих, у кого знайдуть зброю тепер, відразу ж депортують або розстрілюють.

* * *

ДОДАТОК

Розрахунок кількості вибухівки

Розрахунок кількості вибухівки для підриву дерева

Формула:

- Заряди ти зможеш обчислити за такою формулою: З = T^2
  З = кількість заряду в грамах вибухової речовини.
  T^2 = а) для колод: діаметр у сантиметрах;
  б) для брусів: товстіша сторона в сантиметрах.
- Додатково: $^1/_3$ обчисленого заряду на товщину понад 30 см. Для твердого дерева або для дуже потрісканого дерева — $^1/_3$ обчисленого заряду.

Практичні приклади для круглих колод:

- Ялина діаметром 20 см: $T^2 = 20 \times 20 = 400$ г вибухівки.
- Ялина діаметром 40 см: $T^2 + {}^1/_3 = 40 \times 40 + 530 = 2130$ г вибухівки.
- Бук діаметром 25 см: $T^2 + {}^1/_3 = 25 \times 25 + 208 = 833$ г вибухівки.
- Дуб діаметром 40 см: $T^2 + {}^1/_3 + {}^1/_3 = 40 \times 40 + 530 + 530 = 2660$ г вибухівки.

Практичні приклади для брусів:

- Ялинові балки 30/20 см: $T^2 = 30 \times 30 = 900$ г вибухівки.
- Ялинові балки 40/20 см: $T^2 + {}^1/_3 = 40 \times 40 + 530 = 2130$ г вибухівки.
- Дубові балки 20/15 см: $T^2 + {}^1/_3 = 20 \times 20 + 130 = 530$ г вибухівки
- Дубові балки 40/30 см: $T^2 + {}^1/_3 + {}^1/_3 = 40 \times 40 + 530 + 530 = 2660$ г вибухівки.

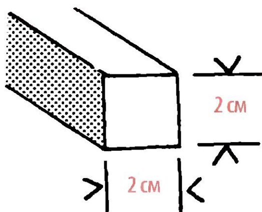
Непарні результати завжди заокруглюють, тому що формула вже передбачає більший заряд!

Обчислення кількості вибухової речовини для підриву металу

Формула:

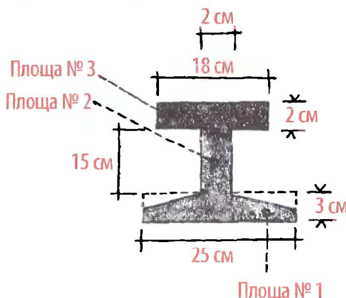
- Заряди ти зможеш обчислити за такою формулою:
  З = 25 × П.
  З = кількість заряду в грамах вибухової речовини.
  П = площа перерізу у сантиметрах квадратних. На один $см^2$ знадобиться 25 г вибухівки.
- При підриві металу потрібно уявляти собі профіль планованої для підриву конструкції — розкладеною на окремі частини.

Практичний приклад № 1:

Металевий брусок 2 × 2 см
З = 25 × П
П = 2 × 2 = 4 $см^2$
4 $см^2$ × 25 г = **100 г вибухівки**

Практичний приклад № 2:

Подвійна Т-балка: З = 25 × П
Площа № 1: 3 × 25 = 75 $см^2$
Площа № 2: 2 × 15 = 30 $см^2$
Площа № 3: 2 × 18 = 36 $см^2$

141 $см^2$ × 25 г = **3525 г вибухівки**

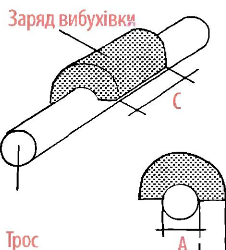
Скошені поверхні обчислюють для спрощення підрахунку як повноцінні!

Практичний приклад № 3:

Броньовані двері товщиною 2 см. Тобі потрібно пробити отвір розміром 7 × 7 см, аби закинути всередину приміщення ручну гранату.

З = 25 × П
П = 2 × 7 = 14 см²
14 см² × 25 г = **350 г вибухівки**

Підрив металевих тросів			
A: Перетин троса	Заряд: Пластит	B: Товщина заряду	C: Довжина заряду
2 см	200 г	бл. 2,5 см	8 см
2,5 см	400 г	бл. 2,5 см	13 см
3 см	600 г	бл. 2,5 см	17 см
4 см	1000 г	бл. 2,5 см	28 см
4,5 см	1400 г	бл. 2,5 см	35 см
5 см	1800 г	бл. 2,5 см	46 см
Для металевого прута такого ж діаметру знадобиться лише 50% обчисленої вище кількості вибухівки.			

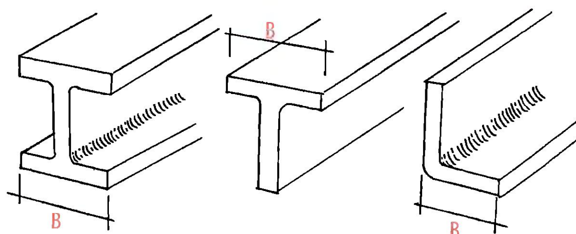
Примітка

Практичний досвід підривання свідчить, що наведені військові формули підриву **значно завищені**!

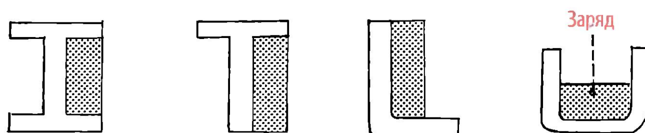
Причина: армія «діє напевно!». Підрив повинен **вдатися** навіть за ускладнених умов, а також — при незначних помилках в обчисленнях. Тому береться до уваги завищена витрата вибухової речовини.

Однак формаціям малої війни хронічно бракує боєприпасів. Тому ти спокійно можеш відняти від розрахованого з допомогою військової формули до 30% вибухівки і таким чином заощадити її. Від цього ефект вибуху не постраждає. От тільки в такому разі не буде **запасу впевненості** і тобі доведеться працювати **надзвичайно точно.**

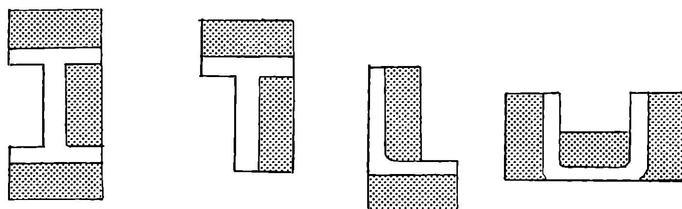
ПОМІЩЕННЯ ВИБУХОВОГО ЗАРЯДУ НА МЕТАЛЕВИХ ПРОФІЛЯХ

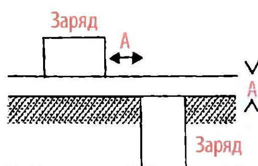
Якщо сторона B коротша за 12 см, то вибухівку поміщають тільки на одній поверхні.

Якщо сторона B довша за 12 см, то необхідно помістити вибухівку на кожній поверхні окремо.

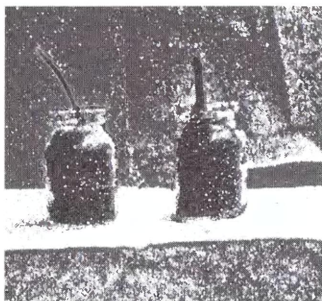

Окремі заряди вибухівки мусять бути закладені зі зміщенням між ними на віддаль товщини матеріалу.

ІМПРОВІЗОВАНІ МЕТАЛЬНІ ЗАРЯДИ

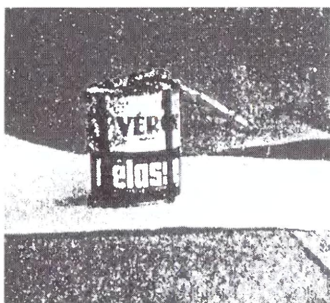
Імпровізована РГ у баночці з-під йогурту[49] 200–300 г вибухівки. Дія: 4–5 м у радіусі. Баночка не розбивається від кидка. Виняток: забетоновані поверхні.

Ліворуч: ініціювання сірником або сигаретою

Праворуч: ініціювання підривачем ударної дії

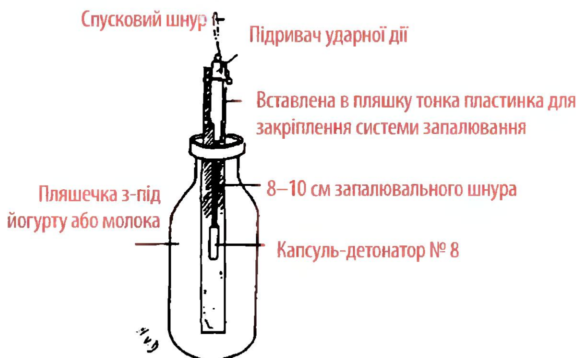
Імпровізований вибуховий заряд у бляшанці (1–1,5 кг вибухівки) Дія: 15–20 м у радіусі

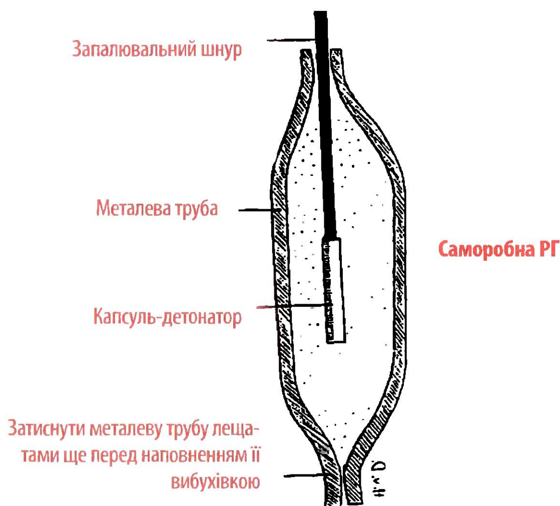
Ініціювання сірником, сигаретою або ж підривачем ударної дії (на цьому фото: підривачем ударної дії). Уламкова дія зростає від додавання камінців і металобрухту (можуть бути цвяхи).

[49] Йдеться про товстостінні скляні ємності, що не розбиваються при падінні *(прим. наук. ред. укр. вид.)*.

САМОРОБНІ РГ ТА ІНШІ ЗАРЯДИ, СПРЯМОВАНІ ПРОТИ ЖИВОЇ МІШЕНІ

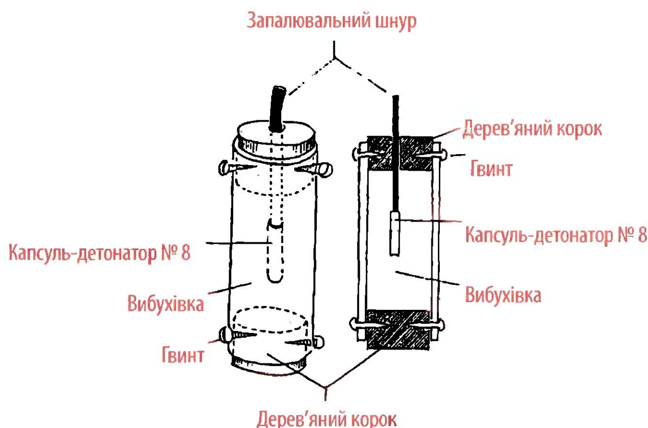

Краще ініціювання — при застосуванні підривача ударної дії

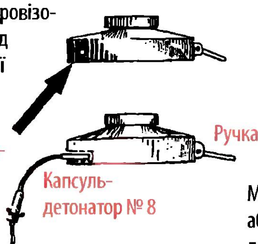
Наповнивши вибухівкою та встановивши запал, стиснути металеву трубу (лещатами) так, аби не пошкодити запалювального шнура, залишивши простір, рівний його діаметру

МЕТАЛЬНИЙ ЗАРЯД «ЕНЦІАН»[50]

ІМПРОВІЗОВАНІ ЗАРЯДИ ПОТУЖНОЇ ДІЇ

Руйнування нерухомих об'єктів (залізнична колія, стовпи електропередач, трансформатор тощо)

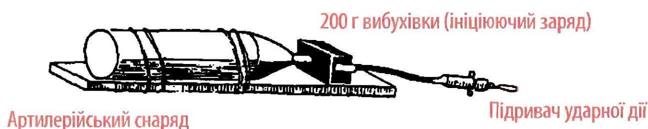

Майже всі протитанкові міни мають збоку або знизу запалювальний канал для введення капсуля-детонатора із запалювальним шнуром. Якщо б такого додаткового запалювального каналу бракувало, то просто примотай дротом до корпусу міни невеликий 200-грамовий вибуховий заряд, який і буде «ініціюючим зарядом».

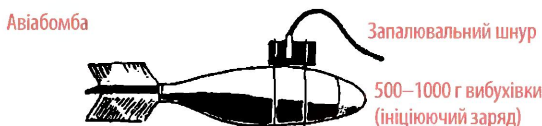
[50] Любов до свого краю проявляється навіть тут — саморобний вибуховий пристрій отримує назву від культової в Швейцарії квітки, яку віддалено нагадує виріб; українська назва — «тирлич» *(прим. наук. ред. укр. вид.)*.

Протитанкові міни є чудовими саморобними зарядами потужної дії.
Вага вибухівки завжди становить приблизно 3–4 кг.

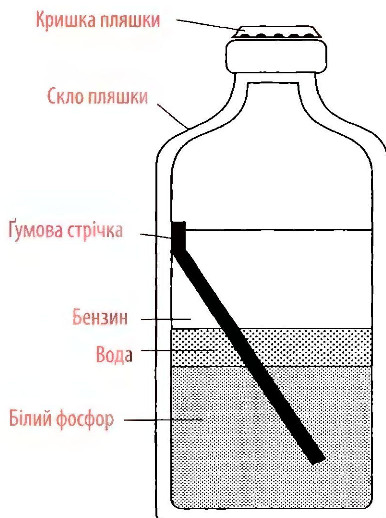
Артилерійські та мінометні снаряди, а також авіабомби надаються як імпровізовані вибухові заряди потужної дії для знищення міцних об'єктів.
Найкращий шлях: прикріпити снаряд до дошки (за допомогою дроту).
Ініціюючим зарядом тобі послужить звичайний невеликий вибуховий заряд, який завжди потрібно закріплювати біля підривача.

САМОРОБНА ФОСФОРНА РГ (САМОПІДРИВНА)

КОКТЕЙЛЬ МОЛОТОВА

Увага: не використовувати товстостінних пляшок!

НАПАЛМОВИЙ КОКТЕЙЛЬ

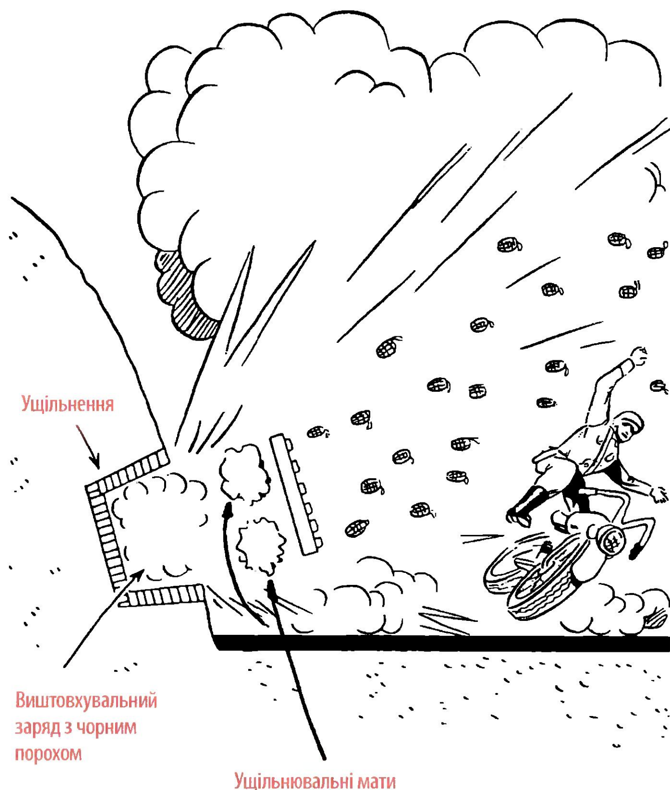
Докладна формула:
21% бензину, 35% дизелю,
46% полістиролу.

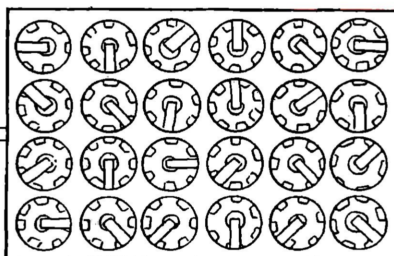
[51] Потрібна для того, щоби суміш легко не збігала з поверхні атакованої техніки; загалом може бути замінена будь-якою горючою і маслянистою рідиною *(прим. наук. ред. укр. вид.)*.

АЛЬПІЙСЬКИЙ ГРАНАТОМЕТ

Дерев'яна дошка з поміщеними на ній 24-ма круглими РГ, які вкладаються в металеві гільзи вже знятими з запобіжника.

МОРҐАРТЕНСЬКИЙ[52] ПЕРЕПИНЮВАЧ КОНВОЮ

1. 24 круглі РГ помістити в трубчасті гільзи на дошку із віссю.
2. Видалити запобіжники гранат.
3. При появі конвою відпустити дошку з кріплення. Тож дошка розвернеться донизу. Ручні гранати випадуть із гнізд.

Металеві гільзи

Рухома вісь

IRAN-1

---

[52] Названий на честь Морґартенської битви (1315 рік), у якій ополчення трьох швейцарських кантонів розгромило переважаючі сили австрійського війська. Ключовими моментами цієї битви стало блокування військ супротивника на вузькій гірській стежці, відтинання авангарду і атакування блокованих із залісснених схилів. У цій битві австрійці втратили близько 2000 бійців, здебільшого — рицарів *(прим. наук. ред. укр. вид.)*.

Військове видання

Ганс фон Дах

ТОТАЛЬНИЙ ОПІР
Інструкція з ведення малої війни для кожного
Частина 2

Переклала з німецької Христина Назаркевич
Науковий редактор українського видання Олег Фешовець

Для оформлення обкладинки використано фото бійця 143-го піхотного навчального батальйону Швейцарської Армії під час польових занять, робота Замуеля Пфльоймера

Відповідальний за випуск	Володимир Русиняк
Літературний редактор	Олег Фешовець
Коректор	Наталія Романяк
Художній редактор	Галина Гінайло
Верстальник	Ігор Стахів

Підписано до друку 10.02.2016. Формат 84×108 $^1/_{32}$
Папір офсетний. Гарнітура «Minion Pro»
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 11,76. Зам. 3-017/003

Видавництво «Астролябія», ТзОВ, а/с 66, Львів 79000 Україна
Тел.: + 38032 243 56 72. Факс: + 38032 276 23 00
Моб. тел.: + 38050 431 54 64, Ел. пошта: info@astrolabium.com.ua
Web-сторінка: http: //www.astrolabium.com.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців
ДК № 967 від 27.06.2002 року

Dach, Hans von. Total resistance: A small war warfare manual for everyone. Part 2 / Translation from German by Khrystyna Nazarkevych; editor of the Ukrainian edition Oleh Feschowetz. 4th revised ed. — Lviv: Astrolabe Publishing, 2016. — 224 p. [Ukrainian language edition]

The legendary book by the Swiss military theorist Major Hans von Dach is a fine manual designed to teach how to win even when it seems that an adversary is an unbeatable and considerably superior military power. The author reveals moral principles, strategic goals, tactics and military technics of so called small war. A prime principle is the idea that struggle for freedom does not finish even after crushing defeat in a regular war, even after utter destruction of an army. The principles of organization of Resistance movement, creation of small war units, supplying them arms, weapons, foodstuffs, realization of acts of sabotage, roadblocks, methods of actions against counterinsurgency operations of an enemy etc are revealed with extraordinary clearness. The book is illustrated with the author's numerous drafts which greatly facilitate adoption of material representing examples of battle acts and technics of resistance.

ISBN 978-617-664-098-1

«Ніколи не капітулювати»

За нашим супротивником стоїть антидемократичний режим. Цей режим настільки глибоко втручається в приватну сферу кожної особи, що в жодному разі не можна припиняти боротьбу навіть після поразки війська.

Підкорення означатиме відмову від самих себе, тож про це взагалі не може йти мова. Боротьбу необхідно продовжувати аж до повного знищення агресора. Іншого виходу не існує!

Якщо двоє супротивників борються один із одним до кінця, то у завершальній фазі неминуче дійде до малої війни та цивільного руху опору.

Ті з військових командирів, які недооцінюють або навіть зневажливо ставляться до малої війни, помиляються, адже не враховують сили серця.

Останню і, визнаймо це, наймоторошнішу битву поведуть цивільні громадяни. І цю битву супроводжуватимуть страти, депортації та концентраційні табори.

Ми вистоїмо у цій битві, тому що кожен із нас глибоко в серці, навіть якщо на позір він грубуватий і несентиментальний, вірить у старе і знову надзвичайно актуальне гасло:

«Краще померти стоячи, аніж жити на колінах!»

майор Ганс фон Дах

http://www.astrolabium.com.ua

